

Źródłem hałasu kolejowego jest intensywnie eksploatowana dwutorowa linia kolejowa nr 271. Linia ta w większości przebiega przez tereny leśne, użytków rolnych, na terenie miejscowości Mosina i Krosno w jej sąsiedztwie zlokalizowana jest zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna. Hałas kolejowy odczuwalny jest zwłaszcza nocą. Jego ponadnormatywnym oddziaływaniem objęte są tereny mieszkaniowe położone w odległości do około 300 m od linii kolejowej (według badań wykonanych dla linii Poznań-Szczecin).

4.5.2. Infrastruktura wodno-kanalizacyjna

Obszar Gminy Mosina jest prawie całkowicie zwodociągowany. Według danych GUS w 2011 r. z sieci wodociągowej korzystało prawie 26 tys. mieszkańców, tj. 91%. Według danych Urzędu Miejskiego w Mosinie całkowita długość sieci wodociągowej wynosiła na koniec 2013 r. 183528 mb.

Woda do miejskiego systemu wodociągowego dostarczana jest głównie z „Mosińskiego Ujęcia Wody”, którego właścicielem jest AQUANET S.A. Ujęcie wód podziemnych Mosina-Krajkowo zostało objęte strefą ochronną⁹, ponieważ jest największym i jednym z podstawowych ujęć wód zaopatrujących Poznański System Wodociągowy w wodę pitną, jak również na cele przekraczające zwykłe korzystanie z wód. Obszarem objęto wsie: Krajkowo, Baranowo, Baranówko, Sowinki, Sowiniec oraz przeważającą część miasta Mosina, w sumie 34% powierzchni całej gminy. Strefa ochronna dzieli się na teren ochrony bezpośredniej i pośredniej. Mapa terenu objętego ochroną znajduje się w rozdziale „Wody powierzchniowe i podziemne”. Na obszarze tym zostały ustanowione liczne ograniczenia użytkowania scharakteryzowane w rozporządzeniu z dnia 9 sierpnia 2012 r. w sprawie ustanowienia strefy ochronnej ujęcia wody w rejonie Mosina-Krajkowo dla zaopatrzenia Poznańskiego Systemu Wodociągowego¹⁰.

W 2010 r. rozpoczęto modernizację Stacji Uzdatniania Wody w Mosinie¹¹, która ma na celu wzrost wydajności Stacji do maksymalnie 150 tys. m³/d oraz poprawę jakości wody poprzez wprowadzenie nowoczesnych urządzeń oczyszczania i dezynfekcji wody np. ozonowanie.

Według danych Urzędu Miejskiego w Mosinie całkowita długość sieci kanalizacji sanitarnej wynosiła na koniec 2013 r. 145027mb. W najbliższych latach planowana jest budowa kanalizacji sanitarnej (grawitacyjno-tłocznej wraz z przyłączami, o łącznej długości ok. 18,31 km) wraz z przyłączami w miejscowościach Daszewice¹² i Krosinko. Według danych GUS w 2011 r. z kanalizacji sanitarnej korzystało 57% mieszkańców gminy. Przy czym wskaźnik ten dla miasta wynosił 92,2%, a dla terenów wiejskich był trzykrotnie niższy (28%). Istotnym problemem wpływającym na jakość wód jest niedostateczna sanitacja obszarów wiejskich i rekreacyjnych.

⁹ Rozporządzenie z dnia 9 sierpnia 2012 r. w sprawie ustanowienia strefy ochronnej ujęcia wody w rejonie Mosina-Krajkowo dla zaopatrzenia Poznańskiego Systemu Wodociągowego (Dziennik Urzędowy Województwa Wielkopolskiego z dnia 13 sierpnia 2012 r. - Poz. 3556).

¹⁰ Dziennik Urzędowy Województwa Wielkopolskiego z dnia 13 sierpnia 2012 r. - poz. 3556

¹¹ Modernizacja SUW w Mosinie jest realizowana w ramach projektu „Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej dla ochrony zasobów wodnych w Poznaniu i okolicach - etap I” http://www.inwestycjeunijne.aquanet.pl/info_prasa/suwmosina.pdf

¹² W ramach projektu „Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w Poznaniu i okolicach etap III”

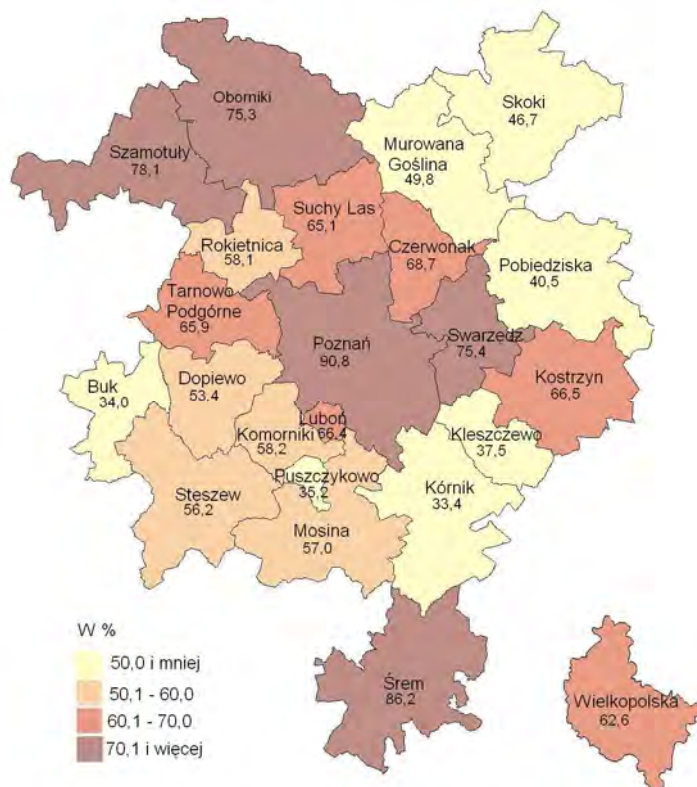
Tabela 4. Długość sieci wodociągowej i kanalizacji sanitarnej w Gminie Mosina (w mb).

miejsowość	sieć wodociągowa	sieć sanitarna
Babki	8164,61	0
Baranowo	0	2140,28
Baranówko	2724,74	1735,36
Będlewo	0	0
Bolesławiec	0	0
Borkowice	1419,3	0
Czapury	19293,85	0
Daszewice	12196,05	5533,04
Drużyna	6635,94	0
Dymaczewo Nowe	2548,95	0
Dymaczewo Stare	2718,23	0
Iłowiec	0	0
Jeziory	0	0
Krajkowo	0	5223,73
Krosinko	8270,25	626,08
Krosno	9737,35	12802,67
Ludwikowo	0	0
Mieczewo	0	0
Mosina	67911,86	75874,32
Nowinki	1011,4	1770,06
Pecna	15707,86	16299,44
Rogalin	0	0
Rogalinek	9030	13815,77
Radzewice	4550	0
Sasinowo	740	2023,71
Sowinki	1381,58	4399,27
Sowiniec	183,36	2783,71
Świątniki	4330	0
Wiórek	4972,51	0
Żabinko	0	0
Razem	183528	145027

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Mosinie.

W "Programie działań inwestycyjnych AQUANET S.A. na lata 2013-2022" zostały ujęte zadania związane z budową sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w Mosinie, Borkowicach, Krośnie, Bolesławcu, a do wprowadzenia do Programu oczekują projekty w Nowinkach, Drużynie, Czapurach, Dymaczewie Starym, Rogalinku, Dymaczewie Nowym, Daszewicach. Ponadto w dokumencie zapisano zadania w zakresie wymiany istniejącej sieci wodociągowej i przyłączy w Mosinie i Babkach.

Rysunek 12. Korzystający z kanalizacji w % ogółu ludności w 2011 r.

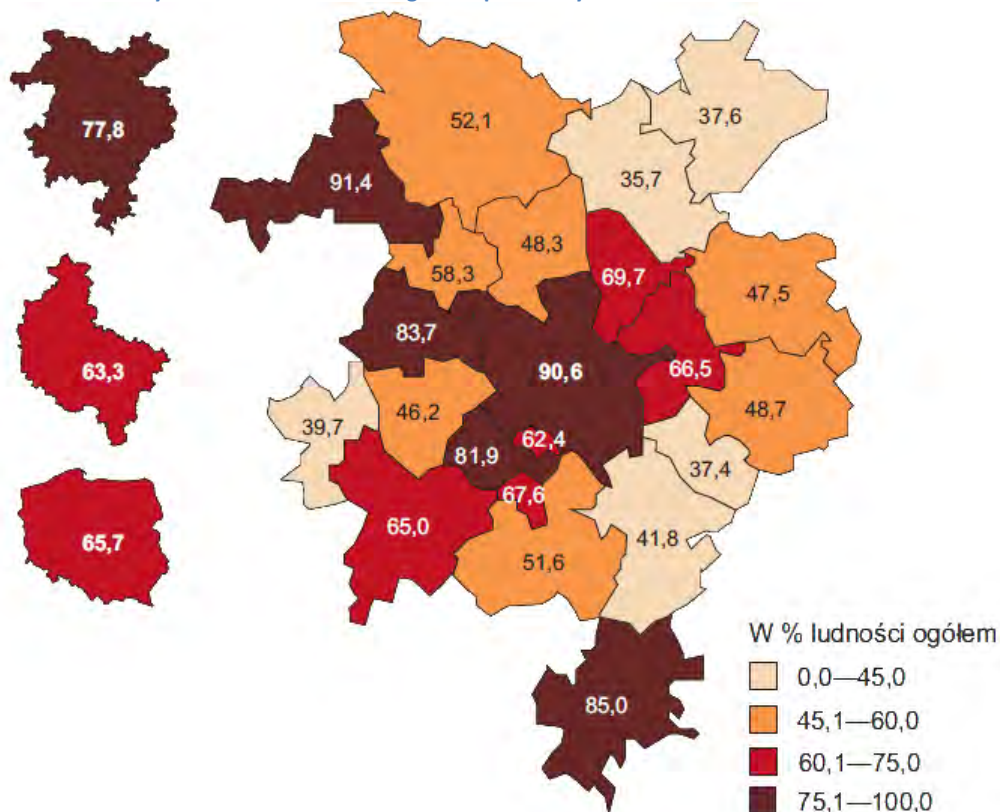
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (Bank Danych Lokalnych)

Gminę Mosina obsługuje jedna oczyszczalnia ścieków typu mechaniczno-biologicznego, zlokalizowana w Mieście Puszczkowo¹³. Planowana jest modernizacja i rozbudowa istniejącej oczyszczalni ścieków, w celu zwiększenia jej przepustowości do: przepływ średni dobowy Qdśr=6000 m³/d, Równoważna Liczba Mieszkańców (RLM) = 51465 oraz zapewnienia stabilnej pracy i sprawności oczyszczania ścieków zgodnej z obowiązującymi wymogami¹⁴.

¹³ Uchwała nr XVIII/300/12 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 30 stycznia 2012 r. w sprawie wyznaczenia aglomeracji Mosina-Puszczkowo

¹⁴ W ramach projektu „Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w Poznaniu i okolicach etap III”

Rysunek 13. Ludność obsługiwana przez oczyszczalnię ścieków w 2011 r.

Źródło: *Statystyczne Vademecum Samorządowca 2012*, Urząd Statystyczny w Poznaniu.

Na koniec 2010 r. na terenie gminy zewidencjonowano 2717 szt. zbiorników bezodpływowych, w tym 493 na terenie miasta i 2224 na terenach wiejskich. Istotnym problemem we wsiach nieposiadających kanalizacji pozostaje ciągle nieodpowiednie zagospodarowanie ścieków polegające na niekontrolowanym wprowadzaniu ich do gruntów czy cieków¹⁵. Niedostateczna sanitacja obszarów wiejskich i rekreacyjnych negatywnie wpływa na jakość wód.

4.5.3. Systemy ciepłownicze¹⁶

Na terenie Gminy Mosina nie istnieje żaden system ciepłowniczy.

Domy jednorodzinne i pozostałe mieszkania w budownictwie wielorodzinnym ogrzewane są indywidualnymi systemami grzewczymi. Według danych uzyskanych z ankiet, danych gazowni i danych GUS dominują systemy centralnego ogrzewania – 7 tys. mieszkań (ogrzewanie z kotłowni w budynkach wielorodzinnych oraz indywidualnych), ogrzewanie indywidualnymi piecami węglowymi (około 300 mieszkań). Część gospodarstw domowych deklaruje posiadanie równocześnie dwóch systemów grzewczych (c. o. węglowe i gazowe). Pozostałe systemy ogrzewania: ogrzewanie olejowe, propan-butan i elektryczne szacowane są na ponad 100 instalacji.

Zaopatrzenie w węgiel realizowane jest ze składów opału na terenie gminy i w bezpośrednim sąsiedztwie gminy – łącznie około 13.500 ton w 2011 r. Składy opałowe zaopatrują głównie odbiorców indywidualnych.

¹⁵ Na podstawie Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Mosina na lata 2011-2014 z perspektywą do roku 2018.

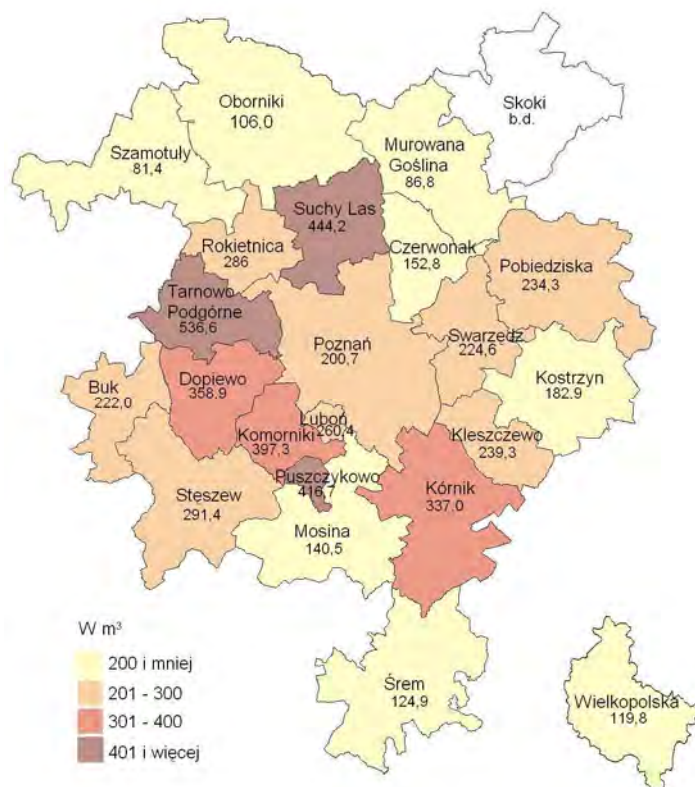
¹⁶ Na podstawie: Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Gminy Mosina. Aktualizacja dokumentu z roku 2009.

4.5.4. Sieć gazowa

Z instalacji gazowej w gminie w 2011 r. korzystało 3110 (39%) gospodarstw domowych. W tym tylko 1656 mieszkań korzystało z gazu ziemnego do celów grzewczych, co stanowiło 22% wszystkich mieszkań w gminie (dane szacunkowe, gdyż część mieszkań w budownictwie wielorodzinnym ogrzewana jest gazem wg taryf przemysłowych). Wzrost udziału gospodarstw podłączonych do systemu gazowego wpływa na lokalną poprawę jakości powietrza.

Miejscowości zgazyfikowane to: Babki, Czapury, Daszewice, Krosinko, Krosno, Ludwikowo, Mosina, Radzewice, Rogalin, Rogalinek, Sowiniec, Świątniki, Wiórek. Siecią dostarczany jest wysokometanowy gaz ziemny (GZ-50). Sieć administrowana jest przez Wielkopolską Spółkę Gazowniczą Sp. z o.o. Oddział Zakład Gazowniczy w Poznaniu.

Rysunek 14. Zużycie gazu w gospodarstwach domowych w 2011 r. w przeliczeniu na 1 mieszkańca.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (Bank Danych Lokalnych)

Zużycie gazu z sieci w przeliczeniu na jednego mieszkańca wzrosło w ciągu ostatnich 10 lat dwukrotnie, z 70,3 m³ w 2002 r. do 140,5 m³ w 2011 r. Istnieje rezerwa gazu ziemnego w sieci dystrybucyjnej na pokrycie wzrostu zapotrzebowania gazu ziemnego.

4.5.5. Gospodarka odpadami

Obowiązująca od 1 stycznia 2012 r. nowelizacja ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach¹⁷ nakłada nowe obowiązki na samorządy terytorialne, jednocześnie zmieniając zakres obowiązków właścicieli nieruchomości, dotyczących właściwego gospodarowania odpadami.

Zgodnie z nowelizacją ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, na terenie całej Polski, od dnia 1 lipca 2013 r., obowiązuje nowy system gospodarowania odpadami, w myśl którego gmina staje się właścicielem wszystkich odpadów komunalnych produkowanych na jej terenie. W związku z powyższym do najważniejszych obowiązków gmin należą m.in. organizacja odbioru odpadów z nieruchomości zamieszkałych i opcjonalnie nieruchomości niezamieszkałych, organizacja przetargów na odbiór odpadów komunalnych oraz budowa punktu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych (w skrócie PSZOK). Ponadto, zgodnie z zapisami znowelizowanej ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, gminy mogą przekazać zadania publiczne z zakresu gospodarki odpadami Związkom Międzygminnym, których są jednocześnie członkami. Taką decyzję podjęła Gmina Mosina, która przystąpiła do Związku Międzygminnego Centrum Zagospodarowania Odpadów SELEKT z siedzibą w Czempiniu.

Dodatkowo, istotnym dokumentem regulującym zadania z zakresu gospodarki odpadami jest *Plan gospodarki odpadami dla województwa Wielkopolskiego na lata 2012-2017*, który powstał w oparciu o ww. ustawę. W myśl powyższego planu, województwo Wielkopolskie zostało podzielone na regiony (rys. 15), w których musi znaleźć się przynajmniej jedna instalacja regionalna przyjmująca odpady komunalne. Zgodnie z *Planem gospodarki odpadami dla województwa Wielkopolskiego na lata 2012-2017*, Gmina Mosina należy do regionu IV, a instalacja regionalna, do której muszą trafiać odpady komunalne z całego regionu znajduje się w Piotrowie Pierwszym.

---

¹⁷Ustawa z dnia 13września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach(Dz. U. z 2012 r. poz. 391), z uwzględnieniem zmian wprowadzonych:

- 1) ustawą z dnia 13 lipca 2012 r. o zmianie ustawy o działach administracji rządowej oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 951),
- 2) ustawą z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2013 r. poz. 21),
- 3) ustawą z dnia 25 stycznia 2013 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. poz. 228),
- 4) ustawą z dnia 13 czerwca 2013 r. o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi (Dz. U. poz. 888) oraz zmian wynikających z przepisów ogłoszonych przed dniem 2 września 2013 r.

Rysunek 15. Region IV.

Źródło: Plan gospodarki odpadami dla województwa wielkopolskiego na lata 2012-2017.

Funkcjonująca w regionie IV instalacja, typu mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych (MBP) spełnia wymagania ustawowe. Docelowa wydajność przedmiotowej instalacji to 80 tys. Mg/rok.

Ponadto w regionie IV brak jest składowiska spełniającego wymagania dla instalacji regionalnej.

Zgodnie z zapisami ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, gminy są obowiązane osiągnąć do dnia 31 grudnia 2020r.:

- poziomy recyklingu i przygotowania do ponownego użycia następujących frakcji odpadów komunalnych: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła w wysokości co najmniej 50% wagowo,
- poziomy recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych w wysokości co najmniej 70% wagowo.

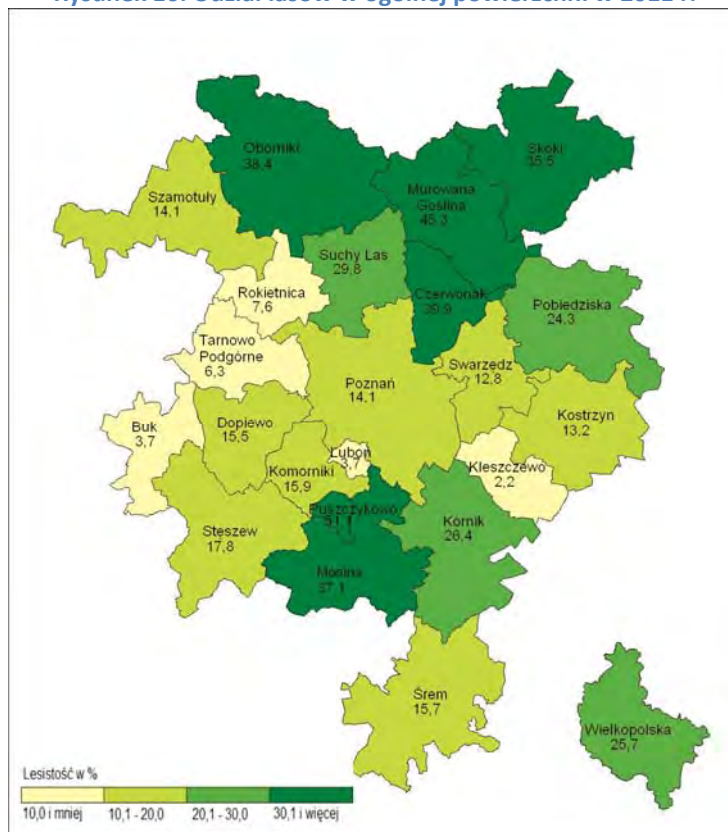
Do tych poziomów gminy mają dochodzić stopniowo w ciągu 9 lat - od 1 stycznia 2012 r. do 31 grudnia 2020 r. Jakie poziomy gminy mają osiągnąć w poszczególnych latach owego dziesięciolecia określa rozporządzenie Ministra Środowiska, wydane w trybie art. 3b ust. 2 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. Jednocześnie Minister określi sposób obliczania wymaganych poziomów.

4.6. Stan i ochrona środowiska

4.6.1. Szata roślinna

Gminę Mosina charakteryzuje wysoka lesistość, w 2011 r. wynosiła 37%, co plasuje gminę na piątym miejscu wśród gmin aglomeracji poznańskiej. Powierzchnia gruntów leśnych ogółem wynosiła w 2011 r. 6544 ha.

Rysunek 16. Udział lasów w ogólnej powierzchni w 2011 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (Bank Danych Lokalnych)

Lasy na terenie Gminy Mosina są zarządzane przez Nadleśnictwo Konstantynowo (3143 ha) i Nadleśnictwo Babki (1550 ha). Głównym gatunkiem lasotwórczym jest sosna (68% składu gatunkowego). Oba nadleśnictwa zaliczono do I kategorii zagrożenia pożarowego. Największe zagrożenie pożarowe występuje na terenach leśnych o dużym nasileniu ruchu turystycznego – obręb Krajkowo oraz przy infrastrukturze PKP – lasy przylegające do torów kolejowych na trasie Poznań–Wrocław między Drużyną Poznańską a Iłowcem.

4.6.2. Ochrona przyrody

Na terenie Gminy Mosina znajdują się formy ochrony przyrody, określone w ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2013 r., poz. 627 z późn. zm.).

Obszary prawnie chronione zajmują ponad połowę (53%) powierzchni gminy, należą do nich:

1) Wielkopolski Park Narodowy - obejmuje powierzchnię 7584 ha oraz strefę ochronną tzw. otulinę, której powierzchnia łącznie z terenem Parku wynosi 14 840 ha. Z Parku zostały wyłączone tereny miejskie Puszczycowa, Mosiny oraz Stęszewa.

W Parku utworzono 18 obszarów ochrony ścisłej o powierzchni 260 ha. Na terenie Gminy Mosina są to:

- Grabina im. prof. Adama Wodziczki-obszar, na którym ochronie podlega najbardziej naturalny w tym rejonie fragment lasu dębowo-grabowego,
- Jezioro Góreckie - obszar utworzony dla ochrony krajobrazu najpiękniejszego w Parku jeziora rynnowego z unikalną florą i fauną, związaną ze środowiskiem wodnym,

- Jezioro Kociołek - obszar wodno-leśny, chroniący jezioro polodowcowe typu kociołek oraz przylegający kompleks lasów,
- Jezioro Budzyńskie, gdzie ochroną objęto jezioro rynnowe, które znajduje się w fazie postępującego zarastania i wypłykania, o wyraźnie zaznaczających się strefach roślinności, odpowiadających kolejnym stadiom sukcesji ekologicznej,
- Pojniki - obszar obejmuje niewielkie śródleśne oczka wodne, położone na dnie Rynny Rosnowsko-Jarostawieckiej,
- Bór Mieszany - obszar leśny, chroniący kontynentalny bór mieszany, wykazujący tendencję do przekształcania się w zespół kwaśnej dąbrowy,
- Pod Dziadem – obszar chroniący odradzający się las dębowo-grabowy. Na obszarze rosną 150-letnie: sosny zwyczajne, dęby szypułkowe i bezszypułkowe.

Park Narodowy jest odwiedzany przez ponad milion turystów rocznie. Na terenie Parku znajduje się pięć znakowanych szlaków turystyki pieszej o łącznej długości 85 km. Szlakami tymi wyznaczono 7 tras wycieczkowych pozwalających na poznawanie nie tylko wartości przyrodniczych, ale także kulturowych tego terenu. W Parku udostępniono także ponad 100 km dróg dla rowerzystów oraz 30 km dla miłośników hippiki.

2) Rogaliński Park Krajobrazowy – utworzony 26 czerwca 1997 r. Park powstał w celu ochrony jednego z największych w Europie siedlisk dębów szypułkowych porastających w tym rejonie dolinę Warty oraz unikatowej rzeźby terenu, na którą składają się liczne starorzecza występujące na terasie zalewowej i nadzalewowej. Na obszarze Rogalińskiego Parku Krajobrazowego potwierdzono występowanie trzech siedlisk leśnych wymienionych w Załączniku II Dyrektywy Siedliskowej o znaczeniu wspólnotowym.

Flora i fauna Parku jest liczna i zróżnicowana, obejmuje gatunki rzadkie i zagrożone. Park stanowi ważny ośrodek ochrony cennych gatunków w skali krajowej.

Na terenie Parku utworzono 5 użytków ekologicznych, z których jeden "Rosiczkowy staw"¹⁸ (obszar torfowiska wysokiego o powierzchni 2ha), położony jest w leśnictwie Bogulin w Gminie Mosina.

W skład Parku na terenie Gminy Mosina wchodzi lasy o powierzchni 3664 ha, grunty orne 3028 ha, użytki zielone 1059 ha oraz nieużytki 119 ha.

3) rezerваты przyrody

Na terenie Gminy Mosina są to rezerваты częściowe w obrębie Rogalińskiego Parku Krajobrazowego:

- Krajkowo – rezerwat częściowy o charakterze faunistyczno-florystyczno-krajobrazowym jest jednym z największych rezerwatów w województwie Wielkopolskim,
- Goździk Siny w Grzybnie – rezerwat florystyczny,

¹⁸użytek ekologiczny „Rosiczkowy staw” ustanowiony Uchwałą nr VIII/98/99 Rady Miejskiej w Mosinie z dnia 10 marca 1999 r.

4) obszary Natura 2000

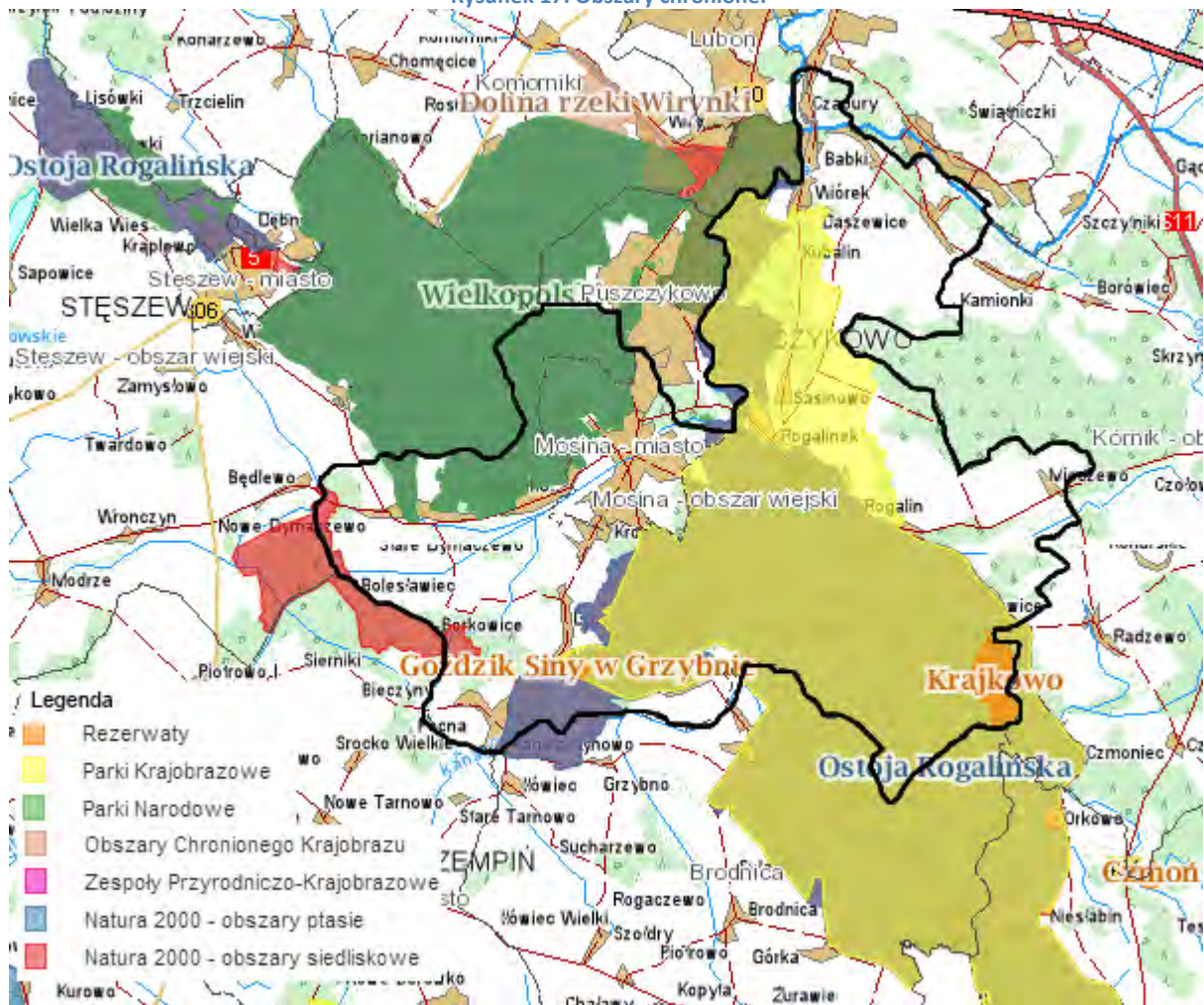
- Ostoja Wielkopolska – kod obszaru PLH300010 – specjalny obszar ochrony siedlisk położony jest na Nizinie Wielkopolskiej i zajmuje faliste oraz pagórkowate tereny na lewym brzegu Warty. Obszar w większości położony jest na terenie Wielkopolskiego Parku Narodowego;
- Rogalińska Dolina Warty – kod obszaru: PLH300012 – specjalny obszar ochrony siedlisk obejmuje fragment pradoliny Warty na południe od Poznania. Charakterystyczną cechą obszaru jest grupa ponad tysiąca okazałych starych dębów o obwodach od 2 do 9,5 m, z których najstarsze liczą kilkaset lat. Obszar położony jest w większości na terenie Rogalińskiego Parku Krajobrazowego;
- Ostoja Rogalińska – kod obszaru PLB300017 – obszar specjalnej ochrony ptaków leży na Nizinie Wielkopolskiej, na południe od Poznania. W części północnej położony na terenie Wielkopolskiego Parku Narodowego, w południowej – Rogalińskiego Parku Krajobrazowego. Cechą charakterystyczną jest urozmaicona szata roślinna. Znajduje się tutaj 12 jezior;
- Będlewo – Bieczyny- kod obszaru PLH 300039 – obszar o znaczeniu wspólnotowym. Ostoja obejmuje najcenniejszą część zwartego kompleksu leśnego położonego na południowy zachód od Poznania w Dolinie Środkowej Obry.

5) zespół przyrodniczo-krajobrazowy

Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe to jedna z form indywidualnej ochrony przyrody, ustanawianej przez Radę Miejską w Mosinie. Wyznacza się je w celu ochrony wyjątkowo cennych fragmentów krajobrazu naturalnego, kulturowego oraz wartości estetycznych.

Zespół przyrodniczo-krajobrazowy Łęgi Nadwarciańskie chroni okresowo zalewane łęgi rogalińskie z pomnikowymi dębami oraz starorzeczka Warty z bogatą florą i fauną. Obejmuje obszar o powierzchni 178,4 ha na terenie wsi Rogalin, Krajkowo i Sowiniec.

Rysunek 17. Obszary chronione.

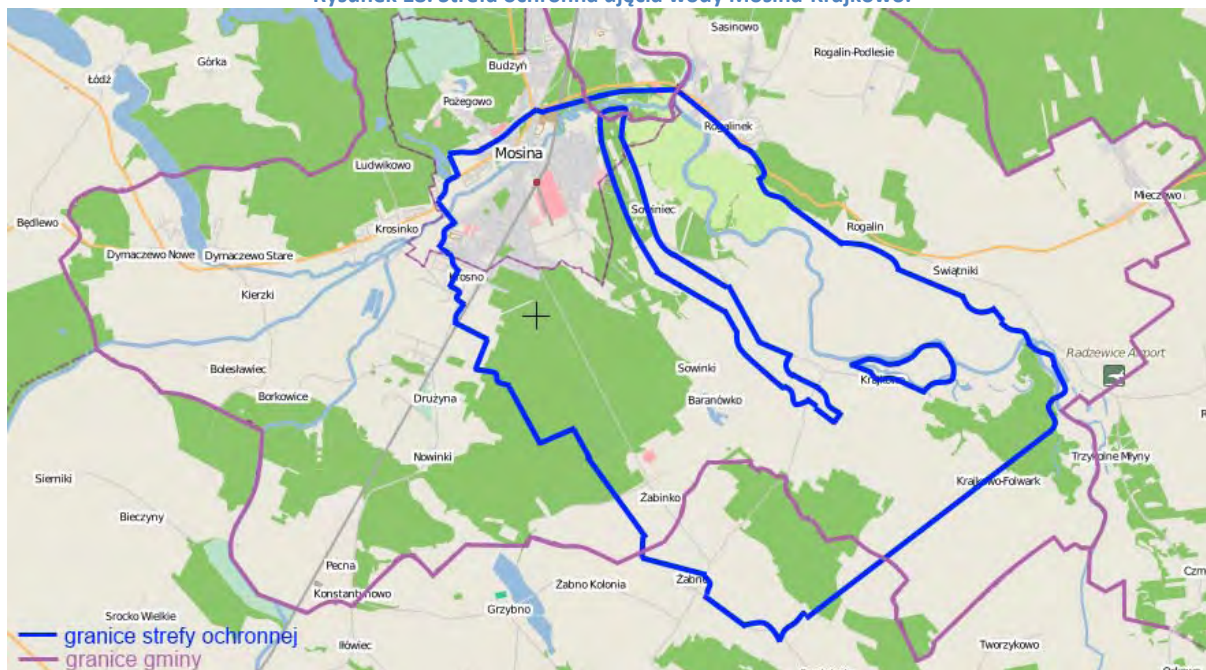
Źródło: <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>

4.6.3. Wody powierzchniowe i podziemne

Gmina jest bogata w zasoby wód podziemnych. W miejscu, gdzie nakładają się dwa Główne Zbiorniki Wód Podziemnych: GZWP nr 150 – Pradolina Warszawa-Berlin oraz GZWP nr 144 – Wielkopolska Dolina Kopalna zlokalizowane jest w dolinie Warty **ujęcie wody Mosina-Krajkowo**, zaopatrujące w wodę aglomerację poznańską. Obszar zasobowy ujęcia wody Mosina-Krajkowo jest objęty najwyższą ochroną - 9 sierpnia 2012 r. Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej (RZGW) w Poznaniu wydał rozporządzenie¹⁹ w sprawie ustanowienia strefy ochronnej ujęcia wody w rejonie Mosina-Krajkowo dla zaopatrzenia Poznańskiego Systemu Wodociągowego. Obszarem ochrony objęto Krajkowo, Baranowo, Baranówko, Sowinki, Sowiniec oraz przeważającą część miasta Mosina tj. 34% powierzchni całej gminy.

¹⁹ Dziennik Urzędowy Województwa Wielkopolskiego, Poznań dnia 13 sierpnia 2012 r., poz. 3556

Rysunek 18. Strefa ochronna ujęcia wody Mosina-Krajkowo.

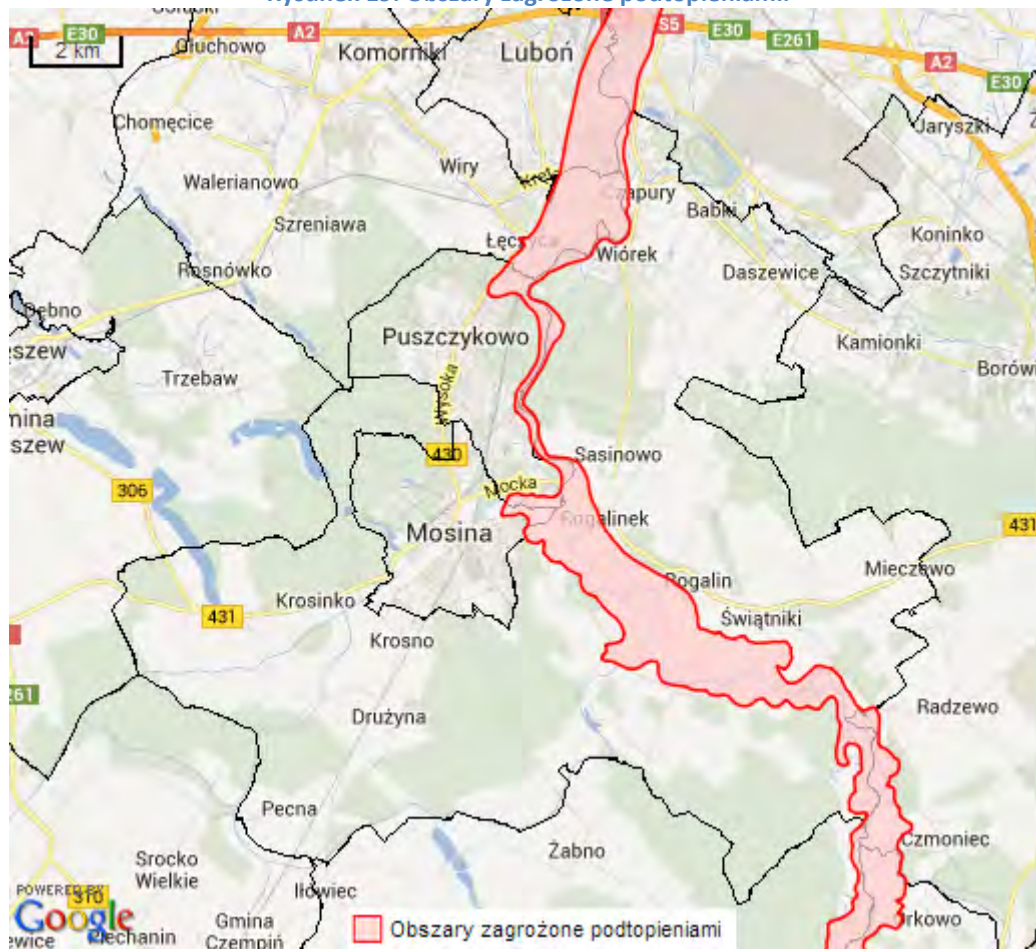
Źródło: opracowanie własne na podkładzie <http://scribblemaps.com/>

Przedmiotowe rozporządzenie wprowadza szereg ograniczeń i zakazów na terenie bezpośredniej i pośredniej ochrony ujęcia wody, co może prowadzić do ograniczenia praw właścicieli nieruchomości.

Gmina Mosina jest położona w zlewni rzeki Warty. Do wód płynących przez teren gminy należą ponadto dopływy Warty: Kanał Mosiński, Kopla, Kanał Szymanowo-Grzybno, Samica. Największymi zbiornikami wód stojących są jeziora skupione na obrzeżach wzgórz morenowych w zachodniej części gminy: Jezioro Łódzko-Dymaczewskie o powierzchni 126 ha, Jezioro Góreckie (97 ha), Jezioro Budzyńskie (11 ha) oraz jezioro Kociotek (4,3 ha). Zbiorniki wodne przeznaczone pod cele rekreacyjne uzupełniają stawy, z których największe znajdują się w miejscowościach Dymaczewo Nowe, Borkowice, Krosinko, Krosno.

Rzeki na terenie gminy charakteryzuje śnieżno-deszczowy ustrój zasilania z jednym maksimum i jednym minimum w ciągu roku. Coroczne wezbrania rzeki Warty podtapiają głównie górną (do ujścia Kanału Mosińskiego) część jej terasy zalewowej, wlewając się do licznych starorzeczy.

Rysunek 19. Obszary zagrożone podtopieniami.

Źródło: <http://spdps.h.gov.pl/PSHv7/>

Zagrożenie powodzią istnieje prawie na całym odcinku rzeki Warty, przepływającej przez gminę. W przypadku wysokiego jej stanu zagrożenie stanowi również cofająca się woda z Kanału Mosińskiego. Gmina posiada plan ochrony przed powodzią. Obszar narażony na niebezpieczeństwo powodzi zajmuje ponad 14% powierzchni całej gminy.

Na jakość wód powierzchniowych i podziemnych wpływa sposób prowadzenia gospodarki wodno-ściekowej. Głównymi źródłami zanieczyszczeń są infiltrujące wody deszczowe, wraz z którymi przedostają się do wód gruntowych środki ochrony roślin i zanieczyszczenia bytowo-gospodarcze z nieszczelnych zbiorników bezodpływowych, a także nielegalne zrzuty ścieków i zanieczyszczenia komunikacyjne.

4.7. Zrównoważony rozwój społeczno-ekonomiczny gminy

Od 2003 r. prowadzony jest ranking²⁰ zrównoważonego rozwoju jednostek samorządu terytorialnego w ramach projektu „Analiza rozwoju gmin i województw oraz ocena i promocja zrównoważonego rozwoju jednostek samorządu terytorialnego (JST) w świetle Polityki Strukturalnej Unii Europejskiej”.

²⁰ ranking „Zrównoważony rozwój gmin” organizowany jest pod patronatem Wydziału Administracji i Nauk Społecznych Politechniki Warszawskiej i Fundacji Godła Promocyjnego „Teraz Polska”. Kierownik projektu - Prof. nzw. dr hab. Eugeniusz Sobczak

Ranking jest oparty na analizie 16 wskaźników GUS obejmujących trzy zasadnicze obszary funkcjonowania wszystkich jednostek samorządowych: gospodarczy, społeczny oraz ochronę środowiska.

Wskaźniki Rankingu Zrównoważonego Rozwoju:

- 1) wydatki majątkowe inwestycyjne per capita (za 10 zł - 1 punkt),
- 2) wydatki na transport i łączność per capita (za 10 zł - 1 punkt),
- 3) procent wydatków majątkowych w wydatkach budżetu (za 1% - 1 punkt),
- 4) procent wydatków na transport i łączność w wydatkach budżetu (za 1% - 1 punkt),
- 5) liczba pracujących na 1000 mieszkańców (za 1 pracującego - 1 punkt),
- 6) liczba bezrobotnych na 1000 mieszkańców (za 1 niepracującego minus 1 punkt),
- 7) liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców (za 1 podmiot - 1 punkt),
- 8) udział dochodów własnych w dochodach JST (za 1% - 1 punkt),
- 9) liczba osób, które przeprowadziły się do JST (napływ) na 1000 mieszkańców (za 1 osobę - 1 punkt),
- 10) liczba osób, które wyprowadziły się z JST (odpływ) na 1000 mieszkańców (za 1 osobę – minus 1 punkt),
- 11) liczba absolwentów szkół ponadgimnazjalnych na 1000 mieszkańców (za 1 absolwenta - 1 punkt),
- 12) liczba komputerów w szkołach z dostępem do Internetu na 1000 mieszkańców (za 1 komputer - 1 punkt),
- 13) udział radnych z wyższym wykształceniem (za 1% - 1 punkt),
- 14) procent społeczeństwa objętego usługami wodociągowymi (za 1% - 1 punkt),
- 15) procent społeczeństwa objętego usługami kanalizacyjnymi (za 1% - 1 punkt),
- 16) procent społeczeństwa objętego usługami oczyszczalni ścieków (za 1% - 1 punkt).

Badania są prowadzone dla wszystkich gmin w Polsce, tj. 2.478 gmin: 1.570 wiejskich, 306 miejskich i 602 miejsko-wiejskich. W 2011 r. Mosina zajęła 133 miejsce wśród gmin miejsko-wiejskich oraz odpowiednio 27 miejsce (na 90) w województwie wielkopolskim i 9 miejsce (na 12 gmin) w aglomeracji poznańskiej.

Tabela 5. Gminy miejsko-wiejskie aglomeracji poznańskiej (miejsce w rankingu gmin miejsko-wiejskich w Polsce).

gmina	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Kórnik	27	23	35	20	7	4	3	5	6
Swarzędz	6	2	5	3	5	8	6	8	10
Śrem	29	28	16	23	33	38	56	42	50
Buk	137	116	82	147	128	131	137	41	51
Oborniki	57	79	74	67	70	67	83	61	86
Szamotuły	16	15	33	42	51	57	72	112	90
Kostrzyn	141	147	144	71	57	29	90	102	99
Stęszew	110	125	98	64	65	79	85	93	106
Mosina	72	85	128	93	121	110	79	72	133
Murowana Goślina	117	100	68	63	77	53	60	204	135
Pobiedziska	166	166	163	197	170	191	182	163	194
Skoki	329	374	338	374	329	261	364	363	353

Źródło: *Ranking gmin miejsko-wiejskich 2003-2011* <http://ans.pw.edu.pl/esobczak/desc-desc.html>

Od pięciu lat w aglomeracji poznańskiej liderem są Kórnik i Swarzędz - zajmują miejsca w pierwszej dziesiątce. Tuż za Mosiną plasuje się Murowana Goślina i nieco dalej Pobiedziska. 133 miejsce Mosiny w 2011 r. jest najślabszym wynikiem, jaki osiągnęła gmina w ciągu 9 lat.

Warto dodać, że powiat poznański zdecydowanie wyprzedza pozostałe powiaty w Wielkopolsce. Jest to największy powiat w Polsce - mieszka na jego terenie prawie 338 tys. osób. Województwo wielkopolskie zajmuje trzecią pozycję (za województwami mazowieckim i dolnośląskim).

5. Spójność z lokalnymi, regionalnymi, krajowymi i europejskimi dokumentami strategicznymi oraz dokumentami będącymi na etapie projektowania

5.1. Uwarunkowania wynikające z dyrektyw Unii Europejskiej oraz polityki krajowej

Strategia „Europa 2020” – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu jest nowym, długookresowym dokumentem strategicznym rozwoju społeczno-gospodarczego Unii Europejskiej, który zastąpił realizowaną od 2000 roku Strategię Lizbońską.

Strategia Europa 2020 obejmuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety:

- rozwój inteligentny: rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
- rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
- rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

Strategia Europa 2020 ustala pięć celów, które określają, gdzie Unia Europejska powinna się znaleźć w 2020 roku:

- wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20-64 lat powinien wynosić 75%;
- na inwestycje w badania i rozwój należy przeznaczać 3% PKB Unii;
- należy osiągnąć cele „20/20/20” w zakresie klimatu i energii (w tym ograniczenie emisji dwutlenku węgla nawet o 30%, jeśli pozwolą na to warunki);
- liczbę osób przedwcześnie kończących naukę szkolną należy ograniczyć do 10%, a co najmniej 40% osób z młodego pokolenia powinno zdobywać wyższe wykształcenie;
- liczbę osób zagrożonych ubóstwem należy zmniejszyć o 20 mln.

Zakładane wartości docelowe wskaźników na poziomie wspólnotowym stanowią także duże wyzwanie dla Wielkopolski, w tym dla Gminy Mosina. Wprowadzie są to wartości dla całej Wspólnoty, lecz na poziomie poszczególnych krajów będą brane pod uwagę przy zawieraniu kontraktów terytorialnych. Dlatego poszczególne interwencje strategii rozwoju, zarówno na poziomie regionalnym, jak i lokalnym (cele i rodzaje interwencji) powinny osiągnięciu tych wartości sprzyjać. Założenia Strategii Europa 2020 oznaczają, iż jednostki samorządu terytorialnego w swych planach strategicznych powinny stawiać na konkurencyjność osiąganą przede wszystkim przez eksponowanie inteligentnego, zrównoważonego rozwoju oraz przez ograniczanie wykluczeń społecznych.

Strategia Rozwoju Kraju 2020 – Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo przyjęta 25 września 2012 r. przez Radę Ministrów to główna strategia rozwojowa w średnim horyzoncie czasowym, wskazuje strategiczne zadania państwa, których podjęcie w perspektywie najbliższych lat jest niezbędne, by wzmocnić procesy rozwojowe (wraz z szacunkowymi wielkościami potrzebnych środków finansowych).

Strategia wyznacza trzy obszary strategiczne:

- Sprawne i efektywne państwo, obejmujący następujące cele:
  - Przejście od administrowania do zarządzania rozwojem
  - Zapewnienie środków na działania rozwojowe
  - Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji potrzeb i aktywności obywatela
- Konkurencyjna gospodarka, obejmujący następujące cele:
  - Wzmocnienie stabilności makroekonomicznej
  - Wzrost wydajności gospodarki
  - Zwiększenie innowacyjności gospodarki
  - Rozwój kapitału ludzkiego
  - Zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowych
  - Efektywność energetyczna i poprawa stanu środowiska
  - Zwiększenie efektywności transportu
- Spójność społeczna i terytorialna, obejmujący następujące cele:
  - Integracja społeczna
  - Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych
  - Wzmocnienie mechanizmów dyfuzji oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych, w których koncentrować się będą główne działania oraz określa, jakie interwencje są niezbędne w perspektywie średniookresowej w celu przyspieszenia procesów rozwojowych. Celem głównym Strategii jest wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę jakości życia ludności.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010 – 2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie, przyjęta przez Radę Ministrów 13 lipca 2010 roku, jest dokumentem określającym cele i sposób działania podmiotów publicznych, w tym w szczególności obszarów miejskich i wiejskich oraz definiuje ich relacje w odniesieniu do innych polityk publicznych o wyraźnym terytorialnym ukierunkowaniu.

Celem strategicznym polityki regionalnej do 2020 roku, określonym w KSRR, jest efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych oraz terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym.

Rozwinięciem celu strategicznego są trzy cele szczegółowe polityki regionalnej:

- Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów,
- Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie procesom marginalizacji na obszarach problemowych,
- Tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie.

Kluczowe dla realizacji strategii rozwoju Gminy Mosina, z punktu widzenia koncepcji nowej polityki regionalnej wyrażonej przez „Krajową Strategię Rozwoju Regionalnego”, jest uwzględnienie następujących elementów:

- rozwijanie mechanizmów wzmacniających rozprzestrzenianie procesów rozwojowych z głównych ośrodków wzrostu (utożsamianych w KSRR ze stolicami województw) na całe obszary województw,
- zwiększanie spójności terytorialnej, zarówno w skali krajowej, jak również regionalnej, w tym przez budowanie powiązań funkcjonalnych między miastami wojewódzkimi a ich otoczeniem regionalnym, a zwłaszcza między miastami i obszarami wiejskimi.

5.2. Uwarunkowania wynikające z dokumentów regionalnych

Zaktualizowana Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2020 roku. WIELKOPOLSKA 2020 została przyjęta Uchwałą NR XXIX/559/12 przez Sejmik Województwa Wielkopolskiego dnia 17 grudnia 2012 roku. Generalnym celem strategii jest „Efektywne wykorzystanie potencjałów rozwojowych na rzecz wzrostu konkurencyjności województwa, służące poprawie jakości życia mieszkańców w warunkach zrównoważonego rozwoju”. Na potrzeby realizacji celu generalnego wyszczególniono następujące cele strategiczne, które realizowane będą przez cele operacyjne:

- Cel strategiczny 1 - Poprawa dostępności i spójności komunikacyjnej regionu
- Cel strategiczny 2 - Poprawa stanu środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami
- Cel strategiczny 3 - Lepsze zarządzanie energią
- Cel strategiczny 4 - Zwiększanie konkurencyjności metropolii poznańskiej i innych ośrodków wzrostu w województwie
- Cel strategiczny 6 - Wzmocnienie potencjału gospodarczego regionu
- Cel strategiczny 8 - Zwiększanie zasobów oraz wyrównywanie potencjałów społecznych województwa
- Cel strategiczny 7 - Wzrost kompetencji mieszkańców i zatrudnienia
- Cel strategiczny 5 - Zwiększenie spójności województwa
- Cel strategiczny 9 - Wzrost bezpieczeństwa i sprawności zarządzania regionem

Strategia Rozwoju Gminy Mosina wykazuje spójność z założeniami strategii rozwoju województwa. Działania zaplanowane do realizacji w Gminie Mosina przyczynią się do osiągnięcia wskaźników realizacji większości celów strategicznych, związanych m.in. z infrastrukturą drogową, obszarami chronionymi, utrzymaniem wysokiej jakości środowiska, poziomem bezrobocia i przedsiębiorczości.

Strategia rozwoju aglomeracji poznańskiej. Metropolia Poznań 2020 to dokument subregionalny, dotyczy znacznej części potencjału regionu, zarówno w wymiarze gospodarczym, jak i przestrzennym. Harmonijny rozwój całej aglomeracji powinien opierać się na ścisłej współpracy między samorządami lokalnymi oraz ich partnerami społecznymi i gospodarczymi. Sformułowana w strategii wizja brzmi: Metropolia Poznań umiejętnie łączy potencjał miasta Poznania, sąsiednich gmin i powiatu poznańskiego.

W wyniku dokonanej diagnozy funkcjonowania aglomeracji poznańskiej za priorytetowe dla jej dalszego rozwoju uznano 5 osi strategicznych:

1. Gospodarka przestrzenna i środowisko
2. Infrastruktura i organizacja transportu
3. Gospodarka i rynek pracy
4. Usługi społeczne
5. Zintegrowane zarządzanie i marketing terytorialny

W ramach wymienionych osi opracowano 28 programów strategicznych, których realizatorami są m.in. samorządy miast i gmin aglomeracji poznańskiej. Zaplanowane w Strategii Rozwoju Gminy Mosina zadania przyczynią się do osiągnięcia części efektów i mierników realizacji programów. W szczególności zaplanowane w Strategii Rozwoju Gminy Mosina działania wpisują się w następujące programy:

- 1.4. Wielofunkcyjna gospodarka rolna
- 1.5. Kształtowanie i ochrona terenów o wysokich walorach przyrodniczych
- 1.6. Jakość i dyspozycyjność zasobów wodnych
- 1.8. Ekologiczne środowisko zamieszkania
- 2.3. Zintegrowany transport publiczny
- 2.4. Infrastruktura i ruch rowerowy
- 4.1. Jakość i organizacja edukacji
- 4.2. Współpraca i uczestnictwo w kulturze

5.3. Uwarunkowania wynikające z dokumentów lokalnych

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Turystyki i Rekreacji Mikroregionu Wielkopolskiego Parku Narodowego (WPN) z 2006 r. dotyczy rozwoju turystyki jako ważnego elementu rozwoju społeczno-gospodarczego mikroregionu WPN bez narażania na degradację znajdujących się w jego obrębie cennych obszarów przyrodniczych. Misja Mikroregionu WPN brzmi następująco: „Mikroregion WPN, obszar ośmiu gmin skupionych wokół Wielkopolskiego Parku Narodowego, udostępnia swoje bogate walory przyrodnicze i kulturowe obecnym i przyszłym pokoleniom dla rozwoju krajoznawstwa i rekreacji. Oferuje wysokiej jakości usługi, uwzględniając potrzeby turystów, mieszkańców Mikroregionu i środowiska przyrodniczego”.

Cele strategiczne zrównoważonego rozwoju turystyki i rekreacji Mikroregionu WPN zostały podzielone na trzy równorzędne grupy:

- 1) Cele przyrodnicze
  - zachowanie walorów przyrodniczych, zwłaszcza krajobrazowych
  - zachowanie bioróżnorodności gatunkowej
  - ochrona przed agresywną gospodarką przestrzenną obszaru otuliny parku
  - edukacja ekologiczna w duchu zrównoważonego rozwoju
  - integracja działań podmiotów na rzecz ochrony przyrody

2) Cele społeczno-gospodarcze

- urozmaicenie oferty wypoczynku i rekreacji mieszkańców Mikroregionu WPN
- wzrost dochodów mieszkańców i budżetów lokalnych
- ożywienie lokalnej przedsiębiorczości
- poprawa estetyki otoczenia
- poprawa infrastruktury komunalnej
- umocnienie współpracy podmiotów funkcjonujących na obszarze Mikroregionu WPN
- wzmocnienie u mieszkańców Mikroregionu WPN poczucia przynależności do obszaru atrakcyjnego turystycznie

3) Cele związane z rozwojem turystyki i rekreacji

- wykreowanie wizerunku Mikroregionu WPN jako miejsca atrakcyjnego turystycznie
- skierowanie ruchu turystycznego poza granice parku, do okolicznych miejscowości poprzez przygotowanie ofert turystycznych uwzględniających różnorodność zasoby przyrodniczo-kulturowe
- wykreowanie ofert turystycznych zaspokajających potrzeby różnorodnych grup turystów
- poprawa infrastruktury turystycznej obszaru
- wzrost satysfakcji z pobytu w Mikroregionie WPN

Adresatem wyznaczonych celów strategicznych jest 8 gmin mikroregionu, podmiotów, które będą te cele realizować. Realizacja zaplanowanych w Strategii Rozwoju Gminy Mosina zadań przyczyni się do osiągnięcia większości wyżej wymienionych celów. W Strategii Rozwoju Gminy Mosina wyszczególniono odrębny cel horyzontalny związany z ochroną dziedzictwa przyrodniczego gminy, a także cel strategiczny dotyczący zwiększenia atrakcyjności turystycznej gminy, w ramach którego przewidziano m.in. kierunki działań związane z rozwijaniem infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, promocji turystyki aktywnej.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Mosina formułuje kierunki rozwoju i zagospodarowania przestrzennego gminy, określa podstawowe zasady polityki przestrzennej i zasady ochrony interesu publicznego, tworzy podstawy do sporządzania planów miejscowych, ustala kierunki rozwoju sieci infrastruktury technicznej, a także promuje miasto i Gminę Mosina.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Mosina wskazuje następujące zadania w zakresie ochrony ładu przestrzennego i zrównoważonego rozwoju:

- ochrona, utrzymanie potencjału przyrodniczego, w tym: wyznaczanie terenów pełniących funkcje przyrodnicze,
- racjonalny rozwój funkcji mieszkaniowej,
- rozwój i aktywizacja funkcji turystycznych, krajoznawczych, z wykorzystaniem obszarów cennych przyrodniczo, z zachowaniem wymogów ochrony środowiska przyrodniczego,
- różnorodna, lecz ograniczona w uciążliwości działalność gospodarcza, w oddzieleniu od zabudowy mieszkaniowej,
- rozwój i aktywizacja usług – jako lokalnego „centrum” dla okolicznych miejscowości,
- rozwój i dostosowanie do potrzeb infrastruktury technicznej i komunikacyjnej,
- rozwój i modernizacja rolnictwa na terenach wiejskich.

Cele strategiczne i operacyjne wyszczególnione w Strategii Rozwoju Gminy Mosina wpisują się w wymienione wyżej zadania. Obydwa dokumenty mają na celu zrównoważony rozwój Gminy Mosina, a w szczególności poprawę warunków życia w gminie, stworzenie atrakcyjnego środowiska zamieszkania, pracy, kształcenia i wypoczynku.

Lokalny Program Rewitalizacji na lata 2010-2020

Dokument został sporządzony przy udziale szerokich konsultacji społecznych oraz po analizie zjawisk społecznych i ekonomicznych zachodzących na przestrzeni kilkunastu lat w mieście Mosina. Celem programu rewitalizacji jest pobudzenie aktywności środowisk lokalnych i stymulowanie współpracy na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego oraz przeciwdziałanie zjawiskom wykluczenia społecznego w obrębie wyznaczonego do rewitalizacji obszaru.

Cele i założenia *Strategii Rozwoju Gminy Mosina na lata 2013-2020* są spójne z celami i założeniami *Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Mosina na lata 2010-2020*. Oba dokumenty wskazują na potrzebę utrzymania zasad kształtowania ładu przestrzennego oraz zachowania wartości przyrodniczych i kulturowych, realizacji zaplanowanych działań w oparciu o zasady zrównoważonego rozwoju.

W Strategii Rozwoju Gminy Mosina zapisano cel operacyjny: Zapewnienie mieszkańcom atrakcyjnej oferty kulturalnej, miejsc integracji i spędzania wolnego czasu, w ramach którego uwzględniono część działań rewitalizacyjnych, ujętych w LPR. Celem projektów rewitalizacyjnych jest ożywienie społeczne i gospodarcze poprzez dostosowanie objętego nimi obszaru do potrzeb gospodarczych, społecznych, edukacyjnych, kulturowych, turystycznych oraz mieszkalnych.

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Mosina na lata 2011-2014 z perspektywą do roku 2018 wskazuje kierunki działań i zadania jakie należy wykonać, aby we właściwy sposób przeciwdziałać degradacji środowiska, dążyć do poprawy jego stanu, a tym samym do poprawy jakości życia mieszkańców gminy.

Nadrzędnym celem zdefiniowanym w dokumencie jest: „Wysoka jakość życia mieszkańców gminy Mosina przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju. Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego gminy”.

W dokumencie zostały określone cele ekologiczne i systemowe według podziału na poszczególne komponenty środowiska:

- Poprawa jakości i ochrona zasobów wód powierzchniowych oraz podziemnych
- Zapewnienie wysokiej jakości powietrza atmosferycznego oraz ochrona przed zanieczyszczeniami. Wzrost udziału energii odnawialnej w bilansie zużycia energii pierwotnej gminy
- Zmniejszenie narażenia mieszkańców na nadmierny, ponadnormatywny poziom hałasu, emitowany przede wszystkim przez środki transportu
- Ochrona powierzchni ziemi oraz zasobów glebowych
- Minimalizacja oddziaływania promieniowania elektromagnetycznego oraz bieżąca kontrola źródeł emisji

- Zapobieganie zagrożeniom oraz minimalizacja skutków poważnych awarii dla ludzi i środowiska
- Zwiększenie świadomości ekologicznej społeczeństwa gminy, kształtowanie postaw proekologicznych jej mieszkańców oraz poczucia odpowiedzialności za jakość środowiska

Realizacja wyznaczonych w *Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla gminy Mosina* celów wpisuje się w założenia i cele strategii rozwoju gminy. Zaplanowane w Strategii Rozwoju Gminy Mosina priorytety i kierunki działań uwzględniają utrzymanie wysokiej jakości środowiska, wspieranie rozwoju „czystych” technologii i „ekoprzedsiębiorstw”. Utrzymanie wysokiej jakości środowiska jest jednym z priorytetów gminy, co znalazło odzwierciedlenie w zapisie celu horyzontalnego „Ochrona dziedzictwa przyrodniczego gminy”, który warunkuje rozwój innych funkcji w gminie.

6. Ocena oddziaływania i aktualności założeń dotychczasowej Strategii

O pomyślności w realizacji strategii rozwoju świadczy porównanie stanu wyjściowego ze stanem rozwoju gminy w końcowym okresie jej realizacji. „Strategia rozwoju Gminy Mosina na lata 2003-2013” przyjęta uchwałą nr XIX/152/03 Rady Miejskiej w Mosinie z dnia 30 grudnia 2003 r. była opracowywana w latach 2001-2002. Od tego czasu liczba mieszkańców gminy zwiększyła się o ponad 5 tys. osób, tj. około 21%, o 41% zwiększyła się liczba przedsiębiorstw, gmina zrealizowała wiele inwestycji infrastrukturalnych. W związku z tym dokonany w strategii przegląd najistotniejszych problemów i diagnoza stanu rozwoju gminy opracowane w 2002 r. na podstawie danych liczbowych opisujących wszystkie dziedziny życia mieszkańców i wszystkie obszary, które są zadaniami własnymi lub zleconymi samorządu gminy wymagają aktualizacji.

Szerokie grono osób zaangażowanych w prace nad przygotowaniem strategii oraz przyjęta metodologia jej opracowania pozwoliły na sporządzenie strategii rozwoju gminy w szerokim horyzoncie czasowym. Bardzo istotnym elementem było zaangażowanie mieszkańców gminy w proces tworzenia strategii na poziomie warsztatów strategicznych, konsultacji i szerokiej dyskusji. Okres jednej dekady jest jednak dość długi jeżeli chodzi o prognozowanie warunków otoczenia ogólnego gminy, szczególnie w wymiarze ekonomiczno-gospodarczym regionu i całego kraju. Należy tutaj wymienić przystąpienie Polski do Unii Europejskiej (w momencie powstawania strategii toczyły się negocjacje akcesyjne, a data rozszerzenia Unii o Polskę nie była jeszcze przesądzona).

Najważniejszym, wyjściowym elementem *Strategii rozwoju Gminy Mosina na lata 2003-2013* jest misja rozwoju gminy, która określa, jaki powinien być kierunek jej rozwoju w perspektywie następnych kilkunastu lat i jakie są priorytety samorządu w działaniach na rzecz zaspokojenia potrzeb mieszkańców: „Mosina, to gmina korzystająca z 700 letniej tradycji rozwoju; jej misją jest dbałość o jakość środowiska naturalnego i życia mieszkańców, stwarzanie dogodnych warunków gospodarowania, osiedlania się i rekreacji w obrębie aglomeracji poznańskiej”.

Misja wyznacza rolę, jaką Gmina Mosina ma pełnić w dążeniu do najbardziej pożądanego rozwoju, w oparciu o posiadane zasoby i z uwzględnieniem potrzeb mieszkańców. W strategii zapisano, że misja wytycza kierunek i sposób działania na okres do roku 2013.

Deklaracje zawarte w misji pozostają aktualne i znajdują odzwierciedlenie w wizji rozwoju gminy Mosina 2020+. W latach 2014-2020 głównym priorytetem samorządu pozostaje zapewnienie mieszkańcom gminy oraz pozostałym mieszkańcom aglomeracji poznańskiej coraz lepszych warunków życia i osiedlania się w warunkach czystego środowiska i klimatu sprzyjającego rozwojowi proekologicznych form gospodarowania.

Do całościowej analizy realizacji strategii niezbędnym jest przyjrzenie się celom i zaplanowanym do realizacji projektom. W strategii zostały wyróżnione następujące poziomy planowania:

1. Cele strategiczne - wynikają bezpośrednio z misji – konkretnie definiują kierunki rozwoju gminy, jednocześnie pozwalają na zachowanie jasnego podziału strategii, grupując poszczególne programy i projekty
2. Programy strategiczne - grupują projekty związane tematycznie z poszczególnymi dziedzinami życia, czy działania samorządu
3. Projekty realizacyjne – to konkretne przedsięwzięcia, najłatwiej mierzalne przy wdrażaniu strategii
4. Zadania do wykonania

W strategii Gminy Mosina przyjęto dwa cele:

Cel strategiczny nr 1: Rozwój przestrzenny i ochrona zasobów środowiska naturalnego

Dla realizacji tego celu przyjęto dwa programy strategiczne:

Program 1.1. Poprawa warunków życia w zakresie infrastruktury komunalnej

Projekt 1.1.1. Dokończenie kanalizacji gminy

Cele projektu:

1. Zapewnienie wszystkim gospodarstwom domowym możliwości dostępu do sieci kanalizacyjnej
2. Zwiększenie sieci kanalizacji deszczowej

Zgodnie z danymi GUS długość czynnej sieci kanalizacyjnej wzrosła z 14,7 km w 2002 r. do 115 km w 2011 r. Według najnowszych danych Urzędu Miejskiego w Mosinie całkowita długość sieci kanalizacji sanitarnej wynosiła na koniec 2013 r. 145 027 mb. Liczba połączeń prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania w 2002 r. wynosiła 126 szt., natomiast w 2011 r. 3019 szt. Ponad dwukrotnie zwiększyła się liczba ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej w gminie, z 28% w 2002 r. do 57% w 2011 r. Przy czym w Mieście Mosina wskaźnik skanalizowania wzrósł z 44% do 92%, natomiast na terenach wiejskich z 11% do 28%. Cele związane z kanalizacją są aktualne, szczególnie na terenach wiejskich, na których rozwija się budownictwo mieszkaniowe.

W okresie realizacji strategii zostało wybudowanych również wiele odcinków sieci wodociągowej, głównie na obszarach wiejskich.

Projekt 1.1.2. Zaopatrzenie w energię ciepłą -gazyfikacja

Cele projektu:

1. Ograniczenie liczby kotłowni węglowych
2. Zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza
3. Zapewnienie wszystkim gospodarstwom domowym możliwości dostępu do sieci gazowej

W wyniku prowadzonego w gminie procesu gazyfikacji długość czynnej sieci rozdzielczej wzrosła z 60 km w 2002 r. do 115 km w 2011 r. Dwukrotnie wzrosła liczba czynnych przyłączy do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych, a prawie trzykrotnie liczba gospodarstw domowych odbierających gaz. Udział osób korzystających z sieci gazowej w % ogółu ludności kształtował się podobnie w mieście Mosina i na terenach wiejskich. W 2002 r. wynosił około 16%, a w 2011 r. osiągnął około 40%.

Projekt 1.1.3. Budowa międzygminnego zakładu utylizacji odpadów komunalnych

Cele projektu:

1. Lepsze zagospodarowanie i utylizacja odpadów komunalnych

Zadanie zostało wykonane. W 2011 roku w Piotrowie Pierwszym otwarto Zakład Zagospodarowania Odpadów.

Projekt 1.1.4. Wdrażanie systemu segregacji odpadów komunalnych

Cele projektu:

1. Zwiększenie efektywności odzyskiwania surowców wtórnych oraz zmniejszenie ilości składowanych odpadów komunalnych.

W Gminie Mosina obecnie funkcjonuje system usuwania odpadów oparty o regularną usługę zbierania odpadów przy użyciu znormalizowanego sprzętu.

Program 1.2. Poprawa infrastruktury przestrzennej

Projekt 1.2.1. Nowy plan zagospodarowania przestrzennego

Cele projektu:

1. Zwiększenie ładunku przestrzennego
2. Efektywna gospodarka terenami

Dokumentem określającym politykę przestrzenną Gminy Mosina, w tym lokalne zasady zagospodarowania przestrzennego, jest *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Mosina*.

Powierzchnia terenów wskazanych w studium do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wynosi 1711 ha, powierzchnia terenów wskazanych w studium wymagających zmiany przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze wynosi 1703 ha.

W 2012 r. ukończonych zostało opracowanie 6 planów miejscowych. Silna urbanizacja terenów wiejskich powoduje, że cele z zakresu polityki przestrzennej są nadal aktualne.

Uruchomiono zamówienie publiczne w trybie dialogu konkurencyjnego na budowę i wdrożenie zintegrowanego systemu zarządzania Gminą Mosina w oparciu o system informacji o terenie (SIT/GIS), którego zadaniem będzie m.in. umożliwienie zapoznawania się, w tym konsultowania projektów dokumentów planistycznych za pośrednictwem Internetu, różnego rodzaju wpisów i wyrysów z dokumentów planistycznych oraz przeprowadzania analiz.

Projekt 1.2.2. Budowa i modernizacja dróg

Cele projektu:

1. Usprawnienie transportu wewnątrz gminy
2. Poprawienie jakości dróg i bezpieczeństwa na drogach

Podobnie jak w większości gmin w kraju, także w Gminie Mosina potrzeby w zakresie infrastruktury drogowej są bardzo duże. Rozwinięta sieć dróg o dobrej jakości jest często (obok pełnego podłączenia mediów i preferencji podatkowych) podstawowym warunkiem lokalizacji nowych inwestycji. Ponieważ przez teren gminy przebiegają także drogi wojewódzkie i powiatowe, obowiązek utrzymania i modernizacji dróg spoczywa nie tylko na władzach gminy. Z tego względu konieczne jest podjęcie współpracy z Województwem Wielkopolskim oraz Powiatem Poznańskim w zakresie inwestycji drogowych.

W okresie realizacji strategii gmina realizowała wiele inwestycji z zakresu budowy i modernizacji dróg. Wszystkie inwestycje realizowane choćby w 2012 roku i zaplanowane na 2013 r. pozwolą na wybudowanie ponad 1,7 km dróg gminnych.

Konieczność budowy nowych i modernizacji istniejących dróg jest aktualna i wynika choćby z silnej urbanizacji terenów wiejskich. Duże natężenie ruchu w mieście oraz na drogach wojewódzkich również pozostaje nierozwiązanym problemem. Choć modernizacji zostało poddanych wiele dróg o znaczeniu lokalnym, nadal w tym zakresie mieszkańcy gminy zgłaszają potrzeby.

Projekt 1.2.3. Rozwój alternatywnych form transportu

Cele projektu:

1. Zwiększenie przepustowości i komfortu wewnątrz gminy

Gmina dotuje komunikację zbiorową – przewozy autobusowe. Liczba linii nie jest jednak wystarczająca.

Projekt 1.2.4. Rozwój różnych form budownictwa mieszkaniowego

Cele projektu:

1. Zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych

Gmina Mosina jest atrakcyjnym miejscem do zamieszkania, dlatego jednym z elementów polityki przyciągania nowych mieszkańców jest stworzenie dogodnych warunków do osiedlania się. W ostatniej dekadzie nastąpił znaczny rozwój mieszkalnictwa w gminie. Dynamika liczby oddawanych do użytkowania mieszkań w gminie jest wysoka na tle aglomeracji poznańskiej.

Cele związane z budownictwem mieszkaniowym należy uznać za aktualne. Gmina nadal jest zainteresowana zwiększaniem liczby mieszkańców.

Projekt 1.2.5. Likwidacja barier architektonicznych na terenie gminy

Cele projektu:

1. Ułatwienie udziału w życiu publicznym osobom starszym i niepełnosprawnym

Osoby niepełnosprawne przebywające w Urzędzie Miejskim w Mosinie w celu załatwienia spraw przyjmowane są w Biurze Obsługi Interesanta, które znajduje się na parterze budynku.

W budynku Urzędu Miejskiego znajdują się następujące udogodnienia dla osób z dysfunkcją narządów ruchu:

- podjazd dla osób niepełnosprawnych umożliwiający wjazd bezpośrednio do Biura Obsługi Interesanta,
- toaleta dla osób niepełnosprawnych na parterze budynku,
- wyznaczone miejsca parkingowe znajdujące się na ul. Wąskiej.

W 2009 r. Gmina Mosina otrzymała nagrodę w IV edycji ogólnopolskiego konkursu otwartego „Modernizacja roku 2009” za modernizację ulicy Dworcowej w Mosinie, perfekcyjnie przygotowanej dla osób niepełnosprawnych.

Projekt 1.2.6. Rewitalizacja centrum Mosiny i innych zespołów zabytkowych na terenie gminy

Cele projektu:

1. Zachowanie obiektów i zespołów chronionych

30 marca 2011 r. Rada Miejska w Mosinie podjęła Uchwałę Nr IX/44/11 w sprawie „Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Mosina na lata 2010-2020” wraz z „Prognozą oddziaływania na środowisko Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Mosina na lata 2010-2020”

W Programie wyznaczono obszar dysfunkcyjny „Centrum – Glinianki”, zlokalizowany jest głównie w centralnej części miasta, ze względu na swoje położenie charakteryzuje się zwartą zabudową, usytuowane są tutaj główne osie układu komunikacyjnego – wzdłuż ulic Krotowskiego oraz Szosa Poznańska przebiega droga wojewódzka nr 431.

Na wyznaczonym obszarze znajdują się liczne zabytkowe obiekty architektoniczne, m. in.: budynek dawnej Bożnicy Żydowskiej (obecnie budynek Galerii Miejskiej i Izby Muzealnej) będący pamiątką po obecności ludności żydowskiej na terenie Gminy Mosina, kościół p.w. Świętego Mikołaja, budynek o szachulcowej konstrukcji po dawnym sanatorium, pozostałości zespołu dworsko folwarcznego – majątek Budzyń. Wyznaczony obszar charakteryzuje się dużym potencjałem turystycznym i rekreacyjnym. Przez obszar przepływa Kanał Mosiński, ponadto znajduje się tutaj Park Gminy Strzelnica, a także Stadion Miejski przy ulicy Konopnickiej.

Głównym celem zaplanowanych w ramach *Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Mosina na lata 2010-2020* działań jest ożywienie społeczno-gospodarcze obszaru dysfunkcyjnego poprzez stworzenie warunków i motywów do wykorzystania tego obszaru przez mieszkańców i potencjalnych inwestorów.

Rewitalizacja placu starego rynku oraz wybranych obiektów zabytkowych powinna zostać zapisana także w aktualizacji strategii.

Cel strategiczny nr 2: Rozwój społeczno-gospodarczy

Dla realizacji tego celu przyjęto sześć programów strategicznych:

Program 2.1. Wspieranie rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości

2.1.1. Promocja gospodarcza gminy. Strategia promocji gminy

Cele projektu:

1. Kształtowanie pozytywnego wizerunku gminy, poprzez prowadzenie wielopłaszczyznowych spójnych działań promocyjnych
2. Zwiększenie atrakcyjności gminy jako prężnego ośrodka rozwoju drobnej przedsiębiorczości i ekoprodukcji.

Promocją gminy zajmuje się Biuro Promocji i Komunikacji Społecznej.

W 2004 roku rozpoczęło działalność Gminne Centrum Informacji w Mosinie. Celem GCI jest prowadzenie działań zmierzających do aktywizacji lokalnej społeczności. Gminne Centrum Informacji mieści się w Mosińskim Ośrodku Kultury. Do dyspozycji interesantów jest pracownia komputerowa wyposażona w sprzęt teleinformatyczny oraz 5 stanowisk ze stałym, bezpłatnym dostępem do Internetu w celach edukacyjnych i poszukiwania pracy.

Gminne Centrum Informacji podejmuje wiele inicjatyw na rzecz promocji przedsiębiorczości w gminie Mosina, m.in. organizuje spotkania z prelegentami dla przedsiębiorców oraz osób zainteresowanych założeniem działalności gospodarczej.

Gminne Centrum Informacji pełni także funkcję całorocznego Punktu Informacji Turystycznej.

W serwisie internetowym www.mosina.pl powstała baza firm, dostępne są foldery informacyjne w języku polskim i angielskim.

Promocja gminy ze względu na rozwój turystyczny, który jest ważnym filarem rozwoju całej gminy oraz ze względu na rozwój budownictwa mieszkaniowego powinna być zapisana również w aktualizowanym dokumencie strategii.

Projekt 2.1.2. Współpraca z samorządami gospodarczymi

Cele projektu:

1. Zwiększenie aktywności gospodarczej mieszkańców

Gminne Centrum Informacji od kilku lat współpracuje z przedsiębiorcami. Pomaga znaleźć pracowników, uczniów, stażystów. Oferuje bezpłatne możliwości zamieszczenia ogłoszenia o pracę i przeglądania bazy osób poszukujących zatrudnienia.

GCI organizuje spotkania dla przedsiębiorców oraz osób zainteresowanych założeniem własnej firmy. Podczas spotkania przedsiębiorcy mogli dowiedzieć się skąd pozyskać dofinansowanie na rozwój firmy, w jaki sposób podnieść jej konkurencyjność oraz wykorzystać nowe rozwiązania technologiczne.

W zakresie bezpośredniego wspierania rozwoju przedsiębiorczości gmina angażuje się w działania o charakterze promocyjnym. Wsparcie przedsiębiorczości mieszkańców powinno zostać zapisane również w aktualizacji strategii.

Program 2.2. Tworzenie warunków dla rozwoju usług turystycznych i rekreacyjnych

Projekt 2.2.1. Rozwój szlaków turystycznych

Cele projektu:

1. Podnoszenie atrakcyjności gminy pod kątem turystyki sobotnio-niedzielnej

Gmina podejmuje wiele działań w zakresie promocji walorów turystycznych, niewątpliwie jednak działania te należy wzmocnić w ramach aktualizacji strategii.

Projekt 2.2.2 Rozbudowa infrastruktury rekreacyjnej

Cele projektu:

1. Zwiększenie atrakcyjności rekreacyjno-turystycznej gminy

Gmina w ramach realizacji tego projektu przeprowadziła kilka inwestycji podnoszących atrakcyjność rekreacyjno-turystyczną. Do najważniejszych należą: budowa drewnianej wieży widokowej w Mosinie na Górze Pożegowskiej, modernizacja Studni Napoleona (studnia Napoleona jest jednym

z najciekawszych punktów na ścieżce dydaktycznej im. prof. Adama Wodiczki w Wielkopolskim Parku Narodowym), budowa „Bocianowa” w Świątnikach, budowa wielofunkcyjnego budynku przy stadionie oraz kilku otwartych boisk do gier drużynowych.

Inwestycje w infrastrukturę turystyczno-rekreacyjną będą ważnym elementem także aktualizacji strategii.

Projekt 2.2.3. Wspieranie programu zalesień i zadrzewień

Cele projektu:

1. Zagospodarowanie gleb o niskiej wartości rolniczej
2. Zwiększenie atrakcyjności rekreacyjnej gminy

Gmina prowadzi systematyczne nasadzenia zieleni, na nieruchomościach będących własnością Gminy. Corocznie na terenie gminy sadzone jest kilkaset drzew i krzewów liściastych i iglastych.

Od ponad 10 lat Burmistrz Gminy Mosina oraz Rada Miejska organizują dla mieszkańców Gminy Mosina, instytucji, organizacji społecznych, oraz podmiotów gospodarczych wszystkich sektorów konkurs „Zielona gmina”. Uczestnicy konkursu poprzez ukwiecenie balkonów, okien, zieleńców, ogrodów przydomowych, rodzinnych ogrodów działkowych oraz zagospodarowania zielenią nowych terenów na osiedlach, w zakładach pracy przyczyniają się do poprawy warunków życia w mieście i na wsi, jego estetyki zarówno w miejscu zamieszkania, jak i w pracy oraz utrwalenie wizerunku gminy.

Program 2.3. Działania z zakresu ochrony zdrowotnej i pomocy społecznej

2.3.1 Rozbudowa infrastruktury pomocy społecznej

Cele projektu:

1. Zagwarantowanie stacjonarnej, dziennej opieki osobom starszym, niepełnosprawnym i samotnym
2. Zapewnienie gorącego posiłku osobom wymagającym wsparcia

Realizacja projektu utworzenia domu dziennego pobytu wymaga wybudowania nowego budynku. W latach 2003-2013 zadanie to nie zostało wykonane.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Mosinie realizuje zadania z zakresu dożywiania dzieci, młodzieży i osób dorosłych na terenie gminy, w oparciu o przyjęte w ustawie kryterium dochodowe. Problem niedożywienia jest jednym z najczęściej występujących problemów społecznych. Na terenie Gminy Mosina pomoc w formie dożywiania prowadzona jest całorocznie przede wszystkim dla dzieci i młodzieży, osób starszych, schorowanych i niepełnosprawnych, a także dla rodzin w trudnej sytuacji bytowej.

Projekt 2.3.2. Programy profilaktyki i promocji zdrowia

Cele projektu:

1. Kontynuacja programów prewencji zdrowotnej na terenie gminy
2. U uruchomienie gabinetów stomatologicznych i realizacja programu profilaktyki stomatologicznej w szkołach

Ważnym elementem zdrowia publicznego jest ochrona i promocja zdrowia psychicznego. Rada Miejska w Mosinie przyjęła w 2012 r. „Gminny Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2012-2015”. Głównym celem planowanych działań w ramach realizacji programu jest ograniczenie występowania zagrożeń dla zdrowia psychicznego, poprawa jakości życia osób z zaburzeniami psychicznymi i ich bliskich oraz zapewnienie dostępności do świadczeń opieki zdrowotnej.

Corocznie Rada Miejska w Mosinie uchwała *Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych* oraz *Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii*.

Rada Miejska w Mosinie uchwaliła również *Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie* oraz *Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Mosina*.

Cel drugi nie został osiągnięty. W latach 2003-2013 nie zostały uruchomione gabinety stomatologiczne i nie realizowano profilaktyki stomatologicznej w szkołach.

Program 2.4. Wspieranie aktywności kulturalnej oświatowej i sportowej

Projekt 2.4.1. Tworzenie zaplecza infrastrukturalnego dla oświaty i kultury

Cele projektu:

1. Przystosowanie obiektów kulturalno-oświatowych do aktualnych potrzeb edukacyjnych

W zakresie modernizacji i rozbudowy bazy oświatowej wykonano m.in. następujące zadania:

- zakończono budowę sali gimnastycznej w Daszewicach,
- opracowano projekt techniczny dla rozbudowy budynku szkoły podstawowej w Krośnie oraz budynku sali gimnastycznej zlokalizowanych w Mosinie przy ul. Krasickiego,
- wykonano projekt techniczny wraz z uzgodnieniami przebudowy starej części szkoły (adaptacja pomieszczeń po mieszkaniu w Rogalinu na potrzeby szkoły) wraz z jej rozbudową, z przeznaczeniem na dodatkowe pełnowymiarowe izby lekcyjne i bibliotekę szkolną,
- wykonano prace związane z adaptacją pomieszczeń po mieszkaniu na potrzeby sal przedszkolnych w Pecnej,
- wykonano przebudowę dachu i adaptację strychu na potrzeby szkoły podstawowej w Krosinku.

W zakresie wspierania aktywności sportowej zrealizowano następujące m.in. projekty:

- w 2012 r. zakończono budowę boisk sportowych w miejscowościach Mieczewo, Rogalin, Rogalinek oraz Dymaczewo Stare, Nowinki,
- na przełomie roku 2013/2014 planowane jest zakończenie budowy boisk sportowych w Krajkowie oraz Czapurach,
- zagospodarowano i urządzono teren rekreacyjno-sportowy w Krośnie,
- wybudowano place zabaw w Wiórku, przy Szkole Podstawowej nr 1 w Mosinie, w Ludwikowie oraz na osiedlu –ul. Kwiatowej,
- w 2013 roku zrealizowano projekt „Modernizacja placów zabaw na terenie Gminy Mosina” – zakup wyposażenia dla 17 placów zabaw na terenach wiejskich.

W zakresie infrastruktury kultury wykonano m.in. modernizację sali wielofunkcyjnej w budynku Mosińskiego Ośrodka Kultury.

Można zatem uznać, że w zakresie infrastruktury kultury i edukacji wykonano bardzo wiele zadań. Ze względu na pozostający na wysokim poziomie napływ ludności szczególnie na tereny wiejskie cele związane rozbudową i modernizacją infrastruktury edukacyjnej pozostaną aktualne. Na terenach wiejskich należy przewidzieć również zwiększenie dostępności do oferty kultury.

Projekt 2.4.2. Wzbogacanie form działalności kulturalnej na terenie gminy

Cele projektu:

1. Wzbogacenie i ożywienie działalności kulturalnej na terenie gminy

Działalność gminnych instytucji kultury została scharakteryzowana w rozdziale „Kultura”.

W 2010r. w Czapurach została otwarta świetlica. Nowo wybudowany budynek posiada dwa podjazdy dla niepełnosprawnych, dużą klimatyzowaną salę, kuchnię, toalety, w tym dla niepełnosprawnych oraz bibliotekę. Ponadto urządzony został teren wokół świetlicy.

Gmina uzyskała dotację na zagospodarowanie terenu na miejsce spotkań „Bocianowo” w Świątnikach. Wykonano modernizację świetlic wiejskich w Krajkowie, Radzewicach, Świątnikach, Wiórku, Czapurach i Żabinku. Dla świetlic wiejskich w Krośnie i Sowinkach zostały wykonane projekty budowlane. Wykonano także projekty modernizacji świetlic wiejskich w: Borkowicach, Daszewicach, Dymaczewie Nowym, Mieczewie, Rogalinku. Wykonano również projekt budowy świetlicy w Krośnie.

Do końca roku 2013 zostały zmodernizowane świetlice wiejskie w Świątnikach oraz Wiórku.

Jak już wspomniano wcześniej, rozwój bazy kultury na terenach wiejskich pozostanie aktualnym celem. Należy również zadbać w kolejnym okresie realizacji strategii o to, aby nowo powstałe, czy zmodernizowane obiekty, zostały odpowiednio wykorzystane.

Projekt 2.4.3. Utrzymanie wysokiego poziomu usług oświatowych i rozwój nowych form edukacyjnych

Cele projektu:

1. Zapewnienie wysokiego poziomu nauczania umożliwiającego podjęcie nauki w szkołach ponadpodstawowych
2. Zwiększenie szans rozwojowych młodzieży

Gmina Mosina uzyskała dofinansowanie²¹ na realizację projektu „Indywidualizacja nauczania w klasach I-III w szkołach podstawowych na terenie gminy Mosina”, polegającego na realizacji zajęć dodatkowych dla uczniów mających zarówno problemy np. logopedyczne, jak i uczniów szczególnie uzdolnionych.

Ponadto we wrześniu 2010 r. Gmina Mosina została partnerem projektu „Wyższe kwalifikacje w Radzewicach”, którego autorem i liderem jest OSP w Radzewicach. Głównym celem projektu było zdobycie nowych kwalifikacji przez mieszkańców Gminy Mosina, w zakresie prawa jazdy kat. C.

Cele zapisane w strategii pozostają nadal aktualne. W wizji rozwoju Gminy Mosina określono edukację jako jedną z najważniejszych dziedzin planowania na kolejne lata.

²¹ Dofinansowanie pochodzi z Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, a kwota dofinansowania pokrywa 100% wydatków kwalifikowanych projektu - 375 867,60 zł.

Program 2.5. Zapewnienie porządku i bezpieczeństwa publicznego

2.5.1. Realizacja programu „Bezpieczna Gmina”

Cele projektu:

1. Zwiększenie bezpieczeństwa osobistego i bezpieczeństwa mienia mieszkańców gminy

Działania na rzecz bezpieczeństwa mieszkańców zostały scharakteryzowane w rozdziale „Bezpieczeństwo”.

2.5.2. Realizacja programu „Czysta Gmina”

Cele projektu:

1. Podniesienie estetyki gminy
2. Zwiększenie atrakcyjności gminy dla mieszkańców i przyjezdnych

Uchwałą z dnia 29 maja 2013 r. Rada Miejska w Mosinie przyjęła *Regulamin utrzymania porządku i czystości na terenie gminy Mosina*. Doprecyzowanie zapisów powyższego dokumentu stanowi „Informator dotyczący utrzymania czystości i porządku na terenie gminy Mosina”.

W gminie organizowane są różne akcje mające na celu utrzymanie czystości i porządku:

- Wielkie sprzątanie "Strzelnicy"
- Jesienne sprzątanie w Radzewicach
- Akcja "Sprzątanie Świata" w Borkowicach
- Projekt "Lasy to życie - chrońmy je" w Zespole Szkół w Krośnie

Program 2.6. Budowanie społeczeństwa obywatelskiego

2.6.1. Stałe wspieranie inicjatyw społecznych mieszkańców

Cele projektu:

1. Umacnianie i zwiększanie roli organizacji pozarządowych w życiu publicznym Gminy

Mosina ma dobre tradycje w rozwoju działalności społecznej. Obecnie na terenie gminy działa kilkadziesiąt organizacji pozarządowych o różnym profilu działalności. Corocznie przyjmowany jest „Roczny program współpracy samorządu gminy Mosina z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego”.

Od 2009 r. w Mosinie organizowany jest Festyn Organizacji Pozarządowych, podczas którego prezentowana jest ich działalność i dorobek, odbywają się także liczne konkursy i zabawy dla uczestników festynu.

Gmina Mosina w 2011 r. przystąpiła do Lokalnej grupy Działania „Lider Zielonej Wielkopolski”, która pomaga w pozyskiwaniu dofinansowania na realizację „Małych projektów” ze środków Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, w ramach osi 4 LEADER. Urząd Miejski w Mosinie wraz ze Stowarzyszeniem Instytut Zachodni zorganizował konferencję informacyjną na temat współpracy organizacji pozarządowych z samorządem oraz dostępnych funduszy dla organizacji III sektora. Dla zainteresowanych osób zostało ponadto zorganizowane spotkanie warsztatowe poświęcone ubieganiu się o środki finansowe na realizację projektów, w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich Oś IV Leader, których dysponentem jest Lokalna Grupa Działania - Lider Zielonej Wielkopolski.

2.6.2. Usprawnianie obsługi mieszkańców - Centrum Obsługi Interesantów

Cele projektu:

1. Zapewnienie szybkiej i kompetentnej obsługi klientów Urzędu Miejskiego

W celu usprawnienia systemu komunikacji władz z mieszkańcami gminy, ułatwienia mieszkańcom dostępu do Urzędu oraz szybkiego i sprawnego uzyskania potrzebnych informacji w strukturze Urzędu zostało wyodrębnione Biuro Obsługi Interesanta.

W ramach usprawnienia obsługi mieszkańców została uruchomiona usługa umożliwiająca darmowe rozmowy z Urzędem Miejskim w Mosinie za pośrednictwem komunikatora Skype i umożliwia każdemu użytkownikowi tego komunikatora z dowolnego miejsca na świecie, połączenie się z centralą tut. Urzędu. Z Biurem Obsługi Interesanta UM Mosina można się także skontaktować poprzez komunikator Gadu-Gadu. Gmina posiada profil na portalu społecznościowym Facebook „Mosin@turystycznie”.

W *Strategii rozwoju gminy Mosina na lata 2003-2012* analizie SWOT poddano główne obszary działalności gminy: gospodarkę (w tym rolnictwo), infrastrukturę, oświatę, kulturę i administrację publiczną oraz bezpieczeństwo publiczne, zdrowie i pomoc społeczną. W Gminie Mosina skoncentrowano się jedynie na ocenie wewnętrznych zasobów gminy, jej atutów i problemów, z definicji przyjmując istniejące zewnętrzne ograniczenia związane z położeniem geograficznym, obowiązującym w Polsce systemem legislacyjnym i poziomem rozwoju gospodarczego. W wyniku zmian gospodarczych i społecznych, a także zrealizowanych inwestycji analiza SWOT wymaga aktualizacji.

7. Analiza SWOT

Klasycznym narzędziem, stosowanym od wielu lat w analizie strategicznej, jest zestawienie mocnych i słabych stron analizowanego podmiotu (w tym przypadku gminy) oraz określenie jego szans i zagrożeń rozwojowych. Nazwa SWOT pochodzi z języka angielskiego i oznacza:

- S – Strengths (silne strony), wszystko to co stanowi atut, przewagę, zaletę analizowanego podmiotu,
- W – Weaknesses (słabości), wszystko to co stanowi słabość, barierę, wadę analizowanego podmiotu,
- O- Opportunities (możliwości), wszystko to co stwarza dla analizowanego podmiotu szansę korzystnej zmiany,
- T – Threats (zagrożenia), wszystko to co stwarza dla analizowanego podmiotu niebezpieczeństwo zmiany niekorzystnej.

Przyjęta metoda pozwala na zebranie i uszeregowanie informacji o potencjale rozwojowym gminy oraz o dostrzeganych barierach. Zwraca jednocześnie uwagę na pojawiające się zewnętrzne szanse i zagrożenia.

Na podstawie diagnozy stanu obecnego oraz warsztatów strategicznych zostały wypracowane tezy analizy SWOT.

W prace Komitetu Społecznego udało się zaangażować liderów i jednocześnie ekspertów w zakresie lokalnej gospodarki, rozwoju infrastruktury, społeczności lokalnej, kultury, sportu, itd., którzy wnieśli do dyskusji na etapie analizy strategicznej informacje, których zdiagnozowanie na podstawie danych wtórnych czy poprzez badania ankietowe byłoby niemożliwe.

Warsztaty strategiczne poświęcone analizie SWOT miały na celu zidentyfikowanie mocnych i słabych stron gminy oraz szans i zagrożeń dla jej rozwoju oraz ustalenie:

- Czy mocne strony pozwolą wykorzystać zauważone szanse?
- Czy mocne strony pozwolą zniwelować zauważone zagrożenie?
- Czy słabe strony ograniczą możliwość wykorzystania zidentyfikowanych szans?
- Czy słabe strony spotęgują ryzyko związane z wystąpieniem zagrożeń?

(analizę przeprowadzono również w odwrotnym kierunku, tzn. od zewnątrz do wewnątrz)

- Czy szanse wzmocnią silne strony?
- Czy szanse pozwolą zniwelować słabości?
- Czy zagrożenia zniwelują silne strony?
- Czy zagrożenia uwypuklą słabości?

Odpowiedzi na powyższe pytania pozwalają zbudować macierz modeli strategii rozwoju, a ich analiza wskazuje, który model najtrafniej odpowiada na potrzeby gminy. Wyróżnić można cztery główne typy strategii: ofensywną, konkurencyjną, konserwatywną lub defensywną.

Strategia ofensywna cechuje jednostki, które stawiają przede wszystkim na wykorzystanie mocnych stron i nadarzających się szans. Za pomocą swoich atutów wykorzystują szanse rozwoju, a z kolei nadarzające się okazje przekładają na dalsze wzmocnienie atutów.

Strategia konkurencyjna cechuje jednostki, które nastawiają się na wykorzystywanie nadarzających się szans do eliminowania słabych stron i zamieniania ich w atuty.

Strategia konserwatywna cechuje jednostki, które planują maksymalnie wykorzystać mocne strony przy jednoczesnym zmniejszaniu znaczenia dla rozwoju nadchodzących zagrożeń.

Strategia defensywna cechuje jednostki, które bronią się przed kryzysem, eliminując słabe strony i przeciwstawiając się zagrożeniom.

Uczestnicy warsztatów strategicznych identyfikowali mocne i słabe strony gminy. Poszczególnym czynnikom zostały przypisane wagi punktowe. Im wyższa waga punktowa została przypisana mocnej lub słabej stronie, tym większe jest znaczenie danego czynnika dla rozwoju gminy.

Tabela 6. Mocne i słabe strony.

Mocne strony	Waga	Słabe strony	Waga
Wysokie walory środowiskowe pod rozwój funkcji rekreacyjnych i turystycznych (położenie w dolinie Warty, tereny leśne, jeziora, sąsiedztwo WPN, RPK)	0,22	Niewystarczająco dobrze rozwinięta infrastruktura (społeczna, techniczna - sieciowa) na obszarach wiejskich	0,16
Rozpoznawalny w regionie i kraju kompleks pałacowo-parkowy w Rogalinie oraz dęby rogalińskie	0,13	Niski poziom przedsiębiorczości wśród mieszkańców gminy	0,13
Korzystne położenie - bliskość Poznania (rynek pracy, korzystanie z zasobów metropolitalnych)	0,28	Niedostatecznie rozpoznawalna marka Mosiny jako gminy atrakcyjnej turystycznie	0,13
Dostępność atrakcyjnych terenów pod rozwój mieszkalnictwa	0,23	Zły stan większości komunalnych zasobów mieszkaniowych gminy	0,06
Bogata oferta kulturalna Mosińskiego Ośrodka Kultury, pozaedukacyjna działalność szkół w zakresie kultury i sportu	0,08	Zły stan techniczny większości dróg, ruch tranzytowy, emisje komunikacyjne	0,11
Aktywne organizacje pozarządowe, które biorą udział w życiu społecznym i gospodarczym gminy	0,05	Mała różnorodność infrastruktury i oferty usług sportowo rekreacyjnych	0,11
SUMA	1,00	Niewystarczająco dobrze zagospodarowana przestrzeń publiczna dla celów integracji społecznej, słabo rozwinięta oferta usług gastronomicznych i rozrywkowych	0,13
		Niżej średnie wyniki sprawdzianu szóstoklasistów i egzaminu gimnazjalnego w stosunku do wyników osiągniętych przez szkoły w aglomeracji poznańskiej	0,18
SUMA			1,00

Źródło: opracowanie własne.

Walory środowiskowe to niezbywalne wartości Gminy Mosina. Mosina jest położona w dolinie rzeki Warty, na terenie gminy i wokół niej znajdują się tereny leśne, atrakcyjne głównie pod funkcje rekreacyjne i turystyczne, w tym m.in. bardzo cenne przyrodniczo kompleksy Wielkopolskiego Parku Narodowego i Rogalińskiego Parku Krajobrazowego, a także zbiorniki wodne - jeziora położone na terenie WPN. Uwarunkowania przyrodnicze w Gminie Mosina stanowią określone ograniczenia w rozwoju gospodarczym, programując rozwój Mosiny należy je przyjąć jako stan, którego się nie da zmienić, dlatego trzeba podjąć działania zmierzające do wykorzystania tego potencjału. Gmina Mosina jest położona bezpośrednio w granicach aglomeracji poznańskiej i uwzględniając obecne tendencje rozwoju dużych aglomeracji miejskich w Polsce można uznać, że jest położona na tyle blisko Poznania, że oferta turystyczna, usług rekreacyjnych, sportowych może być adresowana do mieszkańców stolicy województwa, dla których te walory środowiskowe są z pewnością bardzo cenne i poszukiwane. Tezę tę może potwierdzać fakt, że Wielkopolski Park Narodowy jest odwiedzany przez ponad milion turystów rocznie. Walory środowiskowe są również atrakcją dla mieszkańców Gminy Mosina – niewątpliwie zamieszkiwanie w tak bliskim otoczeniu cennych przyrodniczo lasów i jezior znacznie poprawia jakość życia.

Atrakcyjność gminy jako **ośrodka turystycznego i rekreacyjnego** wynika również ze zlokalizowania tu licznych i zauważalnych również poza granicami gminy obiektów turystycznych. Najbardziej rozpoznawalne są miejsca związane z historią ziemi mosińskiej, a mianowicie kompleks pałacowo-parkowy w Rogalinie i Kościół p.w. Świętego. Marcelina w Rogalinie (mauzoleum rodowe Raczyńskich). Mieszkańcy gminy również jako atrakcyjne turystycznie uważają: Jezioro Góreckie i wieżę widokową.

Mosina zalicza się do jednych z najstarszych miast w Wielkopolsce. Na początku XX wieku była dużą atrakcją turystyczną dla mieszkańców Poznania, obecnie wydaje się, że marka turystyczna Mosiny nie jest wystarczająco rozpoznawalna, choć gmina posiada bardzo duży potencjał dla wzmocnienia tej funkcji. Z pewnością poza granicami gminy, w regionie, a nawet w całym kraju rozpoznawalny jest Rogalin, kojarzony przede wszystkim z dębami rogałińskimi oraz pałacem. Jednak z dużym prawdopodobieństwem można stwierdzić, że świadomość położenia tych atrakcji na terenie Gminy Mosina jest niska. Warto w działaniach podejmowanych na rzecz rozwoju turystycznego gminy rozwijać produkty turystyczne ze szczególnym uwzględnieniem w nich kompleksu pałacowo-parkowego w Rogalinie.

Obecnie potencjał turystyczny gminy nie jest w pełni wykorzystany, ze względu na **małą różnorodność w infrastrukturze i ofercie sportowo-rekreacyjnej**. Funkcjonujące obiekty sportowo-rekreacyjne w gminie to przede wszystkim boiska do piłki nożnej oraz prywatne ośrodki jeździeckie. Tych obiektów jest dużo i są one w dobrym stanie, brakuje jednak infrastruktury pod rozwój innych sportów oraz ścieżek rowerowych. Na terenie gminy znajduje się dużo obiektów zabytkowych i cennych obszarów przyrodniczych, do których dojazd jest możliwy wyłącznie drogami publicznymi lub ścieżkami leśnymi. Niedostateczną liczbę ścieżek rowerowych i konieczność podjęcia działań w tym zakresie wskazali także mieszkańcy w badaniach społecznych. Jako ważne zadania mające wpływ na wzrost roli Gminy Mosina w regionie respondenci wskazali również powstanie nowych obiektów rekreacyjnych i rozwijanie ośrodków sportowych.

Ponad połowa powierzchni gminy jest objęta ochroną ze względu na ochronę przyrody oraz ustanowienie strefy ochronnej ujęcia wody w rejonie Mosina-Krajkowo. To istotny czynnik rozwojowy, który należy wziąć pod uwagę w strategii rozwoju gminy i uwzględnić w analizie SWOT.

Wśród mieszkańców gminy trudno o ustalenie jednoznacznego poglądu czy jest to czynnik pozytywny czy negatywny. W trakcie warsztatów strategicznych poświęconych analizie SWOT oraz wizji rozwoju Gminy Mosina kwestia ta była jedną z ważniejszych i pojawiły się argumenty, zarówno za uznaniem tego czynnika jako pozytywnego, jak i negatywnego. Do negatywnych aspektów funkcjonowania tak wielu obszarów chronionych zaliczono przede wszystkim zahamowanie rozwoju funkcji gospodarczych. Natomiast jako pozytywne strony ochrony przyrody i ustanowienia strefy ochronnej ujęcia wody zaliczano atrakcyjność gminy jako miejsca zamieszkania i rozwoju funkcji mieszkaniowych oraz turystycznych i rekreacyjnych. Również respondenci w badaniach społecznych wysoko oceniali możliwość życia w czystym środowisku. Trudno ten spór jednoznacznie rozstrzygnąć, jednak niewątpliwie należy uznać funkcjonowanie stref ochrony jako stan, na który gmina nie ma wpływu. Zmiana tego stanu jest praktycznie niemożliwa, byłaby niezgodna z bardzo ważnymi aktami prawa, ustanawianymi na poziomie regionu, kraju, jak i Unii Europejskiej. W związku z tym należy uwzględnić w analizie SWOT przede wszystkim te aspekty tego czynnika rozwojowego, jakie można wykorzystać, skoro nie można ich wyeliminować. Należy również wziąć pod uwagę to, że ustanowienie stref ochrony przyrody i ujęcia wody nie jest tymczasowe, i z pewnością stan ten będzie utrzymany w przyszłości. Oznacza to, że programując rozwój gminy można mieć poczucie stabilności sytuacji w tym zakresie.

Istotnym czynnikiem rozwojowym jest **położenie gminy w sąsiedztwie Poznania**. Rozwój gminy jest w dużej części uzależniony od położenia w poznańskim obszarze metropolitalnym. Zmiany, które dokonują się w tak dużym ośrodku aglomeracyjnym jakim jest Poznań bezpośrednio przekładają się na rozwój gminy. Poznań to duży rynek konsumencki, w granicach którego funkcjonuje bardzo dużo firm usługowych i produkcyjnych. Stolica województwa to potencjalny rynek docelowy wielu funkcjonujących na terenie Gminy Mosina przedsiębiorstw. Jeżeli usługi dla ludności raczej będą swoim zasięgiem ograniczać się do terenu gminy, to niewątpliwie usługi dla biznesu są i będą kierowane do firm funkcjonujących w Poznaniu, ale także w całej południowej części aglomeracji poznańskiej.

Dzięki bliskości Poznania mieszkańcy gminy mogą korzystać z usług wyższego rzędu, niedostępnych dla małych ośrodków oddalonych od dużych miast, są to np. usługi: finansowe, badawczo-rozwojowe, handlowe, informacyjne, naukowe czy kulturalne. Jeśli gmina byłaby dobrze skomunikowana z Poznaniem, to Mosina nie musi obawiać się odpływu ludności. A wręcz przeciwnie nadal może spodziewać się, że na jej teren będą przybywać nowi mieszkańcy. Pozwala to zachować na wiele lat odpowiednią strukturę demograficzną, korzystny stosunek liczby ludności w wieku nieprodukcyjnym i produkcyjnym.

Wśród mocnych stron gminy można wymienić **dostępność atrakcyjnych terenów pod rozwój mieszkalnictwa**. Funkcje mieszkaniowe koncentrują się w mieście Mosina, gdzie są wyznaczone jako planowane – enklawy zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i intensywnej zabudowy jednorodzinnej. Nowe tereny pod zabudowę mieszkaniową jednorodziną są dostępne w miejscowościach: Krosno, Rogalinek, Daszewice, Radzewice oraz Sowinki.

Ostatnia dekada to intensywny wzrost ludności w całej gminie. Gmina jest wciąż nastawiona na rozwój mieszkalnictwa i dalsze przyjmowanie nowych mieszkańców, niewątpliwie jednak w kolejnych latach realizacji strategii, zakładając, że suburbanizacja będzie postępować nadal w tak szybkim tempie, gmina będzie musiała rozważyć wyhamowanie intensywnych procesów osadniczych, z wielu względów, przede wszystkim z uwagi na ograniczone środki na inwestycje komunalne w tych

obszarach, w tym głównie infrastrukturę sieciową, ale także infrastrukturę społeczną (budowa szkół, przedszkoli, żłobków, zapewnienie bezpieczeństwa). Gmina powinna wzmocnić kontrolę nad rozwojem nowych terenów zabudowy mieszkaniowej. Wiele gmin aglomeracji poznańskiej obecnie stwierdza, że częściowo utraciła kontrolę nad rozwojem terenów mieszkaniowych (domy jednorodzinne często powstają w miejscach oddalonych od innych skupisk). Aby wzmocnić możliwości kontroli terenów mieszkaniowych w Gminie Mosina należy rozważyć zwiększenie aktywności w planowaniu przestrzennym.

Choć większość inwestycji realizowana jest przez indywidualnych inwestorów i deweloperów to jednak gmina jest też aktywna na rynku mieszkaniowym. W gminie funkcjonuje Mosińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego, które jest inwestorem, a jednocześnie gmina gospodaruje własnym zasobem mieszkaniowym, który należy zaliczyć do słabych stron ze względu na **zły stan techniczny budynków** oraz ograniczone środki na odtworzenie tego stanu pochodzące bezpośrednio od najemców.

Do mocnych stron gminy należy **bogata oferta kulturalna**. Według danych GUS w imprezach organizowanych przez ośrodek kultury, kluby i świetlice corocznie uczestniczy około 10 tys. osób. Rozwój kulturalny gminy należy w strategii rozwoju uwzględniać zarówno na poziomie lokalnym, jak i na poziomie ponadlokalnych funkcji gminy. Oferta kulturalna Mosińskiego Ośrodka Kultury, który jest główną instytucją kultury w gminie jest bogata. W 2012 r. w gminie odbyło się 80 różnego rodzaju imprez (seanse filmowe, wystawy, występy zespołów artystycznych, dyskoteki, prelekcje, spotkania, wykłady, konkursy). Pracownicy ośrodka kultury posiadają, ale i konsekwentnie nabywają doświadczenia w realizacji usług i działań skierowanych zarówno do mieszkańców gminy, jak i do turystów, osób spoza gminy. Oferta kulturalna o zasięgu ponadlokalnym powinna przede wszystkim być skojarzona z produktami turystycznymi i rozwojem turystycznym gminy, a w szczególności powiązana z turystyką weekendową – poza nią oferta kulturalna będzie miała charakter przede wszystkim lokalny. Jej rolą będzie edukacja kulturalna mieszkańców, pobudzanie aktywności kulturalnej, rozrywka kulturalna, ale także integracja społeczna.

W działalność kulturalną, a także sportową angażują się szkoły. Szkoły oferują dzieciom możliwość uczestnictwa w wielu dodatkowych zajęciach doskonalących umiejętności językowe (języka angielski i niemiecki), muzyczne (chór, gra na gitarze, flecie i flażolecie), plastyczne, sportowe i teatralne. Pozaedukacyjna **działalność szkół** to m.in. organizacja różnego rodzaju wycieczek i zielonych szkół, imprez i zawodów sportowych, spotkań ze sztuką w teatrze, operetce, filharmonii czy lekcji muzealnych, wciągających uczniów w różne rodzaje aktywności. Szkoły uczestniczą w akcjach „Sprzątanie świata”, „Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy”, obchodach Dni Mosiny, a także innych lokalnych uroczystościach patriotycznych, jak i tych związanych ze świętami państwowymi. Szkoły są również miejscem wokół którego toczy się życie miejscowych społeczności. W szkolnych budynkach odbywają się zebrania wiejskie, uczniowie wraz z nauczycielami organizują festyny, uroczystości środowiskowe czy inne imprezy rodzinne.

Gmina ma stosunkowo dobre skomunikowanie z Poznaniem, ze względu na lokalizację przy linii kolejowej Poznań-Wrocław oraz zorganizowane połączenie komunikacyjne z Poznaniem. Jednocześnie **poziom dostępności komunikacyjnej** jest niski ze względu na zatory komunikacyjne np. na rondzie przy wjeździe do Mosiny. Na głównych trasach komunikacyjnych do Poznania znajdują się kolizje z przejazdami kolejowymi. Przejazdy kolejowe dzielą również miasto. Częściowo problem ten będzie rozwiązany przy okazji modernizacji linii kolejowej na odcinku Czempień – Poznań. Do

problemów skomunikowania z Poznaniem należy również mała liczba kursów pociągów i autobusów. Choć częstotliwość kursowania komunikacji zbiorowej jest dużo lepsza niż w innych gminach pozostających w zasięgu oddziaływania Poznania, to jednak nie jest to częstotliwość wystarczająca, aby uznać, że Gmina Mosina jest silnie zintegrowana w aglomeracji poznańskiej. Problem ten istnieje jednak w większości gmin wokół Poznania. Szansą na poprawę sytuacji komunikacyjnej stanowią realizowane i planowane **inwestycje w infrastrukturę komunikacyjną w okolicy** Poznania (opracowanie *Planu zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego Aglomeracji Poznańskiej na lata 2014-2020 z prognozą zmian do 2030 roku*, plany budowy Poznańskiej Kolei Metropolitalnej).

W badaniach społecznych przeprowadzonych na potrzeby opracowania strategii rozwoju mieszkańcy Gminy Mosina w większości twierdzą, że gmina jest dobrze skomunikowana z Poznaniem, przy czym jako najchętniej wybierany środek transportu ponad połowa respondentów wskazała samochód. Choć jednocześnie twierdzą oni, że jednym z najważniejszych czynników wpływających na podnoszenie roli w regionie jest dalsze rozwijanie komunikacji lokalnej i regionalnej. Mieszkańcy potwierdzają także, że trudno poruszać się po mieście.

Problem asymilacji ludności napływowej jest jednym z głównych wyzwań dla Gminy Mosina. Dlatego ważna jest oferta kulturalna i sportowa, budowa miejsc integracji, a także działalność organizacji pozarządowych. Znaczenie organizacji pozarządowych będzie szczególnie widoczne w działaniach podejmowanych na rzecz budowy społeczeństwa obywatelskiego, integracji społecznej mieszkańców, szczególnie nowo osiadłych mieszkańców ze stałymi mieszkańcami gminy. Jest to bardzo ważny element w wizji rozwoju gminy, dlatego liczba i **aktywność organizacji pozarządowych** została zauważona w analizie SWOT.

Integracji społecznej nie sprzyja również **niewystarczająca, źle zagospodarowana przestrzeń publiczna**. Obecnie rynek mosiński praktycznie nie spełnia roli integracji społecznej i kulturalnej, przede wszystkim ze względu na wzmożony ruch samochodowy oraz zlokalizowanie zarówno wokół całej płyty rynku, jak i bezpośrednio na niej miejsc parkingowych. Miejsce to jest zupełnie nieatrakcyjne dla spacerowiczów do wypoczynku i rekreacji, a także rozwoju usług gastronomicznych. W gminie istnieją miejsca integracji społecznej, ale część z nich jest źle zagospodarowana lub wymaga remontu, modernizacji.

Pomimo wzrostu w ostatnich latach znaczenia terenów wiejskich jako miejsc nowego osadnictwa, ale także rozwoju gospodarczego i lokalizowania tam usług, pod niektórymi względami **tereny wiejskie nie są zainwestowane w takim stopniu jak miasto**. Obecnie na terenach wiejskich gminy zamieszkuje więcej osób niż w mieście, a tymczasem jeszcze w roku 2002, czyli 11 lat temu liczba mieszkańców wsi była równa liczbie mieszkańców miasta. A zatem w ciągu ostatnich 11 lat nastąpiły duże zmiany.

W latach 2002-2012 liczba ludności na terenach wiejskich wzrosła do ponad 16 tys. mieszkańców, przy mniej więcej utrzymującej się stałej liczbie mieszkańców miasta wynoszącej około 13 tys. osób. Dodatkowo należy zauważyć, że zabudowa na terenach wiejskich niekoniecznie jest rozproszona, nowe osadnictwo jest stosunkowo zwarte, ma charakter miejski. A zatem tereny wiejskie, pomimo że nabierają charakteru miejskiego, ze względu na zwartość zabudowy i powstające tam usługi dla ludności nadal są niedoinwestowane. Także stopień skanalizowania obszarów wiejskich jest niższy, choć należy zauważyć, że obecnie są realizowane przedsięwzięcia poprawiające tą sytuację.

Podczas warsztatów strategicznych zauważono również, że świetlice wiejskie, które mogą stanowić ważne obiekty na mapie obiektów kulturalnych gminy nie są dostatecznie wykorzystane, choć ich stan techniczny w wielu przypadkach jest zadowalający, to jednak oferta animacji kultury oraz sportu i rekreacji przy tych obiektach jest znikoma.

Obecne **wyniki nauczania w szkołach podstawowych i gimnazjach**, dla których Gmina Mosina jest organem prowadzącym, należą do średnich. Przyszłość gminy, w której powinny rozwijać się specjalistyczne usługi (m.in. dla biznesu, innowacyjne przedsiębiorstwa produkcyjne oparte o technologie prośrodowiskowe) zależy przede wszystkim od jakości zasobów ludzkich, od poziomu wykształcenia mieszkańców gminy. Im będzie on wyższy, w tym większym stopniu gmina będzie mogła skorzystać z położenia w aglomeracji poznańskiej. W związku z tym należy dążyć do wyeliminowania jakichkolwiek problemów, słabych stron w sferze edukacji i skupić wysiłki na poprawie tej sfery. Fakt, że rozwój szkolnictwa ma bezpośredni wpływ na rozwój gminy w regionie zauważyli również mieszkańcy gminy w badaniach społecznych. Był to jeden z najwyżżej ocenianych czynników rozwojowych. W latach programowania niniejszej strategii nadal będą postępować procesy suburbanizacyjne powodujące napływ nowych mieszkańców do gminy, głównie na tereny wiejskie lub obrzeża miasta. To również ważna przesłanka do tego, aby z rozwoju edukacji uczynić jeden z filarów rozwoju Gminy Mosina.

W porównaniu z innymi gminami aglomeracji poznańskiej zauważono **niski poziom przedsiębiorczości** wśród mieszkańców Gminy Mosina. Uczestnicy badania społecznego twierdzą, że gmina nie jest atrakcyjnym rynkiem pracy i należy podjąć działania poprawiające warunki rozwoju dla istniejących i nowych firm. Można zakładać, że obecne kwalifikacje mieszkańców gminy nie do końca są dostosowane do profilu gospodarczego gminy jaki może się rozwijać ze względu na ograniczenia rozwoju gospodarczego ze względu na walory przyrodnicze i ujęcie wody. Choć różnorodność struktury demograficznej i statusu ekonomicznego mieszkańców gminy wzrasta ze względu na sprowadzanie się nowych mieszkańców, to jednak nadal gmina charakteryzuje się stosunkowo wysokim odsetkiem osób korzystających z pomocy społecznej, co znamionuje problemy społeczne.

Do czynników deprecjonujących atrakcyjność Gminy Mosina jako miejsca zamieszkania należy negatywne oddziaływanie **ruchu tranzytowego**. Szczególnie duże natężenie ruchu odnotowano na przebiegających przez gminę drogach nr 431 i 430. Hałas komunikacyjny i emisja zanieczyszczeń komunikacyjnych niekorzystnie wpływają na rozwój turystyczny gminy.

Szanse i zagrożenia można definiować dwojako: jako czynniki zewnętrzne oraz jako oczekiwany przyszły stan. Na potrzeby warsztatów korzystano z obu definicji.

Tabela 7. Szanse i zagrożenia.

Szanse	Waga	Zagrożenia	Waga
Dostępność zewnętrznych źródeł finansowania inwestycji w latach 2014-2020	0,30	Niekontrolowana suburbanizacja terenów wiejskich gminy Mosina	0,30
Wzrastająca ranga i integracja gmin w ramach aglomeracji poznańskiej	0,20	Pogłębiający się kryzys gospodarczy w kraju	0,38
Planowane inwestycje w infrastrukturę transportową aglomeracji poznańskiej	0,18	Postępujące starzenie się społeczeństwa, choroby cywilizacyjne	0,20
Wzrastający popyt na usługi turystyczne, rekreacyjne, wypoczynkowe i sportowe na rynku krajowym i wewnątrzregionalnym	0,18	Zagrożenie powodziowe	0,13
Rozwój szerokopasmowego Internetu na terenie gminy w związku z realizacją projektu <i>Budowa Wielkopolskiej Sieci Szerokopasmowej</i>	0,14	SUMA	1,00
SUMA	1,00		

Źródło: opracowanie własne.

Niewątpliwie szansą rozwoju gminy jest **możliwość pozyskania środków pomocowych z Unii Europejskiej**. Dotychczas dzięki dofinansowaniu Gmina Mosina pozyskała środki m.in. na budowę dróg, budowę wieży widokowej, budowę świetlicy wiejskiej (w Czapurach), modernizację 5 świetlic wiejskich (Krajkowo, Żabinko, Radzewice, Świątniki, Wiórek) budowę 7 boisk sportowych na terenach wiejskich (Rogalin, Rogalinek, Mieczewo, Dymaczewo Stare, Czapury, Krajkowo), budowę wodociągu oraz kanalizacji deszczowej na terenach wiejskich, modernizację placów zabaw na terenach wiejskich, budowę siłowni zewnętrznej w Mosinie, wyposażenie Ośrodka Sportu i Rekreacji w sprzęt do zajęć fitness-spinning, budowę targowiska miejskiego, realizację zajęć dodatkowych dla uczniów mających zarówno problemy np. logopedyczne, jak i uczniów szczególnie uzdolnionych, a także na działania mające na celu przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu na terenie gminy. Aquanet pozyskał środki na modernizację Stacji Uzdatniania Wody. Możliwości finansowania i realizacji inwestycji z różnych programów unijnych w nowej perspektywie finansowej na lata 2014-2020 przyczynią się do dalszego rozwoju gminy.

Gmina w zakresie pozyskiwania funduszy zewnętrznych angażuje się w projekty partnerskie np. z Wielkopolską Organizacją Turystyczną (projekt „Kompleksowa promocja markowego produktu

Wielka Pętla Wielkopolski”) oraz gminami aglomeracji poznańskiej, a także stowarzyszeniami funkcjonującymi na terenie aglomeracji.

Aglomeracja poznańska obejmuje miasto Poznań oraz strefę podmiejską, w skład której wchodzi miasta i gminy powiatu poznańskiego, w tym Gmina Mosina. **Rosnące znaczenie aglomeracji poznańskiej** wśród pozostałych metropolii wpływa na wzrost atrakcyjności inwestycyjnej i rozwój kapitału ludzkiego. W 2011 r. została przyjęta *Strategia Rozwoju Aglomeracji Poznańskiej*, która kreśli wizję i kierunki jej rozwoju w perspektywie najbliższych 10 lat. Realizacja zaplanowanych działań strategicznych zapewni większą spójność terytorialną i funkcjonalną aglomeracji poznańskiej. Współpraca samorządów tworzących aglomerację wpłynie na poprawę ładu przestrzennego i stanu środowiska przyrodniczego, wzrost gospodarczy, rozwój infrastruktury, integrację komunikacji publicznej, polepszenie świadczenia usług społecznych, a co się z tym wiąże - wyższą jakość życia wszystkich mieszkańców. Gmina Mosina może rozwijać się w oparciu o korzyści aglomeracyjne: korzyści skali, lokalizacji i urbanizacji. Przykładem udziału gminy w integracji samorządów w ramach aglomeracji poznańskiej jest funkcjonowanie 3 linii komunikacji autobusowej ZTM.

Realizowane i planowane **inwestycje w infrastrukturę komunikacyjną** w okolicy Poznania stanowią szansę rozwoju dla Gminy Mosina. Przebudowa poznańskiego węzła kolejowego oraz trasy kolejowej na odcinku Poznań-Czempiń przyczynią się do poprawy skomunikowania gminy.

Na podstawie badań prowadzonych przez GUS wynika, że w Polsce wzrasta korzystanie z Internetu oraz z usług świadczonych przez Internet, bankowości itp. Szerokopasmowy dostęp do Internetu stał się standardem w krajach wysoko rozwiniętych. Obecnie także w Polsce coraz więcej ludzi korzysta z szerokopasmowego dostępu do Internetu. Jednakże wskaźniki dostępu do szerokopasmowego Internetu odbiegają zdecydowanie od średniej krajów UE. Obecnie w trakcie realizacji jest projekt koordynowany przez Wielkopolską Sieć Szerokopasmową pt. **Budowa Wielkopolskiej Sieci Szerokopasmowej**, w tym na terenie Gminy Mosina. Realizacja tego projektu umożliwi dostęp do usług szerokopasmowych w technologii NGA lub tradycyjnego Internetu_szerokopasmowego dla gospodarstw domowych, instytucji publicznych i przedsiębiorców w województwie wielkopolskim. Zastosowanie technologii informacyjnych i komunikacyjnych da możliwość wprowadzenia nowych usług, rozwoju rynku telepracy, e-learnigu itd.

Szansą rozwoju Gminy Mosina jest wzrost zainteresowania wyjazdami wypoczynkowymi i uprawianiem turystyki kwalifikowanej. **Wzrost popytu na usługi turystyczne, rekreacyjne, wypoczynkowe i sportowe** na rynku krajowym i wewnątrzregionalnym jest związany ze wzrostem stopy życiowej oraz zmianami zachowań konsumpcyjnych ludności. Według danych GUS w 2012 r. w powiecie poznańskim udzielono łącznie prawie 317 tys. noclegów (o około 7% więcej niż przed rokiem), z których skorzystało 181 tys. osób (o ok. 5% więcej niż w 2011 r.).

Zgodnie z KPZK 2030 „do roku 2030 będzie zapewne postępował proces koncentracji ludności i działalności gospodarczej na obszarach funkcjonalnych dużych miast”. Od wielu lat obserwuje się zwiększanie bezpośredniego oddziaływania Poznania na tereny przyległe, na których w coraz większym stopniu rozprzestrzenia się miejski styl życia, formy zabudowy, rośnie zakres dojazdów do pracy do centrów miast. Bliskość Poznania oraz atrakcyjna oferta mieszkaniowa przyczyniły się do żywiołowej urbanizacji w Gminie Mosina i rosnącego chaosu przestrzennego. **Niekontrolowana suburbanizacja** może doprowadzić do degradacji środowiska przyrodniczego, uszczuplenia gruntów użytkowanych rolniczo i tzw. terenów otwartych, utraty atrakcyjności terenów rekreacyjnych oraz

inwestycyjnych, czego skutkiem będzie pogorszenie wizerunku i atrakcyjności turystycznej Gminy Mosina.

W Gminie Mosina występują obszary bezpośredniego **zagrożenia powodziowego**. Długotrwałe lokalne opady i wzrost poziomu wód w Warcie i Kanale Mosińskim w 2010 roku były powodem ogłoszenia dla Gminy Mosina alarmu przeciwpowodziowego. Wały przeciwpowodziowe są szczególnie ważne w rejonie Sowińca, gdzie znajduje się ujęcie wody dla Poznania.

Na tle innych obszarów zurbanizowanych w Polsce aglomeracja poznańska odznacza się dość młodą strukturą ludności. Jednak również tu postępuje **proces starzenia się społeczeństwa**. W wiek emerytalny w latach 2010-2020 wejdą mieszkańcy urodzeni w powojennym wyżu demograficznym z lat 50. Obecnie mieszkańiec aglomeracji przeciętnie dożywa 74 lat (kobiety – 78, mężczyźni – 71 lat). Problem starzenia się ludności dotyczy w szczególności Poznania, gdzie odsetek emerytów będzie rósł, a wraz z nim zapotrzebowanie na opiekuńcze i medyczne usługi geriatryczne²². Proces ten będzie obejmował również w coraz większym stopniu Gminę Mosina. Należy mieć to na uwadze zarówno przy rozbudowie placówek służby zdrowia, jak i np. kształceniu młodzieży w tym zakresie. Powinna rozwijać się także oferta dla seniorów w zakresie spędzania wolnego czasu i ustawicznego kształcenia. Na uwadze trzeba mieć rozwój transportu publicznego, umożliwiającego przemieszczanie się ludzi starszych. W ostatnich latach obserwowany jest także wzrost zachorowań na tzw. **choroby cywilizacyjne**, takie jak: cukrzyca, nadciśnienie tętnicze, choroba wieńcowa czy otyłość. Choroby XXI wieku powodują wzrost kosztów społecznych, pogorszenie jakości życia oraz skrócenie jego długości. Do głównych bezpośrednich przyczyn występowania chorób XXI wieku należy zaliczyć zanieczyszczenie środowiska, nieprawidłowe żywienie, małą aktywność fizyczną oraz palenie papierosów.

---

²²Na podstawie „Strategii rozwoju aglomeracji poznańskiej – Metropolia Poznań 2020”

KORELACJE

Pomiędzy pozycjami wyszczególnionymi w analizie SWOT zostało przeprowadzone badanie korelacji, polegające na ustaleniu, czy np. dana mocna strona może niwelować znaczenie danego zagrożenia; i odwrotnie: czy dane zagrożenie może osłabić mocną stronę. Odpowiedzi na powyższe pytania pozwalają zidentyfikować silne powiązania (obszary problemowe), w obrębie których można rozpocząć tworzenie rozwiązań (strategii cząstkowych).

	MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
SZANSE	STRATEGIA OFENSYWNA	STRATEGIA KONKURENCYJNA
ZAGROŻENIA	STRATEGIA KONSERWATYWNA	STRATEGIA DEFENSYWNA

Najsilniejsze zależności zostały oznaczone w przedstawionych niżej tabelach korelacji kolorem czerwonym. Im bardziej intensywny odcień czerwieni, tym silniejsze korelacje.

KORELACJE: MOCNE STRONY – ZAGROŻENIA, ZAGROŻENIA – MOCNE STRONY

Najwyższe korelacje pomiędzy mocnymi stronami a zagrożeniami dotyczą z jednej strony atrakcyjnych terenów pod budownictwo mieszkaniowe, a z drugiej strony zagrożenia wynikającego z niekontrolowanej suburbanizacji na terenach wiejskich Gminy Mosina. Niekontrolowana urbanizacja stanowi zagrożenie dla środowiska przyrodniczego, gatunków chronionych. Silnie rozproszona zabudowa to także wyższe koszty dla gminy, związane np. z budową infrastruktury technicznej. Oznacza to, że gmina powinna zwrócić większą uwagę na planowanie przestrzenne, tak aby rozwój budownictwa mieszkaniowego następował na przygotowanych do tego terenach, z uwzględnieniem zachowania wysokich walorów środowiska przyrodniczego.

Niewątpliwie możliwość osiedlania się w atrakcyjnym otoczeniu, dogodne warunki przyrodnicze do uprawiania turystyki, sportu i rekreacji przyciągają do gminy nowych mieszkańców i turystów. Rozwój mieszkalnictwa i związany z tym przyrost liczby mieszkańców może wpływać na wszystkie zidentyfikowane zagrożenia i w mniejszym bądź większym stopniu je niwelować.

Wśród mocnych stron, za pomocą których można by przewyżać zagrożenia wyróżnia się także korzystne położenie gminy, bliskość dużego ośrodka miejskiego – Poznania, który jest dla dużej części mieszkańców gminy miejscem pracy, nauki, rozrywki itd. Dzięki temu gmina może mniej odczuć ewentualne skutki kryzysu gospodarczego.

Do niwelowania negatywnych skutków zagrożenia związanego z postępującym starzeniem się społeczeństwa i chorobami cywilizacyjnymi przyczynia się działalność organizacji pozarządowych funkcjonujących w Gminie Mosina. Organizacje te zajmują się m.in. wspieraniem osób starszych i niepełnosprawnych.

Reasumując: w wyniku przeprowadzonej analizy korelacje pomiędzy mocnymi stronami i zagrożeniami oraz zagrożeniami i mocnymi stronami zostały ocenione dość nisko. Zatem skupienie się na eliminowaniu zagrożeń poprzez wykorzystywanie do tego mocnych stron nie będzie właściwą strategią dla Gminy Mosina.

Tabela 8. Korelacje: mocne strony – zagrożenia, zagrożenia – mocne strony.

MOCNE STRONY	ZAGROŻENIA			
	Niekontrolowana suburbanizacja terenów wiejskich Gminy Mosina	Pogłębiający się kryzys gospodarczy w kraju	Postępujące starzenie się społeczeństwa, choroby cywilizacyjne	Zagrożenie powodziowe
Wysokie walory środowiskowe pod rozwój funkcji rekreacyjnych i turystycznych (położenie w dolinie Warty, tereny leśne, jeziora, sąsiedztwo WPN, RPK)	0,52			
Rozpoznawalny w regionie i kraju kompleks pałacowo-parkowy w Rogalinie oraz dęby rogalińskie				
Korzystne położenie - bliskość Poznania (rynek pracy, korzystanie z zasobów metropolitalnych)		0,66	0,48	
Dostępność atrakcyjnych terenów pod rozwój mieszkalnictwa	0,53	0,61	0,43	0,36
Bogata oferta kulturalna Mosińskiego Ośrodka Kultury, pozaedukacyjna działalność szkół w zakresie kultury i sportu				
Aktywne organizacje pozarządowe, które biorą udział w życiu społecznym i gospodarczym gminy			0,25	

Źródło: opracowanie własne.

KORELACJE: MOCNE STRONY – SZANSE, SZANSE – MOCNE STRONY

Zidentyfikowane przez uczestników warsztatów strategicznych mocne strony i szanse wykazują bardzo dużo korelacji pomiędzy sobą. Dzięki temu to właśnie **STRATEGIA OFENSYWNA** (opierająca się na korelacjach między mocnymi stronami a szansami) została uznana za najważniejszą dla Gminy Mosina. Strategia ta polega na wykorzystywaniu nadarżających się okazji do wzmacniania mocnych stron, aby przyczyniały się realnie do rozwoju gminy. Jednocześnie mocne strony będą służyły do maksymalnego wykorzystywania nadchodzących okazji. Należy zauważyć, że wszystkie wymienione szanse w mniejszym bądź większym stopniu mogą wpłynąć na uwypuklenie mocnych stron. Przede wszystkim: możliwość pozyskania środków unijnych, planowane inwestycje w infrastrukturę transportową w aglomeracji poznańskiej oraz wzrastający popyt na usługi turystyczne, rekreacyjne i wypoczynkowe będą powodować, że mocne strony (jak: korzystne położenie w stosunkowo bliskiej odległości od Poznania, wysokie walory przyrodnicze do uprawiania turystyki, sportu i rekreacji, dostępność terenów pod rozwój mieszkalnictwa oraz rozpoznawalny w regionie i kraju kompleks pałacowo-parkowy w Rogalinie oraz dęby rogalińskie) w jeszcze większym stopniu przyczynią się do rozwoju gminy.

Korelacje od strony szans i wpływu szans na mocne strony są niemalże wiernym odbiciem wpływu mocnych stron na wykorzystanie nadarżających się szans. Zatem: korzystne położenie w stosunkowo bliskiej odległości od Poznania, wysokie walory przyrodnicze do uprawiania turystyki, sportu i rekreacji, dostępność atrakcyjnych terenów pod rozwój mieszkalnictwa oraz rozpoznawalny w regionie i kraju kompleks pałacowo-parkowy w Rogalinie oraz dęby rogalińskie, to mocne strony za

pomocą, których będzie można wykorzystać niemal wszystkie zidentyfikowane szanse. Zgodnie ze strategią ofensywną, która wynika z tak postawionych tez, Gmina Mosina powinna wciąż inwestować w te obszary funkcjonowania, które już teraz są silne, a więc w przygotowanie terenów pod rozwój budownictwa mieszkaniowego, utrzymanie wysokich walorów środowiska przyrodniczego pod rozwój turystyki i rekreacji oraz promocję z wykorzystaniem rozpoznawalnego w regionie i kraju kompleksu pałacowo-parkowego w Rogalinie i dębów rogalińskich. Atutem gminy, który należy wzmacniać poprzez poprawę skomunikowania (rozwój komunikacji publicznej) jest korzystne położenie

w sąsiedztwie stolicy województwa. Jednym z głównych celów rozwoju gminy powinno być wzmocnienie swojej pozycji w aglomeracji poznańskiej, zarówno pod względem gospodarczym, jak i rozwoju sfery usług publicznych i przede wszystkim rozwoju zasobów ludzkich. Jednym z filarów rozwoju Gminy Mosina powinna być edukacja.

Tabela 9. Korelacje: mocne strony – szanse, szanse – mocne strony.

MOCNE STRONY	SZANSE				
	Dostępność zewnętrznych źródeł finansowania inwestycji w latach 2014-2020	Wzrastająca ranga i integracja gmin w ramach aglomeracji poznańskiej	Planowane inwestycje w infrastrukturę transportową aglomeracji poznańskiej	Wzrastający popyt na usługi turystyczne, rekreacyjne, wypoczynkowe i sportowe na rynku krajowym i wewnątrzregionalnym	Rozwój szerokopasmowego Internetu na terenie gminy w związku z realizacją projektu Budowa Wielkopolskiej Sieci Szerokopasmowej
Wysokie walory środowiskowe pod rozwój funkcji rekreacyjnych i turystycznych (położenie w dolinie Warty, tereny leśne, jeziora, sąsiedztwo WPN, RPK)	0,52		0,40	0,79	
Rozpoznawalny w regionie i kraju kompleks pałacowo-parkowy w Rogalinie oraz dęby rogalińskie	0,43			0,63	
Korzystne położenie - bliskość Poznania (rynek pracy, korzystanie z zasobów metropolitalnych)		0,97	0,93	0,93	0,42
Dostępność atrakcyjnych terenów pod rozwój mieszkalnictwa			0,83		0,37
Bogata oferta kulturalna Mosińskiego Ośrodka Kultury, pozaedukacyjna działalność szkół w zakresie kultury i sportu	0,38				
Aktywne organizacje pozarządowe, które biorą udział w życiu społecznym i gospodarczym gminy	0,35				

Źródło: opracowanie własne.

KORELACJE: SŁABE STRONY – ZAGROŻENIA, ZAGROŻENIA – SŁABE STRONY

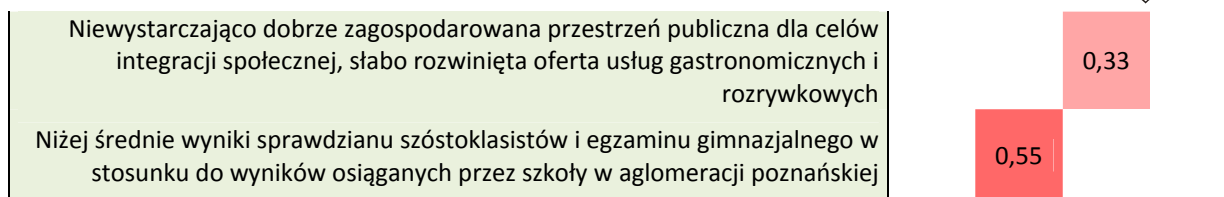
Zidentyfikowane podczas warsztatów strategicznych słabe strony gminy, które mogą dodatkowo potęgować zagrożenia dla rozwoju gminy to przede wszystkim: niewystarczająco dobrze rozwinięta infrastruktura na obszarach wiejskich, niski poziom przedsiębiorczości wśród mieszkańców oraz niższe średnie wyniki sprawdzianu w szkołach podstawowych i egzaminów gimnazjalnych w stosunku do wyników w aglomeracji poznańskiej. Wymienione słabe strony będą przede wszystkim potęgować zagrożenia związane z: niekontrolowaną suburbanizacją terenów wiejskich w gminie oraz pogłębiającym się kryzysem gospodarczym w kraju.

Z drugiej strony korelacje pomiędzy zagrożeniami i słabymi stronami są podobne do korelacji pomiędzy słabymi stronami a zagrożeniami. Zagroženiami, które w największym stopniu mogą osłabiać słabe strony są postępujący proces starzenia się społeczeństwa i choroby cywilizacyjne oraz niekontrolowana suburbanizacja terenów wiejskich Gminy Mosina.

Reasumując: w wyniku przeprowadzonej analizy najniżej zostały ocenione korelacje pomiędzy słabymi stronami i zagrożeniami oraz zagrożeniami i słabymi stronami. Zatem strategia defensywna nie wydaje się adekwatna dla Gminy Mosina. Niemniej nie należy bagatelizować ani zagrożeń, ani słabych stron, jednak skupienie się na eliminowaniu zarówno jednych czynników (słabych stron), jak i drugich (zagrożeń) jest w mniejszym stopniu potrzebne gminie niż wykorzystywanie szans i mocnych stron.

Tabela 10. Korelacje: słabe strony – zagrożenia, zagrożenia – słabe strony.

SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA			
	Niekontrolowana suburbanizacja terenów wiejskich gminy Mosina	Pogłębiający się kryzys gospodarczy w kraju	Postępujące starzenie się społeczeństwa, choroby cywilizacyjne	Zagrożenie powodziowe
Niewystarczająco dobrze rozwinięta infrastruktura (społeczna, techniczna - sieciowa) na obszarach wiejskich	0,93		0,36	
Niski poziom przedsiębiorczości wśród mieszkańców gminy		0,50		
Niedostatecznie rozpoznawalna marka Mosiny jako gminy atrakcyjnej turystycznie				
Zły stan większości komunalnych zasobów mieszkaniowych gminy			0,26	
Zły stan techniczny większości dróg, ruch tranzytowy, emisje komunikacyjne	0,41			
Mała różnorodność infrastruktury i oferty usług sportowo rekreacyjnych			0,31	

Źródło: opracowanie własne.

KORELACJE: SŁABE STRONY – SZANSE, SZANSE – SŁABE STRONY

Szanse, które zostały zidentyfikowane podczas warsztatów strategicznych będą wpływać nie tylko na spotęgowanie mocnych stron gminy, ich właściwe wykorzystanie przyczyni się także do przewyciężenia słabych stron. Znaczna liczba korelacji pomiędzy szansami a słabymi stronami będzie mieć dość duże znaczenia dla rozwoju gminy, podobnie jak zależności pomiędzy szansami a mocnymi stronami. Należy zauważyć, że wiele słabych stron będzie można przewyciężyć z pomocą funduszy zewnętrznych. Istotne dla przewyciężenia słabych stron będą również: wzrastająca ranga i integracja gmin w ramach aglomeracji poznańskiej, planowane inwestycje w infrastrukturę transportową w obrębie aglomeracji, czy rozwój szerokopasmowego Internetu w województwie wielkopolskim. Szanse te pozwolą przede wszystkim przewyciężyć słabe strony związane z niewystarczająco dobrze rozwiniętą infrastrukturą na obszarach wiejskich, niskim poziomem przedsiębiorczości wśród mieszkańców, złym stanem technicznym większości dróg, ruchem tranzytowym, emisjami komunikacyjnymi.

Należy również zwrócić uwagę na słabe strony, które mogą zahamować wykorzystanie szans. Do takich słabych stron należą: zły stan techniczny większości dróg, ruch tranzytowy, emisje komunikacyjne, niewystarczająco rozwinięta infrastruktura na terenach wiejskich, niski poziom przedsiębiorczości.

Strategia oparta na korelacji szans i słabych stron to strategia konkurencyjna. Z pewnością należy wziąć pod uwagę wybrane elementy takiej strategii, a szczególnie te, które związane są z niewystarczającym rozwojem infrastruktury na terenach wiejskich, niskim poziomem przedsiębiorczości, złym stanem dróg. Posiadanie słabych stron w tym zakresie może przyczyniać się do niewykorzystania nadchodzących szans, które to z kolei są istotne dla spotęgowania istniejących już mocnych stron. A zatem do działań bezpośrednio wywodzących się ze strategii ofensywnej należałoby dodać działania wynikające ze strategii konkurencyjnej. Dalszemu przygotowaniu terenów pod rozwój budownictwa mieszkaniowego, utrzymaniu wysokich walorów środowiska przyrodniczego pod rozwój turystyki i rekreacji oraz promocji z wykorzystaniem rozpoznawalnego w regionie i kraju kompleksu pałacowo-parkowego w Rogalinie i dębów rogalińskich powinny towarzyszyć zadania związane z rozwojem infrastruktury na terenach wiejskich, wspieraniem przedsiębiorczości wśród mieszkańców gminy, poprawą stanu dróg, wyprowadzeniem ruchu tranzytowego z miasta.

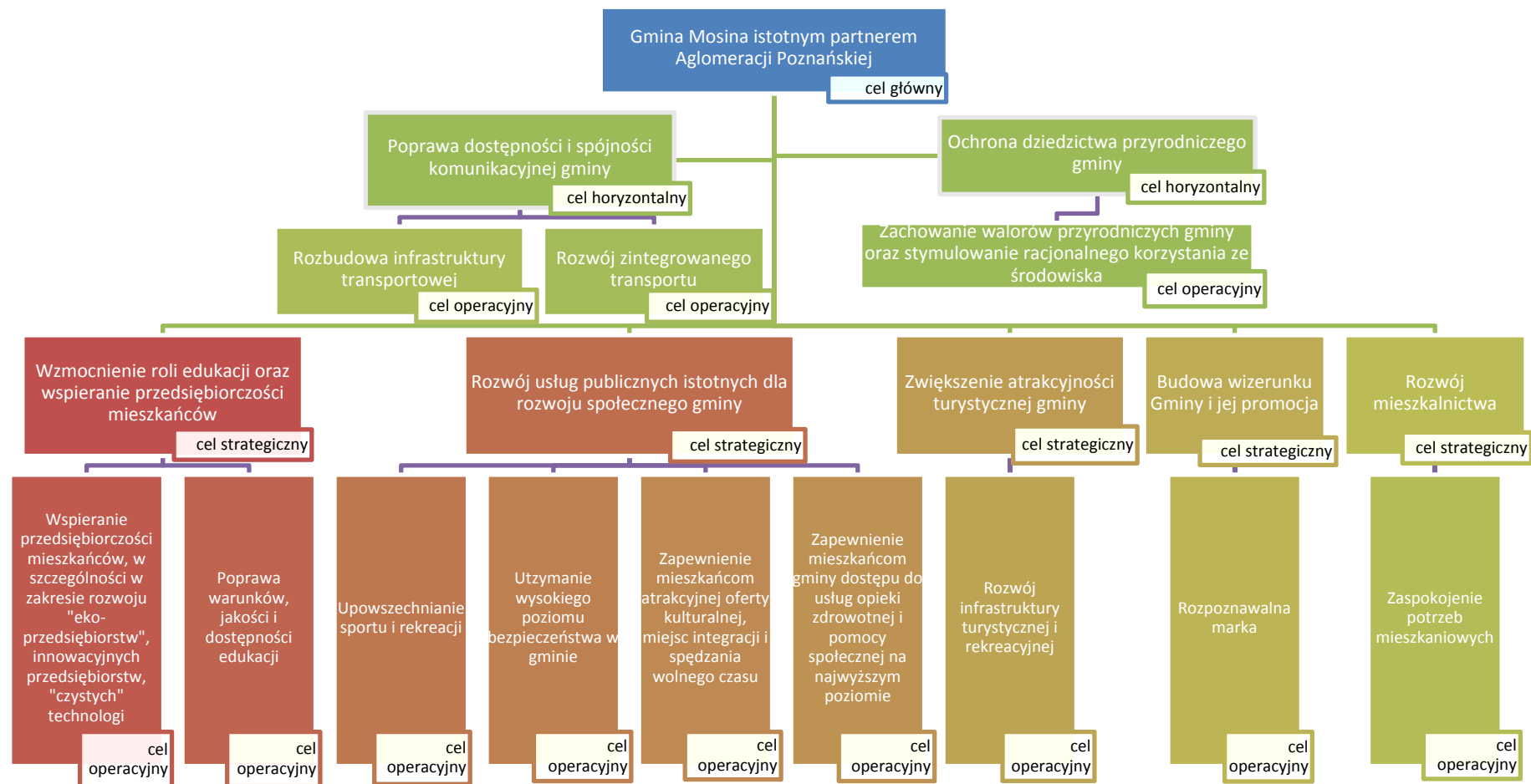

Tabela 11. Korelacje: słabe strony – szanse, szanse – słabe strony.

SŁABE STRONY	SZANSE				
	Dostępność zewnętrznych źródeł finansowania inwestycji w latach 2014-2020	Wzrastająca ranga i integracja gmin w ramach aglomeracji poznańskiej	Planowane inwestycje w infrastrukturę transportową aglomeracji poznańskiej	Wzrastający popyt na usługi turystyczne, rekreacyjne, wypoczynkowe i sportowe na rynku krajowym i wewnątrzregionalnym	Rozwój szerokopasmowego Internetu na terenie gminy w związku z realizacją projektu Budowa Wielkopolskiej Sieci Szerokopasmowej
Niewystarczająco dobrze rozwinięta infrastruktura (społeczna, techniczna - sieciowa) na obszarach wiejskich	0,46	0,36	0,34	0,34	0,30
Niski poziom przedsiębiorczości wśród mieszkańców gminy	0,43	0,33		0,31	0,27
Niedostatecznie rozpoznawalna marka Mosiny jako gminy atrakcyjnej turystycznie				0,61	
Zły stan większości komunalnych zasobów mieszkaniowych gminy					
Zły stan techniczny większości dróg, ruch tranzytowy, emisje komunikacyjne	0,41	0,31	0,59	0,29	
Mała różnorodność infrastruktury i oferty usług sportowo rekreacyjnych	0,41			0,29	
Niewystarczająco dobrze zagospodarowana przestrzeń publiczna dla celów integracji społecznej, słabo rozwinięta oferta usług gastronomicznych i rozrywkowych	0,43			0,31	
Niżej średnie wyniki sprawdzianu szóstoklasistów i egzaminu gimnazjalnego w stosunku do wyników osiągniętych przez szkoły w aglomeracji poznańskiej	0,48				

Źródło: opracowanie własne.

8. Cele strategiczne, programy i projekty

Cel główny: Gmina Mosina istotnym partnerem Aglomeracji Poznańskiej

Gmina Mosina położona w centralnej części Wielkopolski i oddalona 18 km na południe od Poznania, to jedna z największych gmin aglomeracji poznańskiej. Jej rozwój jest silnie powiązany z działaniami prowadzonymi w tym obszarze, zapisanymi w *Strategii Rozwoju Aglomeracji Poznańskiej*.

Cel strategiczny horyzontalny: Poprawa dostępności i spójności komunikacyjnej gminy

Powiązanie ze *Strategią Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku. Wielkopolska 2020*

Cel strategiczny 1. Poprawa dostępności i spójności komunikacyjnej regionu

Cel ten został uznany jako horyzontalny, co oznacza że zadania, które będą realizowane w ramach tego celu strategicznego będą przyczyniać się do rozwoju Gminy Mosina w wielu aspektach. Rozwój infrastruktury drogowej nie jest celem samym w sobie, jego realizacja ma służyć temu żeby inne cele były osiągalne. W podejmowaniu różnych inwestycji drogowych priorytetowe będą te, które posłużą rozwojowi mieszkalnictwa oraz komunikacji z Poznaniem (priorytetowo będą budowane drogi przyczyniające się do fizycznej, przestrzennej spójności w aglomeracji poznańskiej oraz działania ułatwiające komunikację z Poznaniem, w którym mieszkańcy korzystają z usług niedostępnych w gminie np. wyższego rzędu). Aby Gmina Mosina mogła korzystać z tych zasobów konieczny jest łatwy dojazd do Poznania, zarówno komunikacją samochodową, jak i transportem publicznym.

Przez teren gminy przebiega linia kolejowa Poznań-Wrocław, planowana budowa poznańskiej kolei metropolitalnej jest istotną szansą dla rozwoju gminy i należy podejmować działania które pozwolą wykorzystać tą szansę.

Kolejnym priorytetem jest rozwój budownictwa mieszkaniowego, a zatem priorytetowo będą traktowane te inwestycje, które będą sprzyjały rozwojowi mieszkalnictwa.

Ważne, choć jednak niżej ujęte w priorytetach zadania będą dotyczyć poprawy wewnętrznej spójności komunikacyjnej gminy, w tym rozwiązania problemów nieutwardzonych dróg na starszych osiedlach i terenach budownictwa jednorodzinnego. Wewnętrznym problemem komunikacyjnym jest również przedzielenie miasta torami kolejowymi. Rozwiązanie tych problemów jest ważne, jednak nakłady inwestycyjne na tego typu działania mogą przewyższać spodziewane korzyści społeczne, choć niewątpliwie należy dążyć do tego aby mieszkańcy nie odczuwali takich niedogodności.

**Cel operacyjny:
Rozbudowa infrastruktury transportowej**

Powiązanie ze *Strategią Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku. Wielkopolska 2020*
Cel operacyjny 1.1.

Zwiększenie spójności sieci drogowej

Infrastruktura drogowa jest podstawowym czynnikiem integrującym przestrzeń Gminy Mosina, zarówno w ujęciu wewnętrznym, jak i zewnętrznym. Potrzeby w zakresie komunikacji i transportu są bardzo duże, przede wszystkim ze względu na dynamiczny rozwój mieszkalnictwa w gminie. W ostatniej dekadzie znacznie wzrosła liczba mieszkańców, głównie na terenach wiejskich. Przy dojazdach do pracy większość mieszkańców korzysta z własnego transportu samochodowego, co powoduje postępujące zjawisko zatłoczenia motoryzacyjnego, w szczególności na drogach dojazdowych do Poznania. Wzrost liczby samochodów wpływa także na pogorszenie stanu dróg oraz wzrost emisji i zanieczyszczeń komunikacyjnych.

	<p>Większość dróg lokalnych pozostaje nieutwardzonych. Przez teren gminy przebiegają także drogi wojewódzkie i powiatowe, których obowiązek utrzymania i modernizacji pozostaje poza kompetencjami władz gminnych. Na drogach tych odbywa się ruch tranzytowy, który powoduje znaczne uciążliwości, w szczególności w centrum Mosiny.</p> <p>Kierunki działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zwiększenie dostępności komunikacyjnej terenów wiejskich – modernizacja i remonty dróg wiejskich • usprawnienie transportu wewnątrz gminy - budowa i modernizacja dróg na terenach predysponowanych pod rozwój mieszkalnictwa oraz budowa dróg na „starszych” osiedlach • rozwój infrastruktury służącej komunikacji zbiorowej (przystanki, zatoki autobusowe) • dążenie do rozwiązania problemu zatłoczenia centrum miasta generowanego głównie przez dwie drogi wojewódzkie 430 oraz 431 – dążenie do budowy obwodnic Mosiny
<p>Cel operacyjny: Rozwój zintegrowanego transportu</p> <p>Powiązanie ze <i>Strategią Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku. Wielkopolska 2020</i></p> <p>Cel operacyjny 1.5. Rozwój transportu zbiorowego</p>	<p>Rozwój transportu zbiorowego jest ważną alternatywą dla transportu indywidualnego. Jest istotnym czynnikiem poprawiającym stan środowiska, usprawniającym rynek pracy i zwiększającym dostęp mieszkańców do usług.</p> <p>Jednym z ważniejszych problemów zauważonych przez mieszkańców Gminy Mosina w przeprowadzonym badaniu społecznym była mała satysfakcja z publicznego transportu lokalnego. Pomimo dobrego skomunikowania gminy (rozumianego jako dostępność do dróg i kolei), częstotliwość kursowania pociągów i autobusów jest niezadowalająca. Brakuje lokalnych połączeń komunikacyjnych na terenach wiejskich.</p> <p>Kierunki działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wspieranie rozwoju zintegrowanego transportu zbiorowego w ramach aglomeracji poznańskiej • partnerstwo w projekcie pt. <i>Master plan dla Poznańskiej Kolei Metropolitalnej</i> • beneficjent <i>Planu zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego Aglomeracji Poznańskiej na lata 2014-2020 z prognozą zmian do 2030 roku (zwanego Planem transportowym)</i> • rozwój transportu wewnątrzgminnego

Cel strategiczny horyzontalny: Ochrona dziedzictwa przyrodniczego gminy

Powiązanie ze *Strategią Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku. Wielkopolska 2020*

Cel strategiczny 2. Poprawa stanu środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami.

Cel ten został uznany jako horyzontalny, ponieważ będzie mieć wpływ na wiele innych dziedzin rozwoju Gminy Mosina, m.in. mieszkalnictwo, turystykę, pośrednio również rozwój gospodarczy. Układ przestrzenny Gminy Mosina oraz uwarunkowania wynikające z konieczności ochrony środowiska i ujęcia wody zlokalizowanego na terenie Gminy Mosina, a jednocześnie bliskość dużego zaplecza intelektualnego i technicznego jakim jest miasto Poznań determinują możliwości rozwoju.

Cel

operacyjny: Zachowanie walorów przyrodniczych gminy oraz stymulowanie racjonalnego korzystania ze środowiska

Powiązanie ze *Strategią Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku. Wielkopolska 2020*

Cel operacyjny 2.3.

Ochrona zasobów leśnych oraz racjonalne ich wykorzystanie;

2.10. Promocja postaw ekologicznych

Niezależnie od wyodrębnienia w gminie obszarów objętych różnymi formami ochrony (park narodowy, park krajobrazowy, rezerваты przyrody, zespół przyrodniczo-krajobrazowy, obszary Natura 2000), również samorząd, oceniając dziedzictwo przyrodnicze jako bardzo ważny potencjał rozwoju gminy, determinujący jej atrakcyjność m.in. jako miejsca zamieszkania, czy rozwoju turystyki powinien starać się o to, aby te obszary, gdzie przyroda jest ważnym dziedzictwem gminy były odpowiednio chronione. Jest to istotne szczególnie w obecnej sytuacji, gdy w gminie zachodzą duże zmiany demograficzne, a na jej terenie powstaje wiele terenów pod zabudowę mieszkaniową. Gmina Mosina jest beneficjentem, ale także ponosi skutki urbanizacji, która niejednokrotnie, jak obserwuje się w gminach wokół ośrodków aglomeracyjnych ma negatywny wpływ na środowisko i nie zawsze ochrona prawna wystarcza, aby egzekwowanie tych przepisów dostatecznie chroniło środowisko. Dlatego w strategii należy przewidzieć działania, które będą przyczyniać się utrzymania wysokiej jakości środowiska, oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego Gminy Mosina.

Kierunki działań:

- pozostające w kompetencji samorządu działania w zakresie planowania zagospodarowania przestrzennego - wprowadzanie do mpzp i warunków zabudowy rozwiązań, które będą niwelowały negatywne skutki inwestycji w rozwój mieszkalnictwa i innych funkcji
- prowadzenie edukacji ekologicznej, kampanii społecznych propagujących postawy ekologiczne, zachęcających mieszkańców do takiego korzystania ze środowiska, które jest dla niego bezpieczne
- wzmocnienie działań Straży Miejskiej dotyczących egzekwowania przepisów prawa w zakresie ochrony środowiska, porządku i czystości w gminie, szczególnie w miejscach cennych przyrodniczo
- zagospodarowanie i konserwacja zieleni miejskiej, urządzonej, nieurządzonej, uzupełnianie nasadzeń

Cel strategiczny: Wzmocnienie roli edukacji oraz wspieranie przedsiębiorczości mieszkańców

Powiązanie ze *Strategią Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku. Wielkopolska 2020*

Cel strategiczny 7. Wzrost kompetencji mieszkańców i zatrudnienia

Cel operacyjny: Poprawa warunków, jakości i dostępności edukacji

Powiązanie ze *Strategią Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku. Wielkopolska 2020*

Cel operacyjny 7.1.

Poprawa warunków, jakości i dostępności edukacji

Edukacja ma stać istotnym atutem, filarem rozwoju gminy na poziomie edukacji przedszkolnej, szkoły podstawowej i gimnazjum. Jakość kształcenia przede wszystkim zależy od kompetencji i umiejętności nauczycieli, jednak w dużej mierze zależy także od warunków technicznych, w jakich odbywa się proces nauczania. Z uwagi na wysokie koszty utrzymania szkół zawsze odczuwalna jest niewystarczalność środków finansowych na rozwój bazy oświatowej. Obserwowane obecnie zmiany determinują konieczność dostosowania obiektów szkolnych do aktualnych potrzeb. Gmina odpowiada bezpośrednio za usługi edukacyjne na poziomie przedszkola, szkoły podstawowej i gimnazjum. I w tym zakresie będzie podejmować starania o zapewnienie jak najlepszej edukacji dla mieszkańców. Przejawem tego będą zarówno inwestycje w rozbudowę obecnej bazy, jak i budowa nowych potrzebnych obiektów.

Edukacja przedszkolna

Obecnie gmina dysponuje czternastoma placówkami przedszkolnymi i zapotrzebowanie na opiekę przedszkolną rośnie, co wynika ze struktury demograficznej gminy, szczególnie zmieniającej się na obszarach wiejskich, gdzie osiedlają się młodzi ludzie, którzy w wielu przypadkach zawodowo związani są z Poznaniem.

Edukacja w szkołach podstawowych i gimnazjalnych

Zgodnie z wizją rozwoju Gmina Mosina w 2020 roku ma dobrze wyposażone i prowadzone przez profesjonalną kadrę kierowniczą i dydaktyczną placówki oświatowe dbające o wysoki poziom nauczania. Osiągnięcie zakładanej wizji rozwoju, w której edukacja została szczególnie zauważona będzie wymagało zwiększenia wydatków majątkowych i bieżących. Jednym z ważniejszych przedsięwzięć inwestycyjnych będzie dokończenie budowy kompleksu Zespołu Szkół w Krośnie, który funkcjonuje w bezpośrednim sąsiedztwie intensywnie rozwijających się obszarów mieszkalnictwa.

Gmina Mosina jest niezwykle bogata w zasoby przyrody, które mogą być również wykorzystane do edukacji sportowej i przyrodniczej młodzieży szkolnej. W Wielkopolskim Parku Narodowym działa Centrum Edukacji Ekologicznej WPN, które dysponuje salami dydaktycznymi, zostały wyznaczone ścieżki dydaktyczne.

W swoich programach edukacyjnych gmina powinna skupić się na rozwijaniu talentów młodych ludzi, dążeniu do osiągnięcia przez nich jak najlepszych wyników w nauce, które nie tylko będą widoczne

	<p>bezpośrednio w wynikach sprawdzianu/egzaminu, ale także w postawach młodych ludzi wobec środowiska lokalnego, świata i umiejętności zdobywania kolejnych poziomów edukacji. To oznacza, że program nauczania w mosińskich szkołach podstawowych i gimnazjalnych będzie wzbogacany o ofertę zajęć dodatkowych, pozalekcyjnych. Takie podejście do roli szkoły powinno być nie tylko kontynuowane, ale i rozwijane. Szczególnie na terenach wiejskich oddalonych fizycznie od ośrodka kultury w Mosinie powinna być rozwijana działalność kulturalna, stanowiąca ważny element edukacji młodzieży w Mosinie. Programy edukacyjne, zarówno w zwykłym trybie nauczania, jak i dodatkowe będą realizowane we współpracy z instytucjami kultury (Mosińskim Ośrodkiem Kultury, Pałacem w Rogalinie - Oddział Muzeum Narodowego w Poznaniu) oraz innymi ważnymi instytucjami funkcjonującymi na terenie gminy, w tym m.in. Wielkopolskim Parkiem Narodowym.</p> <p>Jednocześnie placówki oświatowe powinny być efektywne finansowo, na co wpływ będą mieć zadania związane z obniżeniem kosztów ogrzewania, poprzez termomodernizację budynków oświatowych.</p> <p>Kierunki działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozbudowa obiektów szkolnych • rozwój infrastruktury sportowej i rekreacyjnej przy obiektach szkolnych • utrzymanie wysokiego poziomu usług oświatowych, wysokiej jakości kształcenia • rozwój oferty edukacyjnej, dodatkowych zajęć dla dzieci i młodzieży szkół podstawowych i gimnazjalnych, ukierunkowanej na rozwój intelektualny, jak i psychofizyczny i kulturalny, również we współpracy z instytucjami kultury, organizacjami pozarządowymi, WPN • dalsze doposażanie placówek oświatowych w nowoczesne sprzęty wysokiej jakości służące edukacji • doksztalcanie nauczycieli, szczególnie w kierunkach pozwalających im kształtować interesującą ofertę zajęć dodatkowych
<p>Cel operacyjny: Wspieranie przedsiębiorczości mieszkańców, w szczególności w zakresie rozwoju „ekoprzedsiębiorstw”, innowacyjnych przedsiębiorstw, „czystych” technologii</p>	<p>Gmina Mosina posiada dobre tradycje i korzystny klimat dla rozwoju drobnej przedsiębiorczości, o czym świadczy liczba rejestrowanych podmiotów gospodarczych. Dominującą pozycję w rozwoju gospodarczym gminy zajmują małe firmy handlowe i usługowe, świadczące usługi dla ludności na wewnętrznym rynku konsumenckim oraz dla biznesu Poznania i południowej części aglomeracji poznańskiej. Na terenie gminy rozwijają się sklepy wielkopowierzchniowe oraz małe lokalne sklepiki. Ważnym</p>

<p>Powiązanie ze <i>Strategią Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku. Wielkopolska 2020</i></p> <p>Cel operacyjny 7.3.</p> <p>Promocja przedsiębiorczości i zatrudnialności</p>	<p>obiektem handlowym w Mosinie jest targowisko.</p> <p>Układ przestrzenny gminy oraz uwarunkowania wynikające z konieczności ochrony środowiska i ujęcia wody zlokalizowanego na terenie gminy, a jednocześnie bliskość dużego zaplecza intelektualnego i technicznego jakim jest miasto Poznań determinują możliwości rozwoju gospodarczego. Zgodnie z wizją rozwoju, Gmina Mosina w 2020 roku będzie ośrodkiem małych, prężnie funkcjonujących firm usługowych oraz małych, innowacyjnych i opartych na ekologicznych technologiach produkcyjnych zakładach przetwórstwa przemysłowego. Działania Gminy powinny być ukierunkowane zatem na zwiększenie aktywności gospodarczej mieszkańców w wyżej wymienionym zakresie.</p> <p>Podstawowym czynnikiem rozwoju gospodarczego dla usług i innowacyjnego przetwórstwa są zasoby ludzkie i ich kompetencje, dlatego gmina będzie angażować się w przedsięwzięcia we współpracy z innymi podmiotami w organizację specjalistycznych szkoleń, szczególnie w branżach, które są poszukiwane na lokalnym rynku, w południowej części aglomeracji poznańskiej.</p> <p>Gmina będzie również poszukiwać nowych specjalizacji gospodarczych, generalnie będą one związane z usługami. Te które są związane z już zdiagnozowanymi zasobami to usługi turystyczne, rekreacyjne, przemysł spożywczy, szczególnie cukiernictwo i piekarnictwo. Konieczne jest dalsze diagnozowanie i obserwowanie rozwijających się innych specjalizacji, które będą powstawać w związku z tym, że coraz więcej osób będzie lokalizować w Gminie Mosina działalność usługową. Wśród osób nowo zamieszkałych z pewnością wiele to osoby przedsiębiorcze, które na początku mogą być jeszcze związane ze swoimi firmami poza Gminą Mosina, ale z czasem będą przenosić/ zakładać działalność w Gminie Mosina. Trudno dziś zdefiniować, zdiagnozować przyszłe specjalizacje, gmina będzie musiała reagować na trendy. Konieczny będzie monitoring rozwoju specjalizacji i organizacja wsparcia rozwoju tych specjalizacji, poprzez szkolenia, inne formy promocji tych specjalizacji, jako promocji gospodarczej Gminy Mosina, obecnie np. jest realizowany projekt wspierający wypromowanie wizerunku Mosiny jako miejsca funkcjonowania wielu, dobrej jakości piekarni.</p> <p>Gmina będzie podejmować również starania zmierzające do poprawy warunków funkcjonowania lokalnych przedsiębiorstw.</p> <p>Kierunki działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zwiększenie inwestycyjnej atrakcyjności gminy jako ośrodka rozwoju usług dla ludności, drobnej przedsiębiorczości i ekoprodukcji • wspieranie rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości w zakresie „czystych” technologii
---	---

- szkolenia dla przedsiębiorców

Cel strategiczny: *Rozwój usług publicznych istotnych dla rozwoju społecznego gminy*

Powiązanie ze *Strategią Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku. Wielkopolska 2020*
 Cel strategiczny 8. Zwiększanie zasobów oraz wyrównywanie potencjałów społecznych województwa

W prezentowanym celu strategicznym ujęto inne ważne dla rozwoju społecznego gminy usługi publiczne, tj. opiekę zdrowotną, pomoc społeczną, kulturę, sport, mieszkalnictwo, bezpieczeństwo.

**Cel operacyjny:
 Zapewnienie mieszkańcom gminy dostępu do usług opieki zdrowotnej i pomocy społecznej na najwyższym poziomie**

Powiązanie ze *Strategią Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku. Wielkopolska 2020*
 Cel operacyjny 8.3.

Poprawa stanu zdrowia mieszkańców i opieki zdrowotnej

Cel operacyjny 8.6.

Wzmocnienie systemu usług i pomocy społecznej

Wyznacznikiem poziomu życia jest zapewnienie mieszkańcom Gminy Mosina optymalnej dostępności do szeroko rozumianych usług i poprawy jakości świadczonych usług .

Na terenie gminy działają przychodnie lekarza rodzinnego oferujące usługi w ramach podstawowej opieki zdrowotnej, a także usługi specjalistyczne.

W gminie obserwuje się postępujący proces starzenia się społeczeństwa. Wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym oznacza większe zapotrzebowanie na opiekuńcze i medyczne usługi geriatryczne. Gmina będzie wspierać utworzenie domu opieki.

Idąc za potrzebami mieszkańców i rozwojem technicznym zostaną upowszechnione usługi administracji samorządowej świadczone drogą elektroniczną za pomocą platformy e-Usług Publicznych <http://www.peup.pl>

Kierunki działań:

- poprawa dostępu do specjalistycznej opieki zdrowotnej
- poprawa skuteczności działań w zakresie pomocy społecznej
- organizacja zajęć zapobiegających wykluczeniu społecznemu
- wyznaczanie miejsc pod rozwój usług zdrowia
- rozwój e-usług dla interesantów Urzędu Miejskiego w Mosinie
- stworzenie systemu informacji przestrzennej wraz z budową geoportalu

**Cel operacyjny:
 Zapewnienie mieszkańcom atrakcyjnej oferty kulturalnej, miejsc integracji i spędzania wolnego czasu**

Powiązanie ze *Strategią Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020*

Zapewnienie mieszkańcom atrakcji kulturalnych, miejsc integracji i spędzania wolnego czasu, to postulaty wskazywane w badaniach społecznych, głównie przez mieszkańców terenów wiejskich. Władze gminne powinny wspierać zatem działalność świetlic wiejskich, biblioteki, ośrodka kultury oraz prowadzić działania miękkie przyczyniające się do podnoszenia świadomości społecznej i przynależności do lokalnej społeczności, jak np. organizacja otwartych imprez okolicznościowych, propagowanie działalności lokalnych zespołów i grup muzycznych, folklorystycznych

<p>roku. Wielkopolska 2020</p> <p>Cel operacyjny 8.5. Wzmacnianie włączenia społecznego</p> <p>Cel operacyjny 8.7. Kształtowanie skłonności mieszkańców do zaspokajania potrzeb wyższego rzędu</p>	<p>działających w Gminie Mosina. Ważnym działaniem powinno być tworzenie przestrzeni publicznych sprzyjających spotkaniom: placów, traktów pieszych, deptaków, parków, terenów zieleni otwartej z infrastrukturą wypoczynkową, itp. Ważnym przedsięwzięciem, za pomocą którego będzie realizowany cel, jest rewitalizacja placu starego rynku w Mosinie, który należy do najważniejszych przestrzeni publicznych o funkcjach integracji społecznej, kultury oraz handlu i gastronomii. W ramach celu będą realizowane również inwestycje w zdegradowanych obiektach zabytkowych w celu przywrócenia im pierwotnych funkcji lub nadania nowych, szczególnie związanych z kulturą, ale również innymi funkcjami.</p> <p>Działania te nie tylko przyczynić się mogą do aktywizacji lokalnych społeczności i zwiększenia dostępności różnych inicjatyw kulturalnych, ale także zwiększenia atrakcyjności turystyczno-rekreacyjnej gminy.</p> <p>Kierunki działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozwój zaplecza infrastrukturalnego dla kultury, w szczególności na terenach wiejskich - zapewnienie mieszkańcom atrakcyjnych miejsc integracji i spędzania wolnego czasu, rozwoju kulturalnego i społecznego, poprzez budowę i rozbudowę obiektów pełniących funkcje kulturalne i społeczne (m.in. świetlice wiejskie) • przystosowanie obiektów kulturalnych do aktualnych potrzeb mieszkańców, inwestycje poprawiające stan infrastruktury kultury, bez barier dla osób niepełnosprawnych i starszych • wzbogacanie form działalności kulturalnej na terenie gminy, usługi kultury aktywnej i biernej np. wyznaczenie miejsc organizacji imprez zbiorowych z odpowiednią infrastrukturą, wspieranie multimedialnych form i niestandardowych działań kulturalnych, innowacyjnych rozwiązań • działania na rzecz zapobiegania zjawisku wykluczenia społecznego poprzez szeroko rozumianą integrację społeczną • wspieranie zaangażowania wszystkich mieszkańców w działania na rzecz społeczności lokalnej • wsparcie organizacji pozarządowych zajmujących się kulturą, pomocą społeczną i aktywną integracją • rewitalizacja zabytkowych obiektów oraz placu starego rynku w Mosinie

Cel operacyjny:**Upowszechnianie sportu i rekreacji**

Powiązanie ze *Strategią Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku. Wielkopolska 2020*

Cel operacyjny 8.4.

Promocja zdrowego stylu życia

Cel operacyjny 8.7.

Kształtowanie skłonności mieszkańców do zaspokajania potrzeb wyższego rzędu

Powiązanie ze *Strategią Rozwoju Sportu do roku 2015*

Badania Światowej Organizacji Zdrowia wskazują na pogarszający się poziom wydolności i sprawności fizycznej zarówno dzieci i młodzieży, jak i osób starszych. Do głównych przyczyn takiego stanu należy z pewnością zaliczyć małą aktywność ruchową oraz siedzący tryb życia.

Istotnym dla rozwoju sportu dzieci i młodzieży, a następnie osób dorosłych, jest odpowiednie zachęcanie do uczestnictwa w różnych formach aktywności.

Upowszechnienie sportu i rekreacji jest uzależnione od bazy sportowo-rekreacyjnej. Gmina powinna w większym stopniu wykorzystywać naturalne warunki środowiska dla rozwoju oferty sportowej i rekreacyjnej. Obiekty sportowe w gminie to głównie boiska do piłki nożnej. Brakuje obiektów umożliwiających uprawianie innych dziedzin sportu np. boisk do koszykówki, tenisa, siatkówki, skateparku, siłowni zewnętrznej (poza wyjątkami w Krośnie i w Mosinie). W szczególności rozbudowy wymaga zaplecze rekreacyjno-sportowe na terenach wiejskich. Gmina powinna rozwijać także usługi sportu i rekreacji związane z istniejącym obiektem stadionu i Kanałem Mosińskim.

Kierunki działań:

- popularyzacja sportu i różnych form aktywnego spędzania czasu wolnego, inicjowanie aktywności ruchowej w różnych środowiskach społecznych poprzez organizację akcji społecznych
- zintensyfikowanie działań w zakresie lepszego wykorzystania przez instytucje oświatowe i organizacje pozarządowe sportowej bazy szkolnej
- doskonalenie systemu wspierania rzeczowego i finansowego dzieci i młodzieży uzdolnionej sportowo (stypendia, nagrody, wsparcie rzeczowe i bazowe)
- wspieranie organizacji pozarządowych realizujących zadania z zakresu sportu, w szczególności organizowane przez związki sportowe
- zagospodarowanie rzeki Warty w celu propagowania sportów wodnych (kajakarstwo, wioślarstwo, turystyczne łodzie motorowodne)
- modernizacja i rozbudowa bazy żeglarskiej wraz z opracowaniem programu edukacji proekologicznej nad J. Łódzko-Dymaczewskim (współpraca z WPN)
- rozwój i budowa sieci ścieżek rowerowych, w tym łączących obiekty turystyczne i rekreacyjne
- budowa obiektów rekreacyjno-sportowych, w tym krytej pływalni
- dalszy rozwój terenu Glinianek w celu ich zagospodarowania

<p>Cel operacyjny: Utrzymanie wysokiego poziomu bezpieczeństwa w gminie</p> <p>Powiązanie ze <i>Strategią Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku. Wielkopolska 2020</i></p> <p>Cel operacyjny 1.1. Zwiększenie spójności sieci drogowej</p> <p>Cel operacyjny 2.12. Poprawa stanu akustycznego województwa</p> <p>Cel operacyjny 9.5. Budowa regionalnych systemów zabezpieczenia i reagowania na zagrożenia</p>	<p>Na poziom bezpieczeństwa w gminie wpływ mają działania realizowane przez Komisariat Policji oraz Straż Miejską, a także inwestycje infrastrukturalne.</p> <p>W celu poprawy bezpieczeństwa w gminie stopniowo budowany jest system monitoringu. Obecnie działa 16 kamer, docelowo miasta strzec ma około 30 kamer.</p> <p>Poprawa bezpieczeństwa w ruchu pieszym i drogowym będzie możliwa poprzez budowę i rozbudowę oświetlenia drogowego oraz modernizację dróg i chodników.</p> <p>Zauważalnym zjawiskiem pojawiającym się na terenach wiejskich Gminy Mosina są bezpańskie zwierzęta.</p> <p>Kierunki działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • poprawa bezpieczeństwa na drogach • zmniejszenie przestępczości w gminie – rozbudowa systemu monitoringu • budowa schroniska dla zwierząt
--	---

Cel strategiczny: Zwiększenie atrakcyjności turystycznej gminy

Powiązanie ze *Strategią Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku. Wielkopolska 2020*

Cel strategiczny 8. Zwiększanie zasobów oraz wyrównywanie potencjałów społecznych województwa

Cel operacyjny: Rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej

Powiązanie ze *Strategią Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku. Wielkopolska 2020*
 Cel operacyjny 8.10.
 Ochrona i utrwalanie dziedzictwa kulturowego

Atuty gminy związane z położeniem w dolinie Warty, w granicach Wielkopolskiego Parku Narodowego, Rogalińskiego Parku Krajobrazowego i obszarów Natura 2000 nie są w pełni wykorzystane. Niezbędnym warunkiem rozwoju gminy w kierunku rekreacyjno-turystycznym jest posiadanie nowoczesnej infrastruktury, która byłaby w stanie przyczynić się do wyróżniania Gminy Mosina spośród innych, podpoznańskich miejsc wypoczynku. Zwiększenie różnorodności obiektów sportowych i rekreacyjnych będzie poprawiać atrakcyjność sportową i turystyczną gminy. Obecnie bardzo popularne sporty to bieganie, jazda na rowerze, turystyka piesza, które rozwijają się intensywnie, a gmina powinna wykorzystać walory przyrodnicze pod rozwój tych form rekreacji, czyli wyznaczać i budować ścieżki rowerowe, ciągi piesze i biegowe, szlaki turystyczne, w atrakcyjnych miejscach, a jednocześnie bezpieczne, tj. odseparowane od ruchu ulicznego, oświetlone, monitorowane.

Beneficjentami podejmowanych w ramach tego celu działań będą mieszkańcy. Rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej wpłynie na atrakcyjność zamieszkania i bezpośrednio przyczynić się będzie do podnoszenia zdrowia i poprawy kondycji fizycznej mieszkańców gminy dając im poczucie lepszej jakości życia. Jednocześnie odbiorcami inwestycji w infrastrukturę sportowo-rekreacyjną będą turyści weekendowi.

Kolejnymi krokami, na następny okres programowania będzie poszukiwanie możliwości wykorzystania atrakcyjności turystycznej (bo zakładamy, że liczba turystów znacznie wzrośnie w związku z działaniami promocyjnymi) do celów promocji lokalnych przedsiębiorstw i do generowania dochodów z turystyki weekendowej przez lokalne przedsiębiorstwa. Rozwój tej infrastruktury będzie wiązany w jednorodne produkty turystyczne, powiązane ze szlakami kulturowymi, z instytucjami kultury, z ofertą kulturalną gminy. Powiązanie rozwoju infrastruktury sportowo-rekreacyjnej z tymi instytucjami będzie powodować włączanie turysty do całej gospodarki lokalnej, w tym przede wszystkim gospodarki sektora kreatywnego.

Jeśli gmina nie będzie samodzielnie budować infrastruktury sportowo-rekreacyjnej w najbliższych latach to z pewnością będzie wspierać inwestycje prywatne w tym zakresie.

Kierunki działań:

- lepsze wykorzystanie zasobów naturalnych i rozwijanie

	<p>infrastruktury sportowo-rekreacyjnej służącej uprawianiu turystyki weekendowej, w tym ścieżek rowerowych, wytyczanie tras biegowych</p> <ul style="list-style-type: none"> • promowanie aktywnej turystyki ze szczególnym uwzględnieniem – rowerowej, biegowej, kajakowej, pieszej oraz narciarstwa biegowego • wspieranie rozbudowy innej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, w połączeniu z ofertą funkcjonującej już infrastruktury i instytucji kultury, sportu i rekreacji • budowa małej architektury rekreacyjnej
--	--

Cel strategiczny: Budowa wizerunku Gminy i jej promocja

Powiązanie ze *Strategią Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku. Wielkopolska 2020*

Cel strategiczny 9. Wzrost bezpieczeństwa i sprawności zarządzania regionem

Cel operacyjny:

Rozpoznawalna marka

Powiązanie ze *Strategią Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku. Wielkopolska 2020*

Cel operacyjny 9.2.

Budowa wizerunku województwa i jego promocja

Cel operacyjny 9.3.

Sprawna, innowacyjna administracja samorządowa

Pomimo wysokich walorów turystycznych, wydaje się, że marka turystyczna Gminy Mosina nie jest wystarczająco rozpoznawalna. W związku z rosnącą konkurencją miast i gmin w dostępie do zewnętrznych zasobów: inwestycji, przyjazdu turystów, podjęcie skoordynowanych i spójnych działań w celu budowania wizerunku gminy na zewnątrz staje się niezbędnym. Wizerunek ten powinien w atrakcyjny sposób charakteryzować i wyróżniać gminę. Budowa marki pozwala profesjonalnie zarządzać tym procesem.

Umiejętna promocja gminy może być magnesem przyciągającym turystów i inwestorów oraz podnoszącym jej atrakcyjność w oczach obecnych i potencjalnych mieszkańców. Gmina może wykorzystać korzystne położenie w atrakcyjnym krajobrazie, aby przyciągnąć turystów. Ponadto do rozwoju turystyki w gminie predysponowane są atrakcyjne krajobrazowo tereny. Turystyka i rekreacja będzie ważnym elementem budowania wizerunku gminy, jako czystej i atrakcyjnej do spędzania czasu.

Kierunki działań:

- opracowanie strategii promocji gminy, w tym opracowanie struktury i strategii promocji marki
- promocja dziedzictwa kulturowego
- kreowanie wizerunku gminy turystyczno-rekreacyjnej

Cel strategiczny: Rozwój mieszkalnictwa

Powiązanie ze *Strategią Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku. Wielkopolska 2020*
 Cel strategiczny 8. Zwiększanie zasobów oraz wyrównywanie potencjałów społecznych województwa

Cel operacyjny:
Zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych

Powiązanie ze *Strategią Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku. Wielkopolska 2020*
 Cel operacyjny 8.11.
 Poprawa warunków mieszkaniowych

Drugim filarem jest rozwój mieszkalnictwa. Gmina Mosina jest atrakcyjnym miejscem do zamieszkania, dlatego jednym z elementów polityki przyciągania nowych mieszkańców jest stworzenie dogodnych warunków do osiedlania się. Najpopularniejszą formą budownictwa na terenie gminy jest budownictwo jednorodzinne. Zabudowa wielorodzinna realizowana jest przez deweloperów.

Przy intensywnych procesach suburbanizacyjnych Poznania, Gmina Mosina powinna skupić się na zabezpieczeniu demograficznym na wiele kolejnych lat. Od kilku lat gmina podejmuje intensywne działania w kierunku rozwoju mieszkalnictwa i kierunek ten powinien być kontynuowany w przyszłości, przynajmniej w latach obejmujących horyzont czasowy strategii. Gmina nadal powinna przygotowywać tereny pod rozwój mieszkalnictwa mieszkaniowego oraz prowadzić inwestycje infrastrukturalne uwzględniając, że priorytetem w lokalizacji będą tereny rozwoju mieszkalnictwa. W praktyce powinno się to przekładać na to, że gdy będą podejmowane decyzje w sprawie budowy, remontów dróg przede wszystkim będą brane pod uwagę obszary, na których rozwija się budownictwo mieszkaniowe. Trudno wskazać horyzont czasowy takich działań, łatwo jest jednak wskazać, że takie podejście do inwestycji infrastrukturalnych będzie funkcjonować tak długo, aż gmina osiągnie pewien zadowalający poziom liczby ludności, tzn. gmina będzie na wiele lat zabezpieczona demograficznie, czyli struktura mieszkańców będzie zrównoważona, a jednocześnie gmina będzie w stanie finansowo podjąć utrzymaniu większej liczby mieszkańców.

Kierunki działań:

- przygotowanie planistyczne nowych terenów pod budownictwo mieszkaniowe
- budowa sieci wodociągowej oraz kanalizacji deszczowej i sanitarnej
- kontynuacja rozwoju budownictwa społecznego
- modernizacja i remonty mieszkaniowych zasobów komunalnym, rozwój budownictwa socjalnego
- rozwój innych usług i z nimi związanej infrastruktury niezbędnej do obsługi mieszkańców w większych skupiskach terenów mieszkaniowych
- promowanie wizerunku gminy jako miejsca bardzo atrakcyjnego do zamieszkania

9. System wdrażania Strategii

9.1. Wprowadzenie

Strategia rozwoju jest dokumentem zawierającym podstawowe wytyczne dotyczące kierunków rozwoju gminy ujęte w cele strategiczne i operacyjne oraz ogólnie określone kierunki działań. Zarządzanie realizacją strategii odbywa się zatem na poziomie celów i kierunków, a następnie projektów strategicznych, które będą przyjmowane każdego roku w ramach prac Komitetu Sterującego ds. Strategii Rozwoju. Na każdym z poziomów realizacji strategii ustalono, jakie podmioty będą zaangażowane w zarządzanie oraz jakie są funkcje i zasady pracy poszczególnych gremiów. Zarządzanie strategią rozwoju będzie przebiegać zgodnie ze schematem podzielonym na etapy planowania, realizacji, monitorowania i ewaluacji. Zatem proces zarządzania strategicznego można przedstawić na macierzy, której elementami są:

- poziomy realizacji strategii:
  - cele strategiczne, cele operacyjne, kierunki działań, projekty,
- poziomy instytucjonalnego zarządzania:
  - Burmistrz Gminy Mosina – zarządza wdrażaniem, monitoringiem i ewaluacją Strategii
  - Komitet Sterujący ds. Strategii Rozwoju – rekomenduje projekty do realizacji, rekomenduje przyjęcie sprawozdań z monitoringu i ewaluacji,
  - Zastępcy Burmistrza – zarządzają operacyjnie wdrażaniem, monitoringiem i ewaluacją Strategii z uwzględnieniem kompetencji i podziału zadań określonych Regulaminem Organizacyjnym dla Urzędu Miejskiego w Mosinie, są odpowiedzialni również za realizację projektów,
  - kierownicy poszczególnych referatów – zarządzają i realizują projekty zgodnie ze specyfiką określoną Regulaminem Organizacyjnym Urzędu Miejskiego w Mosinie,
  - pracownicy Urzędu Miejskiego w Mosinie – wykonują zadania w ramach projektów zgodnie z przypisanymi kompetencjami.
- etapy:
  - planowanie, realizacja, monitorowanie, ewaluacja.

Cele strategiczne i operacyjne oraz kierunki działań będą realizowane poprzez projekty. Metodyka zarządzania projektami realizowanymi przez Urząd Miejski w Mosinie stała się zatem podstawą systemu zarządzania strategicznego w oparciu o zapisy Strategii rozwoju.

9.2. Definicja projektu

Projekt należy rozumieć jako ograniczony czasowo, tj. posiadający określony początek i koniec zbioru zadań realizowanych w celu wytworzenia unikatowego produktu, usługi, rezultatu. Realizacja projektu jest mierzalna, tj. można stwierdzić na podstawie specyficznych wskaźników produktów projektu, że został on wykonany zgodnie z założeniami lub w jakim zakresie nie udało się go zrealizować.

Zakłada się, że w systemie wdrażania strategii ujmować się będzie wyłącznie projekty o charakterze strategicznym dla rozwoju gminy. Będą one wybierane przez Komitet Sterujący ds. Strategii Rozwoju.

9.3. Fazy realizacji projektu

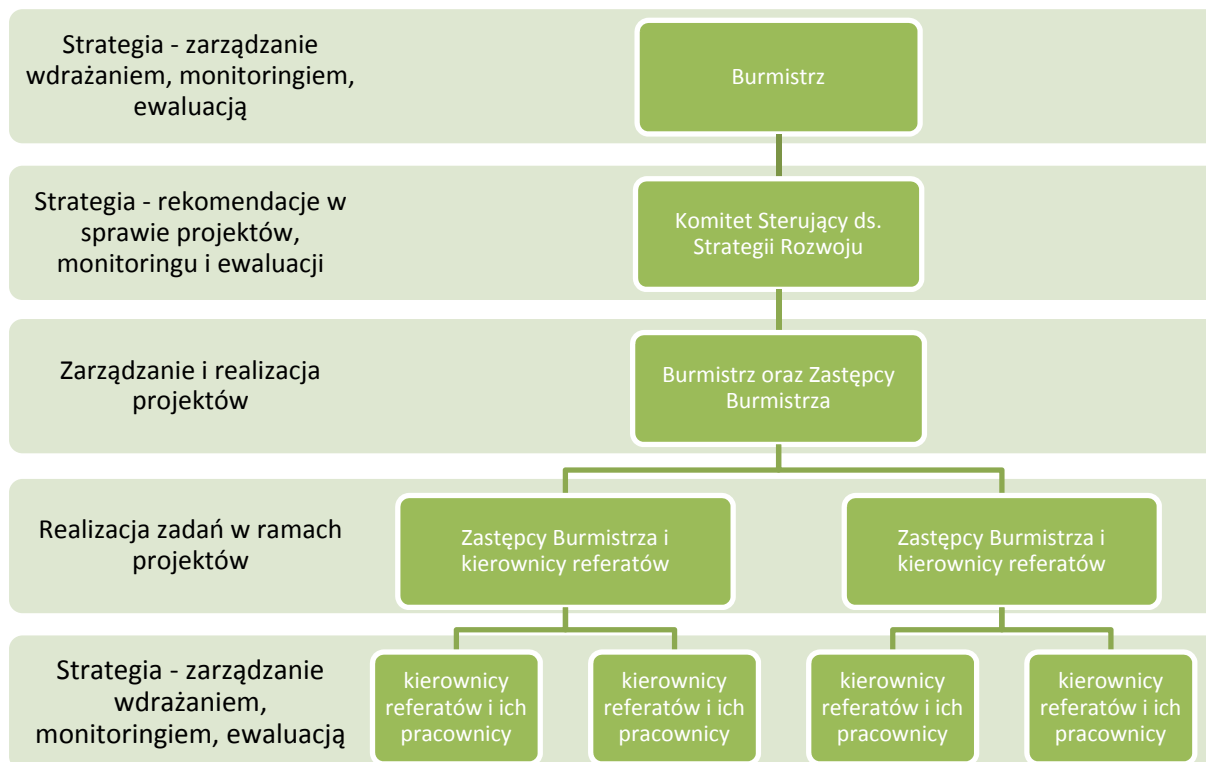
Każdy projekt posiada fazy realizacji, na które składają się: inicjowanie, planowanie, realizacja, zamykanie.

9.4. Poziomy zarządzania strategicznego

Zarządzanie strategiczne będzie odbywać się na następujących poziomach:

9.5. Inicjowanie projektu

Inicjowanie zadania rozpoczyna się od przygotowania podstawowych założeń projektu. Każdy pracownik urzędu lub innych podmiotów zaangażowanych w realizację Strategii może przygotować i przedstawić pomysł projektu. W zależności od wyników konsultacji przeprowadzonych na wyższych szczeblach zarządzania strategicznego projekty i zadania będą podlegać modyfikacjom.

Pomysł projektu powinien być zawsze odpowiedzią na zidentyfikowaną, niezaspokojoną potrzebę dostarczenia unikatowego produktu i osiągnięcia rezultatu. Celem przygotowania pomysłu projektu jest zatwierdzenie jego podstawowych parametrów, na odpowiednich poziomach zarządzania. Przechodząc przez wszystkie poziomy zarządzania projektami, pomysł projektu będzie konsultowany i będzie weryfikowany pod względem:

- wykonalności prawnej, organizacyjnej, finansowej, środowiskowej, itp.,
- wpływu na realizację celów strategicznych i operacyjnych,
- wpływu na realizację Strategii Rozwoju.

Weryfikowanie wpływu na realizację celów oraz całej Strategii polega przede wszystkim na ocenie, czy zadanie będące w fazie pomysłu jest:

- adekwatne, tzn. trafnie dobrane, zgodne z założeniami strategicznymi;
- efektywne, tzn. nakłady finansowe i nakład pracy w realizację zadania pozostają w korzystnym stosunku do spodziewanych rezultatów i stopnia realizacji założeń strategicznych;
- społecznie akceptowalne i oczekiwane;

- wariantowo najkorzystniejsze, tzn. realizacja zadania będzie przebiegać według najkorzystniejszego wariantu technologicznego, prawnego i organizacyjnego, będzie skuteczna;
- perspektywiczne, tzn. wpływa nie tylko na rozwiązanie bieżących potrzeb, ale także będzie efektywny w przyszłości.

9.6. Zatwierdzanie pomysłu projektu

Pomysł projektu, w zależności od tego, na którym szczeblu struktury zarządzania strategicznego powstał, podlega konsultacjom i zatwierdzeniu do realizacji przez kierowników referatów, zastępców Burmistrza i Burmistrza. Przeprowadzana jest weryfikacja założeń projektu pod kątem wykonalności prawnej, organizacyjnej, finansowej, środowiskowej, itp. Ocenie podlega również to, czy zadanie jest adekwatne, efektywne, społecznie akceptowalne i oczekiwane, wariantowo najkorzystniejsze, perspektywiczne. Podczas posiedzeń Komitetu Sterującego ds. Strategii Rozwoju, które będą się odbywać przed uchwalaniem budżetów rocznych, będą analizowane pomysły projektów. Komitet Sterujący rekomenduje Burmistrzowi listę projektów do realizacji w ramach Strategii. Ostatecznie Burmistrz po konsultacji ze Skarbnikiem rekomenduje dalsze prace nad projektem lub odrzuca projekt.

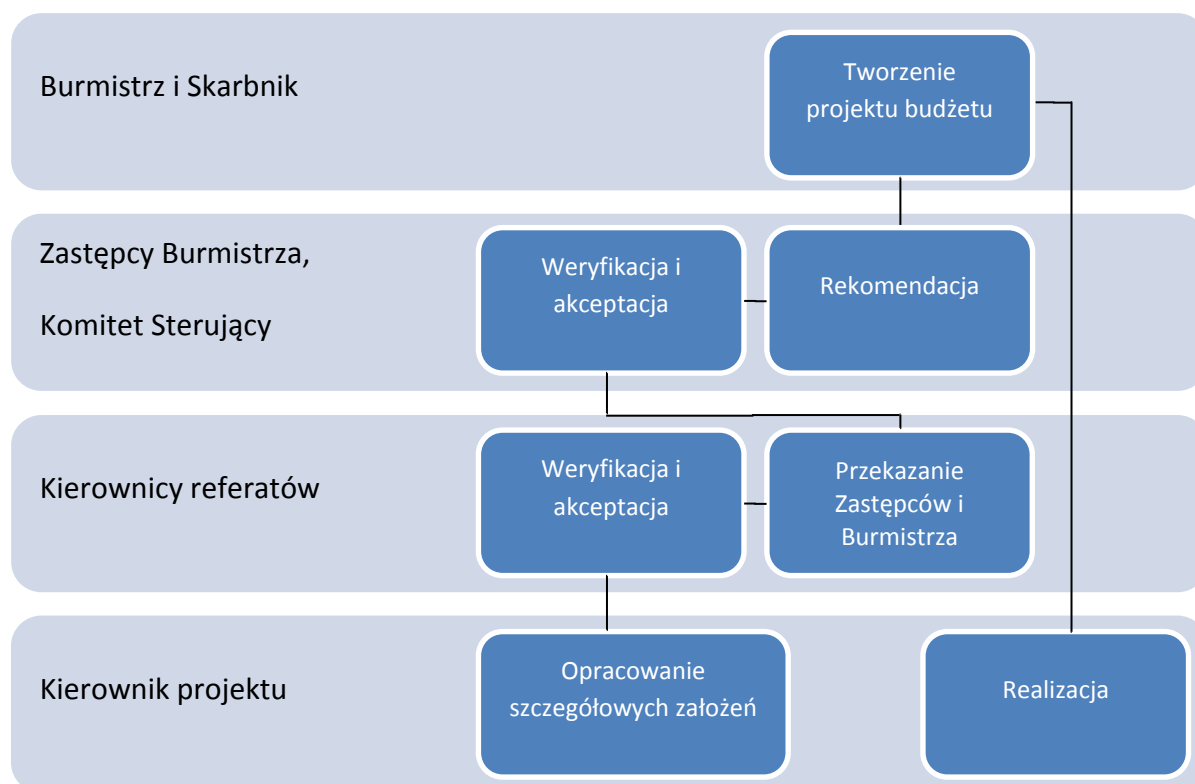
9.7. Planowanie projektu

Wnioskodawca lub wskazany przez wnioskodawcę (po zatwierdzeniu przez Burmistrza) zespół planuje projekty. Proces polega generalnie na przyjęciu szczegółowych założeń realizacji projektu. Planowanie projektu w zasadzie będzie opierać się na pomysle projektu, jednak po uszczegółowieniu założeń może się okazać, że warunki realizacji projektu zmieniają się, pojawiły się ograniczenia, z których nie zdawano sobie sprawy na etapie wstępnych założeń. Należy przyjąć, że przyjmowanie szczegółowych założeń projektu zawsze może wskazać rozbieżności pomiędzy wstępnymi założeniami, a szczegółowymi, dlatego projekt będzie podlegał ponownej weryfikacji na poszczególnych poziomach zarządzania strategicznego.

Planowanie projektu przypisane jest wybranemu kierownikowi projektu oraz zespołowi projektowemu. Zespół spotyka się i działa na etapie planowania pod kierownictwem kierownika projektu.

9.8. Zatwierdzanie szczegółowych założeń projektu

Procedura akceptowania szczegółowych założeń projektu przebiega analogicznie, jak na etapie pomysłu projektu. Zweryfikowane i uszczegółowione założenia projektu muszą zostać ponownie zaakceptowane na poszczególnych poziomach zarządzania strategicznego, przy czym w większym stopniu zaangażowane zostaną służby finansowe ze Skarbnikiem na czele. Po opracowaniu szczegółowych założeń projektu, następuje ich weryfikacja. Weryfikacja polega głównie na sprawdzeniu, w jakim stopniu założenia projektu odbiegają od przyjętych wcześniej, a także ponownie weryfikowana jest wykonalność projektu. Zadaniem Burmistrza, Komitetu Sterującego oraz zastępców Burmistrza jest ustalenie priorytetu realizacji projektu wobec innych projektów w ramach kierunków działań. W tym celu dokonywana jest ocena projektu według kryteriów przyjętych przez Komitet Sterujący i Burmistrza. Ocena ta będzie podstawą do sformułowania rekomendacji realizacji projektu. W ten sposób powstaje zrównoważony pakiet projektów w ramach każdego celu operacyjnego. Na podstawie dokonywanych wyborów strategicznych konstruowane są plany inwestycyjne, które bezpośrednio zostaną przełożone na budżet gminy roczny oraz wieloletnie planowanie wydatków.

9.9. Realizacja projektu

W ramach realizacji projektu znajduje się także system monitorowania. Po przekazaniu projektu do realizacji przez Burmistrza kierownikowi projektu rozpoczyna się etap realizacji, w skład którego mogą wchodzić następujące czynności:

- organizowanie pracy zespołu projektowego,
- zlecenie wykonania prac,

- monitorowanie realizacji i raportowanie postępów w projekcie,
- zarządzanie zmianami,
- odbieranie poszczególnych produktów,
- zamykanie projektu.

Organizowanie pracy zespołu projektowego, zlecenie wykonania prac, zarządzanie zmianami oraz odbieranie poszczególnych produktów będzie odbywać się zgodnie z przyjętą praktyką w Urzędzie Miejskim w Mosinie. Założenia dotyczące monitorowania realizacji i raportowania postępów w projekcie oraz procedury zamykania projektu w ramach wdrażania strategii zostały przedstawione w kolejnych rozdziałach.

9.10. Monitorowanie realizacji i raportowanie postępów w zadaniu

Monitorowanie realizacji projektów dotyczy wszystkich tych elementów projektu, które zmieniają się w czasie pod względem wielkości, a zatem przede wszystkim osiąganych wskaźników produktu, ponoszonych wydatków, a także wykonania rzeczowego. Monitoring dotyczy również jakości realizowanych działań w ramach projektu. W tym zakresie informacje monitoringowe będą miały charakter opisowy.

Przystępując do monitorowania realizacji działań w ramach projektu, kierownik projektu dysponuje harmonogramem oraz bieżącymi informacjami o postępach prac. Członkowie zespołu projektowego wykonują przydzielone im działania i zgodnie z ustalonym sposobem komunikacji przedstawiają postęp prac kierownikowi projektu. Działania podzielone są w taki sposób pomiędzy członkami zespołu, aby wszystkie elementy zadania podlegały monitorowaniu, tj. kierownik rozdziela pomiędzy członków zespołu wszystkie produkty zadania oraz poszczególne etapy realizacji projektu. Informacja dotycząca wydatkowania środków pozyskiwana jest bezpośrednio od właściwego referatu finansowego.

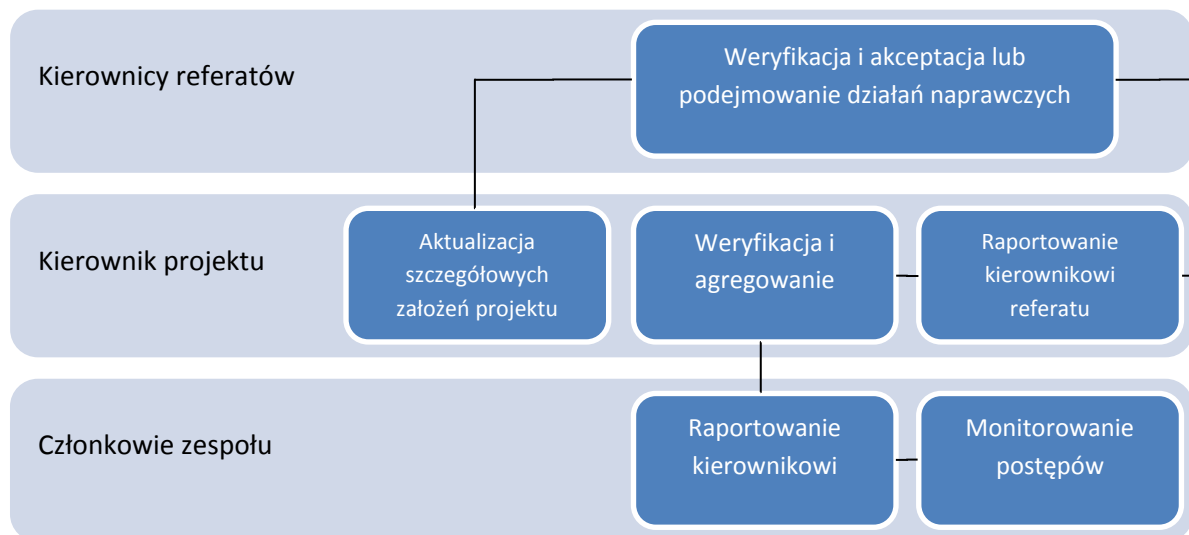
Kierownik projektu weryfikuje kompletność i poprawność informacji o postępach prac pozyskanych od członków zespołu:

- kompletność oznacza posiadanie informacji o postępach prac dla wszystkich zadań realizowanych w projekcie,
- poprawność oznacza przede wszystkim spójność z poprzednio raportowanymi postępami prac (zaawansowanie prac nie powinno się zmniejszać), ale również poprawność merytoryczną.

Kierownik projektu monitoruje realizację działań w zadaniu, ocenia stan zadania i wyciąga odpowiednie wnioski. Po wykonaniu oceny stanu realizacji zadania możliwe są następujące sytuacje:

- projekt przebiega zgodnie z planem (lub występują niewielkie odchylenia mieszczące się w granicach tolerancji) – wówczas nie są wymagane żadne dodatkowe działania;
- kierownik projektu widzi potrzebę wprowadzenia działań korygujących lub zapobiegawczych w odniesieniu do zidentyfikowanego ryzyka lub problemu, co powoduje odpowiednią reakcję kierownika i realizację działań związanych z zarządzaniem zmianą;
- kierownik projektu stwierdził, że zakończyła się realizacja wszystkich etapów projektu i należy wykonać działania przewidziane dla zamykania projektu.

Monitorowanie realizacji projektu odbywa się również na poziomie kierownika referatu, który ocenia dostarczone przez kierownika projektu informacje. Jeśli projekt przebiega zgodnie z ogólnym harmonogramem, dodatkowe informacje nie są wymagane. Jeśli jednak dane wskazują na niezadowolający stan realizacji projektu, kierownik referatu wyjaśnia zaistniałą sytuację i podejmuje działania naprawcze. Informacja zwrotna od kierownika referatu wskazuje działania, które musi podjąć kierownik projektu.

9.11. Zamykanie projektu

Po zrealizowaniu wszystkich zaplanowanych działań kierownik projektu weryfikuje, czy wymagana dokumentacja projektu jest kompletna. Po zebraniu/zaktualizowaniu dokumentacji projektu kierownik projektu przygotowuje informacje z wykonania zadania.

Zakres informacji z realizacji projektu może obejmować przede wszystkim:

- informację o wskaźnikach produktu projektu;
- osiągnięcie celów projektu – czy została zaspokojona potrzeba, która leżała u podstaw realizacji projektu;
- realizacja zakresu projektu – czy wszystkie planowane do realizacji działania zostały wykonane oraz czy wszystkie produkty projektu zostały dostarczone;
- harmonogram projektu – terminowość realizowanych działań w ramach projektu i doświadczenia projektowe, które są istotne, aby terminowość realizacji podobnych projektów wzrastała;
- budżet projektu – na ile poniesione w projekcie koszty związane z realizacją projektu są zbliżone z kosztami planowanymi;
- jakość produktów – (opisowo) poziom jakości dostarczonych produktów.

Informacje te będą przydatne dla prowadzenia monitoringu i ewaluacji strategii, a także będą służyły Burmistrzowi do informowania opinii publicznej o zrealizowanych przedsięwzięciach.

10. Monitoring i ewaluacja

10.1. Definicja monitoringu

Definicja monitoringu strategii, która będzie stosowana na potrzeby niniejszego opracowania to działania polegające na gromadzeniu i przetwarzaniu na potrzeby zarządzania strategicznego informacji w zakresie rzeczowo-finansowego wykonania projektów w ramach kierunków działań i celów.

10.2. Poziomy monitoring

Monitoring strategii będzie prowadzony na poziomie:

- pojedynczego projektu oraz pakietu projektów zgromadzonych w ramach celów operacyjnych,
- wskaźników produktu oraz wskaźników rezultatu.

Produkt to materialny i mierzalny efekt podejmowanych działań w ramach zadania, np. droga, sieć kanalizacyjna, budynek, szkolenie, kampania społeczna. Wskaźniki produktu to wielkości, którymi można zmierzyć osiągnięty efekt, np. długość, liczba sztuk, powierzchnia.

Rezultaty to bezpośrednie materialne i niematerialne efekty powstania produktu, np. oszczędność czasu przejazdu, nowe przyłącza kanalizacyjne, udostępnienie budynku, osoby korzystające ze szkoleń. Wskaźniki rezultatu to wielkości, którymi można mierzyć osiągnięty efekt, np. zł/rok, liczba sztuk, liczba osób, itp. Rezultaty będą określane w wielkościach przybliżonych.

10.3. Procedury monitoringu strategii

Procedury monitorowania pojedynczego projektu oraz celów operacyjnych na poziomie wskaźników rezultatu nakładają na zespoły je realizujące obowiązek zebrania i zestawienia wszystkich danych dotyczących osiągniętych wielkości. W ramach uszczegółowienia założeń realizacji zadania kierownik planuje osiągnięcie określonych wskaźników rezultatu. Poddawane są ocenie pod względem możliwości osiągnięcia zakładanych wielkości oraz pod względem możliwości weryfikacji osiągniętych wielkości. Rezultaty ze względu na to, że są bezpośrednim efektem powstałych produktów powstającym dopiero po zrealizowaniu zadania, można mierzyć w większości przypadków w okresie trzech lat. Taka perspektywa czasowa pozwala na pełną weryfikację osiągniętych rezultatów i wyeliminowanie przekłamań związanych np. z tym, że w pierwszym roku po wybudowaniu nowego obiektu kultury odwiedza go więcej osób niż średnio podczas dalszej eksploatacji. Danych do pomiaru wskaźników rezultatu będą dostarczać zarządcy danej infrastruktury. W przypadku zadań tzw. miękkich, np. szkoleń, wydarzeń promocyjnych, itp. wskaźniki rezultatów są mierzone jeszcze przed ostatecznym zakończeniem projektu. Wskaźniki produktów realizowanych w danym roku projektów będą mierzone w okresie rocznym. Wszystkie informacje podlegające monitoringowi będą weryfikowane przez kierowników projektów, a następnie kierowników referatów i już w postaci zagregowanej zastępców Burmistrza. Zagregowane dane będą tworzyły bazę wskaźników rezultatów, które będą następnie wykorzystywane na potrzeby ewaluacji strategii. Upubliczniane będą w ramach raportu ewaluacyjnego. Procedury zatwierdzania raportu ewaluacyjnego zostały opisane w punkcie dotyczącym ewaluacji strategii.

Okresowo będą poddawane monitorowaniu wskaźniki produktu na poziomie projektów. Dane z monitoringu wskaźników produktu będą służyły na każdym poziomie zarządzania strategicznego do oceny postępów wdrażania projektów. Identyczne wskaźniki produktów będą agregowane, jednak agregacji będzie towarzyszyć zastrzeżenie, że jest ona dokonana wyłącznie do celów poglądowych. Wskaźniki produktu dla każdego projektu odnoszą się do specyficznych efektów podejmowanych działań. Prócz danych o osiągniętych wskaźnikach produktu zbierane będą także informacje na temat wykonania rzeczowego i finansowego projektów w ramach poszczególnych celów operacyjnych.

10.4. Definicja ewaluacji

Definicja ewaluacji strategii, która będzie stosowana na potrzeby niniejszego dokumentu to ocena realizacji Strategii rozwoju pod względem skuteczności, efektywności, użyteczności i trwałości zaplanowanych i wdrażanych działań zgodnych z zapisanymi celami strategicznymi.

Ocena będzie dokonywana za pomocą badań uwzględniających źródła wtórne i źródła pierwotne. Spośród trzech rodzajów ewaluacji wyróżnionych na podstawie okresu podejmowanych działań, które poddawane są ocenie, ewaluacja niniejszej strategii będzie ewaluacją ex-post. Wyróżnia się następujące rodzaje ewaluacji:

- ex-ante (przed): ma na celu poprawę procesu planowania, a więc ma poprawić trafność podejmowanych decyzji odnośnie wyboru projektów do realizacji, ich efektywność i skuteczność;
- on-going (w trakcie): ma na celu poprawę procedur wdrażania, poprawę jakości i potencjału instytucji realizujących strategię rozwoju, może przyczynić się do integracji interesariuszy strategii, wypracowania wspólnego stanowiska oraz sprawniejszego przygotowywania realizacji kolejnych projektów;
- ex-post (po): pokazuje, co się udało osiągnąć, jakim kosztem, a także, co się nie udało, z jakich powodów i kto za to odpowiada, w ramach ewaluacji ex-post zbadać można, jaki wpływ realizacja strategii miała na mieszkańców.

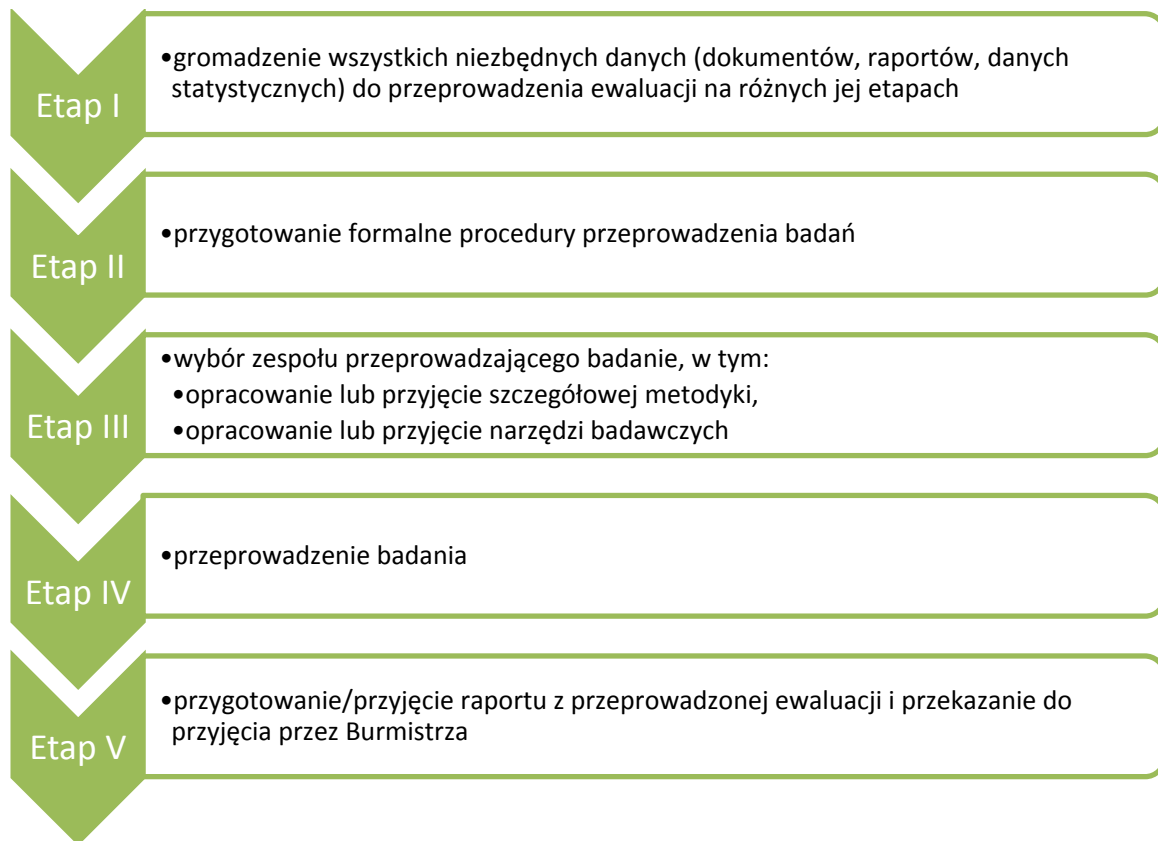
10.5. Częstotliwość ewaluacji

Ewaluacja będzie przeprowadzana co trzy lata, przy czym:

- pierwsze badanie zostanie przeprowadzone w 2016 roku i będzie dotyczyć okresu 2013–2015,
- drugie badanie zostanie przeprowadzone w 2019 roku i będzie dotyczyć okresu 2013–2018.

10.6. Etapy ewaluacji

Przeprowadzenie ewaluacji będzie koordynowane przez jednego z zastępców Burmistrza. Wyznaczy on zespół, do którego zadań będzie należało:

Etap I

Na potrzeby przeprowadzenia ewaluacji zgromadzone zostaną wszystkie materiały zawierające dane i informacje ze źródeł wtórnych. Należą do nich przede wszystkim:

- wyniki monitoringu wskaźników produktów osiągniętych w wyniku realizacji projektów w ramach celów operacyjnych,
- opracowania własne o charakterze diagnozy stanu, np. wykonane na potrzeby innych programów operacyjnych lub raportów,
- dane statystyczne, których dysponentem są jednostki administracji samorządowej,
- programy operacyjne do strategii rozwoju,
- sprawozdania z realizacji budżetów,
- sprawozdania z realizacji programów operacyjnych (np. program rewitalizacji, program ochrony środowiska, itp.),
- inne dokumenty będące w posiadaniu urzędu zawierające dane mogące obrazować realizację strategii oraz stan rozwoju gminy.

Szczegółowa metodyka przeprowadzenia ewaluacji strategii rozwoju będzie opracowana przez wykonawcę ewaluacji, jednak zakłada się, że będzie ona zawierać badania desk-research w oparciu o zgromadzone dane.

Etap II

Burmistrz wyznaczy zespół osób zaangażowanych ze strony Urzędu Miejskiego w Mosinie, który samodzielnie przeprowadzi ewaluację strategii rozwoju.

Należy przewidzieć na działanie to środki zabezpieczające wykonanie m.in. badań ankietowych i innych zgodnie z przyjętą metodyką.

Etap III

Po dokonaniu wyboru zespołu odpowiedzialnego za wykonanie badań, zostanie opracowana szczegółowa metodyka ewaluacji. Metodykę będzie opiniował Burmistrz. Następnie zgodnie z zapisami przyjętej metodyki zostaną rozdysponowane zadania pośród członków zespołu odpowiedzialnego za przeprowadzenie ewaluacji. Zespół przygotowuje narzędzia badawcze, do których należeć będą przede wszystkim formularze badań społecznych, scenariusze wywiadów pogłębionych lub wywiadów zogniskowanych, itp.

Etap IV

Realizacja badania ewaluacyjnego własnymi zasobami ludzkimi, zgodnie z przyjętą metodyką. Opracowanie raportu z ewaluacji i przedstawienie go Burmistrzowi, który dokona jego odbioru.

Etap V

Zakres raportu ewaluacyjnego będzie przedstawiać się następująco:

- Metodyka badania ewaluacyjnego:
  - Zastosowane techniki badawcze,
  - Pytania badawcze,
  - Objasnienia sposobu interpretacji,
- Wymiar przedmiotowy ewaluacji: podjęte działania związane z zarządzaniem strategicznym oraz realizowane projekty objęte badaniem ewaluacyjnym,
- Wymiar czasowy ewaluacji: okres, w jakim były podejmowane działania związane z zarządzaniem strategicznym oraz realizowane projekty objęte badaniem ewaluacyjnym,
- Wymiar terytorialny ewaluacji: obszar, w którym powstają produkty i rezultaty projektów oraz obszar oddziaływania realizowanych zadań i projektów strategicznych,
- Wyniki przeprowadzonych badań:
  - Diagnoza stanu,
  - Badania desk-research,
  - Badania społeczne,
- Wnioski z przeprowadzonych badań,
- Podsumowanie i rekomendacje.

Raport będzie podlegał weryfikacji na wszystkich poziomach zarządzania strategicznego.

10.7. Pytania badawcze

Pytania badawcze, na jakie powinna odpowiadać ewaluacja przedstawia się w zbiorach według kryteriów ewaluacji, do których należą:

- Trafność: stopień, w jakim zaplanowane cele oraz kierunki działań i projekty odpowiadają potrzebom mieszkańców, czy realizowane projekty przyczynią się do rozwiązania zidentyfikowanych problemów oraz czy są zgodne z obraną strategią rozwoju, w przypadku strategii ofensywnej, realizowane zadania i projekty strategiczne powinny wpływać na wykorzystanie nadarżających się okazji i wzmacniania atutów? Kryterium weryfikowane jest w ramach ewaluacji ex-ante i on-going, zatem nie będzie brane pod uwagę.
- Skuteczność: w jakim stopniu realizowane kierunki działań i projekty przyczyniają się do osiągnięcia zakładanych celów Strategii rozwoju gminy?
- Efektywność: jaki jest stosunek zasobów realizowanych kierunków działań i projektów oraz nakładów na nie do osiągniętych produktów i rezultatów?

- **Użyteczność:** czy osiągnięte produkty i rezultaty realizowanych projektów będą użyteczne, funkcjonalne dla mieszkańców, czy mieszkańcy będą z nich korzystać oraz czy pojawiły się pozytywne lub negatywne efekty uboczne?
- **Trwałość:** czy na poziomie użyteczności realizowanych projektów pozostaną trwałe zmiany i czy zmiany te będą użyteczne przez długi czas?

Szczegółowe pytania badawcze, które będą objęte badaniem ewaluacyjnym przedstawiają się następująco:

Skuteczność	<ul style="list-style-type: none"> •W jakim stopniu zostały zrealizowane kierunkami działań i projekty? •W jakim stopniu zrealizowane kierunki działań i projekty przyczyniły się do osiągnięcia wizji rozwoju i celów strategicznych? •Jaki wpływ na osiągnięcie wizji i celów strategicznych miały czynniki zewnętrzne? •Czy wybrane do realizacji projekty okazały się skuteczne? •W jakim stopniu system zarządzania strategicznego okazał się skuteczny we wdrażaniu strategii rozwoju
Efektywność	<ul style="list-style-type: none"> •Czy osiągnięte efekty realizacji strategii można było osiągnąć w inny sposób? •Czy osiągnięte efekty realizacji strategii można było osiągnąć mniejszym nakładem finansowym i przy wykorzystaniu mniejszych zasobów osobowych?
Użyteczność	<ul style="list-style-type: none"> •W jakim stopniu zrealizowane zadania spełniły oczekiwania mieszkańców, szczególnie do grup, do których były kierowane? •W jakim stopniu zidentyfikowane problemy rozwoju gminy zostały rozwiązane? •W jakim stopniu realizacja strategii przyczynia się do wykorzystania szans, minimalizowania zagrożeń, wzmacniania mocnych stron, osłabiania słabych stron? •W jakim stopniu realizacja strategii przyczynia się do rozwoju gminy Mosina oraz regionu? (efekty uboczne pozytywne) •W jakim stopniu realizacja strategii przyczynia się do obniżenia konkurencyjności sąsiednich obszarów (efekty uboczne negatywne)
Trwałość	<ul style="list-style-type: none"> •W jakim stopniu osiągnięte efekty realizacji strategii będą trwałe, długofalowe? •W jakim stopniu osiągnięta użyteczność efektów realizacji strategii będzie trwała i dla jakich grup odbiorców?

10.8. Podejmowanie działań w przypadku negatywnych wniosków z przeprowadzonej ewaluacji

Jeśli wnioski z przeprowadzonej ewaluacji strategii będą negatywne w całości lub w części, Burmistrz będzie rekomendował podjęcie odpowiednich środków zaradczych. Przede wszystkim zleci przeprowadzenie analizy, które z negatywnych wniosków podjętych w ramach ewaluacji mogą dotyczyć także innych celów operacyjnych i projektów oraz działań zarządczych. Ewaluacja ex-post obejmuje projekty i działania wykonane, a zatem niekoniecznie negatywne wnioski z ewaluacji będą się przekładać na projekty podejmowane w przyszłości.

Wykonana analiza będzie zawierała następujące elementy:

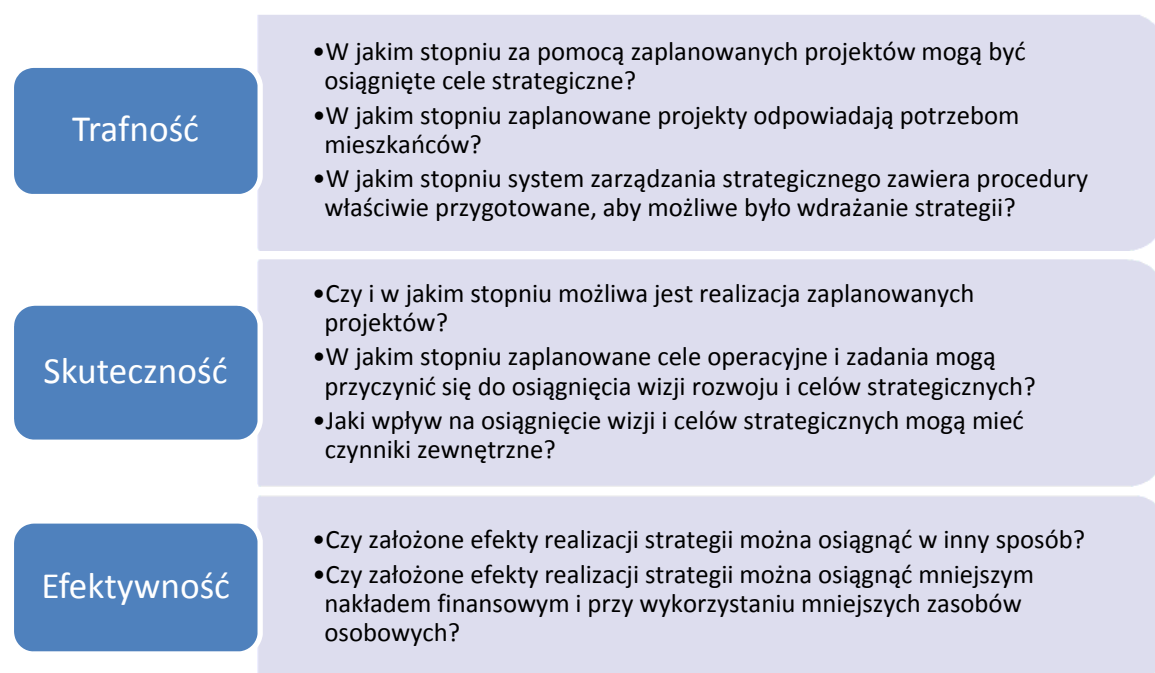
- wykonanie ewaluacji ex-ante zaplanowanych projektów,
- analiza przyczyn i zakresu błędów popełnianych w ramach wdrażania strategii,
- analiza możliwości wyeliminowania działań objętych negatywnymi wnioskami.

Ewaluacja ex-ante będzie dotyczyć projektów strategicznych i zadań, które będą realizowane w przyszłości i nie podlegały ocenie w ramach zwykłej ewaluacji ex-post. Schemat postępowania i zarządzania ewaluacją będzie identyczny, jak w przypadku zwykłej ewaluacji ex-post wykonywanej cyklicznie co trzy lata.

Zakres pytań badawczych, jakie zostaną postawione w ramach nadzwyczajnej ewaluacji ex-ante, będzie skupiony na weryfikacji kryteriów:

- trafności,
- skuteczności,
- efektywności.

Szczegółowe pytania badawcze w ramach weryfikacji kryteriów skuteczności i efektywności będą sformułowane podobnie, jak w przypadku cyklicznej ewaluacji ex-post. Różnica będzie polegać na tym, że badaniu będą poddane działania przyszłe, a zatem odpowiedzi na pytania ewaluacyjne będą rozstrzygać o potencjalnych skutkach podejmowanych działań. Podstawowy zestaw pytań badawczych należy sformułować następująco:

Analiza przyczyn i zakresu błędów popełnianych w ramach wdrażania strategii będzie wykonana w oparciu o wnioski zwykłej ewaluacji ex-post oraz na podstawie wykonanej dodatkowej analizy wewnętrznych procedur zarządzania strategicznego, zidentyfikowania słabych punktów przepływu informacji, podejmowania decyzji, planowania projektów do realizacji. Wnioski z przeprowadzonej analizy zostaną podsumowane rekomendacjami oraz analizą możliwości wyeliminowania działań objętych negatywnymi wnioskami.

Wykonane analizy zostaną przedstawione Burmistrzowi, który wraz z zastępcami i kierownikami referatów przygotowuje pakiet działań naprawczych, tj. usprawniających funkcjonujące procedury zarządzania strategicznego. W ramach działań naprawczych zostanie dokonana rewizja zatwierdzonych do realizacji i zaplanowanych projektów. Na poszczególnych poziomach zarządzania strategicznego zgodnie z przyjętym systemem wdrażania strategii zostanie ponownie przeprowadzona ocena projektów. W przypadku negatywnego zweryfikowania któregoś z projektów, Burmistrz będzie rekomendował usunięcie projektu z budżetu. Zmiany w projektach oraz wprowadzenie nowych projektów będą procedowane zgodnie z przyjętym systemem wdrażania strategii.